

CÂNDELA DE MONTRÉAL

LA CHANDELLE DE MONTRÉAL

Anul XXIV Nr. 2 - 3

martie - septembrie 2020 -

48 pagini

Ziua Limbii Române

Luni 31 august 2020 a fost sărbătorită Ziua Limbii Române. S-au împlinit peste 30 de ani de când pe teritoriul fostei RSSM, Sovietul Suprem al fostei republici sovietice a votat instituirea limbii române ca limbă de stat și revenirea la grafia latină. Acest act important pentru limba noastră a devenit o zi festivă și în România începând cu anul 2013, în urma unei inițiative a senatorului Viorel Badea.

Cu acest prilej se organizează manifestări culturale destinate promovării limbii române ca principal factor identitar. Pentru a sublinia evenimentul, Asociația Canadiană a Scriitorilor Români (ACSR) împreună cu Asociația Culturală Română (ACR) și Cenaclul Eminescu, au organizat la Montreal o întâlnire în cerc restrâns, datorită restricțiilor impuse de pandemia actuală.

Cei prezenți au fost: Diana Corina Haiduc, Rodinca Vinca, Viorica Baetu, Ana Maria Surugiu, Anca Negreșcu, Violeta Necula, Victor Roșca, David Silvian, Csoby Kirschener și Leonard I. Voicu.

„În limba sa numai i se lipesc poporului de suflet percepțiile bătrâneții, istoria părinților săi, bucuriile și durerile semenilor” spunea Mihai Eminescu, marele nostru poet, alături de a cărui bust realizat de artistul plastic Petru I. Birău ne-am reunit. Au luat cuvântul cei prezenți, dintre care citez pe colega noastră Violeta Necula:

Astăzi e ziua limbii române. Am sufletul un amalgam de simțiri. Căci limba română este destinul meu agitat. Ea este neamul meu românesc, sunt rădăcinile mele de dincolo de ocean și de oriunde aud cuvântul „dor”. Este primul meu „mama”, prima mea rugăciune și este Eminescu meu. Mulțumesc, Leonard, că ne-ai făcut atâta bucurie astăzi, gândindu-te să ne aduni pe noi, românii lui Ștefan și ai lui Enescu și ai lui Brâncuși, ca să celebrăm împreună limba română. Ne-ai luat de mână ca pe niște copii și ne-ai dus la Eminescu. Nu pot să spun „statuia lui Eminescu”, căci pentru mine el nu este și nu va fi nicicând o bucată de metal sau de lemn. El este un spirit. El este viu. Este energia mea creatoare. Acesta este și motivul pentru care i-am vorbit astăzi ca unei ființe vii, întorcându-mă cu fața spre el și spunându-i, cu mâinile împreunate: „Mulțumesc pentru tot ce ne-ai dăruit. Te iubesc, Eminescu”!

L-am auzit, astăzi, vorbind pe Cioran. De dincolo de lespezi spunea: „Să treci de la limba română la limba franceză, este ca și cum ai trece de la o rugăciune la contract”. N-aș fi abandonat nicicând limba noastră; mi se întâmplă să-i regret și acum mirosul de prosepție și putreziciune, amestecul de soare și bălegar, urâtenia nostalgică și superba neglijență. Limba mea română! Îmi vine să-ți mănânc cuvintele, așa cum mâncam florile de salcâm în copilărie.

Ce ar mai fi de adăugat? Poate doar concluzia poetului Nichita Stănescu: „Limba Română este patria mea”.

Revistă de literatură și cultură generală

bilingvă / bilingue

Revue de littérature et de culture générale

Sumarul numărului

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ LA ÎNĂLȚAREA SFINTEI CRUCI Liviu ALEXANDRESCU, preot paroh al Catedralei „Buna Vestire” din Montreal	3
DEUS EX MACHINA Nicolae MARINESCU, Diacon	4
STELUȚA ȘI OCTAVIAN BOTA PERSONALITĂȚI CE VOR RĂMÂNE ÎN ISTORIE Victor ROSCA.....	6
VERSURI Marcela STRAUA	7
JERTFELE ROMÂNILOR DE - A LUNGUL VEACURILOR, PENTRU PĂSTRAREA LIMBII ROMÂNE ȘI APĂRAREA PĂMÂNTULUI STRĂMOȘESC Angela FAINA	8
O CARTE NECESARĂ: VICTOR ROȘCA, ISTORIA COMUNITĂȚII CANADIENE DE ORIGINE ROMÂNĂ 1880 - 1980 Mircea GHEORGHE	14
PSALMII DIN POEME Dumitru ICHIM	15
„DIMENSIUNI ALE OMULUI ENESCU” Milena MUNTEANU	17
REMORCUȚELE – III – Elena OLARIU	18
CU SIMȚUL UMORULUI, DESPRE ARTĂ ȘI VIAȚĂ - Convorbire cu D.H. Silvian, artist, scriitor, umorist - Veronica Balaj	19
MISTERIOASA LEGĂTURA DINTRE CHINA ȘI ITALIA VIRUSUL ILUMINĂRII ȘI ADN-UL ASIATIC Cătălina STROE.....	23

MIRUNA DESCULȚĂ PRIN HAOSUL PLANETAR Miruna OCNĂREANU.....	26
O VACANȚĂ ÎN HALIFAX Elena BUICA.....	27
DEBUT CANDELA Alexandru DOSPINESCU.....	31
AMINTIRILE ROZALIEI Camelia ARDELEAN.....	32
CU GÂNDUL LA GOLGOTA Corina BATRINA-VOIVODENI.....	34
SINGUR (fragment) Leonard I. VOICU	35
CHIAR ÎN INIMA TA Gabriela TÂNASE	38
PRICIASNĂ George FILIP.....	38
ȘI SUNT FRAGIL.. Cristina-Marina MURGEA.....	39
JURNAL ÎN IZOLARE Veronica PAVEL LERNER.....	40
POVESTE ANTICOID Melania RUSU CARAGIOIU.....	41
POEZII BASARABENE Lilian CUREVICI	42
SARJA ZILEI – 29.03.2020	43
VERSURI Lia RUSE.....	44
POEME DIN ANTICAMERA VIEȚII DE MARCEL MIRON – Recenzie – Elena OLARIU	45
ANUNȚURILE COMUNITĂȚII	47
– CARTE SUB TIPAR –	48
Istoria Comunității Canadienilor de Origine Română 1880-1980, de Victor Roșca	48

Candela de Montreal , revistă fondată și editată, din 1997, de Victor Roșca
CANDELA DE MONTREAL ARE CA SCOP PROMOVAREA CULTURII ȘI LITERATURII
SCRISE DE AUTORI ROMÂNI DIN CANADA

Redacția și administrația: 8060 Christophe Colomb, Montréal, Québec, Canada H2R 2S9; Telefon:(514) 736-0950

Redactor Șef: Victor Roșca

Secretară de red.: Corina Diana Haiduc

Redactor consultant: Leonard Ionuț Voicu

Ilustrațiile : Angela Faina

Consilier de redacție: pr. Liviu Alexandrescu

Redactori : Angela Faina, Nicolae Marinescu

Tehnoredactare: Marius Neaga

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ LA ÎNĂLȚAREA SFINTEI CRUCI

Liviu ALEXANDRESCU,

preot paroh al Catedralei „Buna Vestire” din Montreal

„Nu vreau să mă laud decât în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care lumea este răstignită pentru mine și eu pentru lume (Galateni 6,14).

Iubiți credincioși!

Înălțarea Sfintei Cruci, prăznuită pe 14 septembrie, este cea mai veche sărbătoare închinată Crucii. Sfântul Constantin cel Mare, a trimis la Ierusalim pe mama sa Elena, să afle Mormântul și Sfânta Cruce a Domnului Iisus Hristos, pe care s-a săvârșit taina mântuirii neamului omenesc.

La anul 71, Ierusalimul fiind ocupat de romani, Mormântul Domnului și toate locurile sfinte din Ierusalim, au fost profanate și acoperite cu pământ, ca să nu se mai închine creștinii aici. Tot atunci, au fost ascunse într-o peșteră din apropiere și Crucea lui Hristos, împreună cu celelalte două cruci, pe care au fost răstigniți cei doi tâlhari. Doamna Elena, împărăteasa, auzind că un iudeu bătrân, numit Chiriac, știa locul unde fusese ascunsă Crucea lui Hristos, îndată l-a chemat și au aflat într-o peșteră din apropiere trei cruci acoperite cu pământ; dar erau nedumeriți care este Crucea Domnului. Tocmai atunci, duceau pe acolo un mort la groapă. Atunci a poruncit Sfânta Elena, să atingă pe rând cele trei cruci de mort și la care va învia mortul, aceea este Crucea lui Hristos cea dătătoare de viață. Astfel, când au atins de sicriu a treia cruce, îndată a înviat mortul și a început a se închina lemnului celui sfânt. Apoi, patriarhul Macarie a înălțat Sfânta Cruce ca s-o vadă tot poporul și toți cei de față s-au închinat ei, strigând: "Doamne miluiește!"

Pe locul descoperirii Sfintei Cruci, împăratul Constantin cel Mare a zidit o biserică, sfințită pe 13 septembrie 335, ziua inaugurării templului lui Jupiter de pe colina Capitolului din Roma. Sfințirea bisericii ridicată pe locul statuii lui Jupiter, era semnul biruinței creștinismului asupra păgânismului.

În amintirea acestei zile, Biserica Ortodoxă prăznuiește Înălțarea Sfintei Cruci, în fiecare an la 14 septembrie, numărând-o între cele douăsprezece Praznice Împărătești.

Ce este Sfânta Cruce pentru noi creștinii? Ce trebuie să înțelegem prin Sfânta Cruce? Crucea lui Hristos este cel dintâi altar de jertfă al Bisericii creștine, pentru că pe ea, S-a jertfit Mântuitorul lumii și a sfințit-o cu Preascump Sângele Său, iar pe noi ne-a răscumpărat din robia păcatului.

Creștinismul trăiește prin Moartea și Învierea Mântuitorului Hristos, prin biruința Lui asupra morții, căci

biruința Lui este și biruința noastră. „Dacă Hristos n-ar fi înviat, zadarnică ar fi fost propovăduirea noastră, zadarnică și credința noastră” (I Corinteni 15,14). Hristos a murit pe Cruce și a înviat pentru noi, iar noi, murim pentru a învia și a fi împreună cu Hristos. Credinciosul nu trebuie să fugă de Cruce, ci ea ni se oferă nouă ca o binecuvântare. Ea ne dă un Mântuitor plin de iubire (Sf. Ioan Gura de Aur). Crucea lucrează opera cea mai minunată de împăcare. La Cruce, Dumnezeu și omul se leagă prin iubire.

Iar Sfântul Apostol Pavel definește Crucea: „Cuvântul Crucii, pentru cei ce pier, este nebunie; iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu (I Corinteni 1, 18)”. Cu Sfânta Cruce binecuvântăm, ne apărăm de cel rău, izgonim duhurile necurate din oameni, vindecăm pe cei bolnavi. Crucea este steagul Bisericii lui Hristos și arma biruitoare, pentru că are în sine "puterea lui Dumnezeu"

Sfântul Ioan Gură de Aur în cuvântul "Despre Sfânta Cruce", ne arată datoria față de Sfânta Cruce: „să aveți toți Sfânta Cruce în casele voastre, iar când plecați la drum și când vă întoarceți acasă, însemnați-vă cu semnul Sfintei Cruci cu evlavie, rostind această scurtă rugăciune: „Crucii Tale ne închinam Hristoase și sfânta Învierea Ta o lăudăm și o mărim!”. Toate să le începem cu rugăciune și cu Sfânta Cruce. Nu uitați să împodobiți crucile și mormintele celor răposați ai noștri din cimitire. Păcat de moarte săvârșesc cei ce necinstesc Crucea lui Hristos și mai ales o înjură.

Crucea personală a fiecăruia, când se unește cu Crucea lui Hristos, atunci puterea și lucrarea acesteia din urma, trece asupra noastră, devenind un fel de canal prin care, din Crucea lui Hristos, se revărsă asupra noastră orice binefacere și orice dar desăvârșit. Prin urmare, crucile personale ale fiecăruia sunt la fel de necesare în lucrarea mântuirii pe cât este și Crucea lui Hristos (Sfântul Teofan). De aceea, fiecare este înconjurat din toate părțile de cruci, ca să nu se ostenească căutându-și crucea și ca să fie aproape de puterea mântuitoare a Crucii lui Hristos.

Iubiți credincioși!

Când faceți cruce, să o faceți drept pe fețele voastre, ca să nu rădă vrăjmașul de noi, ci să fugă de semnul care simbolizează Sfânta Treime. Duceți degetele împreunate mai întâi la frunte, în numele Tatălui; apoi la piept, în numele Fiului, Care S-a coborât din cer pentru mântuirea noastră; apoi la umărul drept și cel stâng, prin care se leagă dragostea Lui Dumnezeu de om și de mântuirea noastră, rugându-ne Treimii Sfinte, zicând: „În Numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, Amin!”.

DEUS EX MACHINA

Nicolae MARINESCU, Diacon

Ploua imperial. Să tot fi fost orele opt seara.

Mă grăbeam să ajung la gara de est din Paris, de unde urma să iau trenul expres cu destinația Moscova. Acolo eram așteptat de colegul și bunul meu prieten Mihail Petrov, matematician și membru al Academiei Europene de Științe, într-o chestiune de cea mai mare însemnătate.

Odată taxiul ajuns și bagajele descărcate, mă îndreptai către peronul unde se afla, gata de plecare, trenul meu, un Euronight Expres, în fapt, o variantă de TGV pe pernă magnetică, ce deservea marile orașe europene. Aș fi putut lua avionul, dar eram un tip de modă veche, care se bucura de plăcerea călătoriei la fel de mult ca de cea a destinației.

Îmi luai, deci, locul în cușeta rezervată și mă așezai comod la fereastră. Chiar dacă nu mai aveam decât vreo jumătate de oră de lumină, nordul Franței era frumos la asfințit.

Sorbind din cafeaua pe care gazdele avuseseră buna plăcere să mi-o prepare, mă apukai să răsfoiesc documentația pe care o aveam la mine. Aveam de revizuit câteva detalii pentru prezentarea de a doua zi. Era vorba despre punerea în funcțiune a celui mai nou supercomputer din lume. Un proiect informatic fără precedent, la care fuseseră invitați patruzeci de oameni de știință din toată lumea. Fiecare dintre aceștia era un nume de referință în domeniul lui, mulți având chiar premiul Nobel în portofoliu. Fizicieni, matematicieni, astronomi, specialiști în științe cognitive, dar și doi specialiști mai exotici: un lingvist și un teolog.

La început, când Mihail m-a prezentat comitetului, nu înțelegeam ce rol aș putea avea eu, ca teolog, în construcția unui computer. Dar amicul meu mă lămurise imediat: era vorba de mult mai mult decât un creier electronic. Proiectul urma să creeze un supercomputer dotat cu inteligență. O serie de algoritmi elaborați de echipa de matematicieni a lui Mihail urma să îi ofere supercomputerului o oarecare autonomie. Să îl învețe să învețe. Urma să fie conectat, printr-o rețea de mare viteză, cu acceleratorul de particule de la CERN, precum și cu telescopul spațial Hubble II. Prin intermediul lor, ar fi putut face, ca să zic așa, propriile observații asupra lumii înconjurătoare. Iar de aici, creierul electronic ar fi început să acumuleze singur cunoștințe, să genereze idei, să facă presupuneri logice, să definească concepte abstracte și chiar să fie capabil de judecăți morale. În acel punct s-ar fi terminat, oarecum, sarcina programatorilor și aș fi intervenit eu.

Nu se încercase niciodată un proiect de o asemenea anvergură. De aceea, prognozele erau limitate. Dincolo de un limbaj de bază, niciun alt sistem de calcul nu fusese capabil de inteligență. Erau rapide, aveau la dispoziție milioane de

peta-bytes de informație din toată lumea și chiar puteau face unele asocieri ori sinteze. Dar atât. Din multe puncte de vedere, nu erau mai aproape de inteligența umană decât erau cimpanzeii. Algoritmii prietenului meu, matematicianul Mihail Petrov și ale echipei lui, aveau să schimbe asta. Ei se gândiseră să abordeze problema inteligenței în felul următor: nu e nevoie să îl facem inteligent de la început, ci să îi arătăm cum să devină el însuși inteligent. Îl facem copil și îi arătăm cum să devină adult. Algoritmii prietenului meu ar fi fost un fel de cod genetic, pe baza căruia supercomputerul s-ar fi programat singur spre inteligența artificială.

Trenul înainta în noapte cu toată convingerea celor 300 de kilometri pe oră. Stelele se profilau pe cerul senin al nordului Europei. Dar în mintea mea, viteza nu era suficientă ca ingredient pentru inteligență. Sau morală. Aveam, să vă spun drept, rezervele mele, în ciuda entuziasmului pe care îl împărtășeam cu toții. Lucraserăm febril în ultimii doi ani și jumătate și ne dedicaserăm cu totul acestui proiect. Un computer capabil să gândească și, dacă algoritmii aveau succes, chiar să distingă între bine și rău. Ce se afla dincolo de inteligență? Ar fi putut ajunge la sentimente? Ar fi putut concepe versuri? Ar fi putut fi capabil de credință?

Acestea erau gândurile care mi se perindau prin cap, la fel ca stelele pe cerul nopții. Și cu ele am și adormit, într-un târziu.

A doua zi de dimineață, Mihail Petrov mă aștepta nerăbdător la gară. Era o dimineață tipic moscovită, cu ceață și frig.

- Sper că ai dormit bine, mă întâmpină el cu jovialitatea-i caracteristică. Avem o zi importantă înaintea noastră.

- Ca un copil, îi răspunsei eu. Vodka servită înainte de culcare a avut și ea o parte din merit.

- Aha, înseamnă că ai gustat o parte din ospitalitatea rusă, spuse Mihail în timp ce urcam în automobilul care urma să ne ducă la Academia de Științe. Foarte bine, dragul meu, foarte bine! Mai târziu o să faci cunoștință și cu inteligența noastră. Nu degeaba cinci dintre ultimii mari maeștri la șah au fost ruși. Apropos, unul dintre ei e în echipa de proiect.

- Tipare de gândire, strategii...

- ... Calități ale oricărei entități inteligente, așa cum dorim să fie și computerul nostru.

- Dar, Mihail, știi bine că șansele ca algoritmul tău să îl ducă până acolo sunt modeste. Sunt alături de tine, știi asta, dar nu aș vrea să te bucuri înainte de vreme.

- Nici șansele lui Einstein de a i se verifica teoria nu au fost mai grozave. Însă cu răbdare și un dram de noroc, au schimbat fizica modernă.

Prietenul meu mă cucerea de fiecare dată cu optimismul lui. Mai mult de dragul lui mă alăturasem proiectului. Nu mă așteptam la atitudini metafizice din partea unei mașini, dar o

anumită latură a inteligenței mele mă atrăsese din copilărie către dialogul dintre religie și știință. Teza mea de doctorat dezbătuse teoria Genezei prin prisma descoperirilor arheologice și cosmologice. Deși reluctant la început, comunitatea teologică și cea științifică ajunseseră la consensul că zilele creației pot fi considerate mai degrabă perioade geologice, decât zile propriu-zise, de 24 de ore. Așa ajunsesem un partener agreabil în comunitatea științifică și, recent, la acest proiect.

- Am ajuns.

Mihail coborî primul din mașină și amândoi ne oprirăm pentru o clipă ca să admirăm clădirea Academiei. Deși era un centru de date ultramodern, avea, în înfățișarea exterioară, ceva din arhitectura palatului Romanovilor. Un secretar ne conduse până în salonul de recepții, unde se mai aflau și alți părinți, ca să zic așa, ai supercomputerului inteligent. Cu toții așteptau momentul punerii în funcțiune.

Președintele Academiei, un elegant lord englez, aflat la vârsta senectuții, luă cuvântul de la tribună:

- Stimați domni și dragi prieteni, ne aflăm la capătul unui proiect care ne-a solicitat zilele și, uneori, nopțile. (audiența zâmbi). Dar, în același timp, ne-a hrănit curiozitatea și entuziasmul ca nimic altceva până la el. Vă mulțumesc!

Cei prezenți începură să aplaude. Lordul Barclay nu folosea multe cuvinte în discursurile lui. Nici nu avea nevoie. Cu toții îl cunoșteau și îl apreciau.

- După cum știți, acest sediu al Academiei Europene de Științe a fost construit cu un singur scop: acela de a găzdui cele aproape un milion de microprocesoare, sutele de kilometri de fibră optică, precum și celelalte componente care constituie „măruntaiele” supercomputerului, pe care l-am numit, deocamdată, Sputnik. În cinstea primului satelit artificial al Pământului. Singura componentă vizibilă este acest monitor cu diagonala de șase metri, care constituie interfața de comunicare cu utilizatorii. Și acum, ca să nu vă pun la încercare răbdarea, să îl punem în funcțiune. Știu că aveți întrebări pe care doriți să i le puneți. Va trebui, însă, să așteptați ca algoritmul tovarășului Petrov să își facă efectul. Nu vă îngrijorați. Estimăm că Sputnik va atinge nivelul de inteligență în mai puțin de un minut.

Se întoarse spre secretarul său, care avea în față o consolă fără fir. Acesta introduse comenzile necesare și, pe monitor apărură, la început, o serie de secvențe de cod, iar mai apoi, ecranul deveni alb.

- Bună ziua! Se auzi vocea sintetizată a computerului.
- Cine ești? fu prima întrebare, adresată de președinte.
- Sputnik.
- Care este valoarea lui Pi ? urmă Mihail cu întrebarea lui

Pe ecran începură să curgă zecimalele. Timp de execuție: 0.68 secunde. Precizia: o sută douăzeci de milioane de zecimale. Cei prezenți își arătau încântarea.

- Ce este o secundă ? întrebă, la rândul lui, un fizician.

- Durata a 6.192.631.770 perioade ale radiației care corespunde tranziției între două nivele energetice hiperfine ale stării fundamentale a atomului de cesiu – 133.

Din nou, audiența era încântată. Pe rând, toți cercetătorii își lansară întrebările lor, iar computerul răspundea cu o precizie și o viteză amețitoare. Veni la sfârșit și rândul meu:

- Există Dumnezeu ?

În ciuda tuturor așteptărilor, mașina stătu o clipă pe gânduri.

Apoi încă una.

Și încă una.

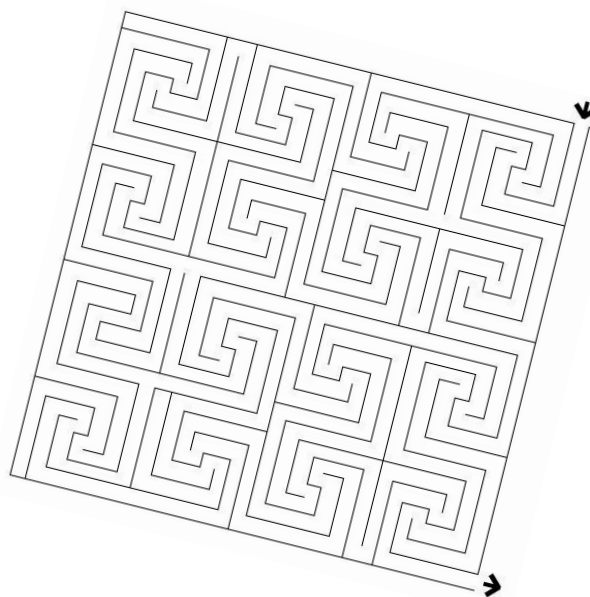
Secunde treceau și computerul nu răspundea. Părea că nu știe răspunsul. Sau că ... se gândește. Toți așteptau încordați. Nimeni nu sufla o vorbă. Întrebarea părea să pună un computer de milioane de dolari în dificultate.

Într-un final, după secunde care părură ore, veni și răspunsul:

- Acum există!

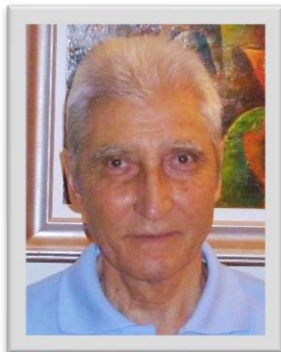
Rămăsei stupefiat. Era posibil? Mă uitai la Mihail. Era și el la fel de speriat ca și mine. Știam ce înseamnă asta. Știam ce va urma. Dar nu eram pregătiți. Algoritmul depășise cu mult așteptările. Cu prea mult, chiar. Președintele îi făcu un semn scurt asistentului său, care încercă să introducă în computer comanda de shutdown.

Dar era prea târziu: consola nu mai funcționa. Computerul era în control. Și, pentru o clipă, mi se păru că aud un răs sarcastic venind dinspre ecranul imens.

Desen DecaR

STELUȚA ȘI OCTAVIAN BOTA PERSONALITĂȚI CE VOR RĂMĂNE ÎN ISTORIE *Victor ROSCA*

Există oameni ce fac istorie și oameni luați de valuri istorice. Familia Steluța și soțul ei, Octavian Bota au realizat și lăsat în urma lor adevărate monumente istorice.

Steluța și Octavian Bota au fost născuți în România. Ei s-au părăsit țara în plină apoteoză a dictaturii Partidului Comunist. În anul 1948, când sute de mii de

oameni luau drumul pușcăriei și al lagărelor de muncă forțată, ei au trecut ilegal granița în Iugoslavia, dorind s-o traverseze spre țările capitaliste din vestul european, salvându-se de urgia dezlănțuită de comuniștii ajunși conducătorii României.

În Iugoslavia, însă, Tito a impus țării un regim intern represiv ce nu diferea cu mult de cel românesc. Aici au fost arestați, anchetați și întemnițați, întâi la Zdreanin și apoi la Închisoarea Covacitza. Multor fugari din România, Bulgaria, Albania, Ungaria ce au traversat Iugoslavia să se salveze de comuniști, în țările din vest, le-au rămas oasele în purgatoriul sârbesc.

Octavian Bota, la data aceea, avea un frate ... renumit inginer textilist stabilit în Columbia, America de Sud. Acest fapt i-a ajutat să nu fie extrădați în România, cum se obișnuia atunci – un fugar contra unui vagon de sare.

Poliția politică comunistă sârbă, aplicând indicațiile lui Tito, știa să tragă foloase atât de la capitaliști cât și de la frații comuniști.

Sârbii aveau convenții atât cu țările comuniste cât și cu țările capitaliste datorită cărora unii refugiați au fost împușcați de sârbi sau predați țărilor lor de origine pe când alții erau lăsați să treacă dar fără ca soldații să aibă ordin de ai menaja.

Steluța și Octavian Bota au stat doar două luni în pușcăriile sârbești, spre deosebire de alții ce au fost ținuți ani de zile, mai înainte de a fi duși la graniță unde aveau favoarea să treacă în Occident sau să fie împușcați de grănicerii sârbi, îndoctrinați și ei în ideologia luptei de clasă.

Călăuziți de steaua lor norocoasă, cei doi au reușit să treacă granița dincolo, în Triest.

Din Italia au plecat în Franța, la Paris, de unde, în 1950, s-au îmbarcat pentru Canada.

Unii oameni ajunși în Occident s-au mulțumit cu realizarea unei vieți personale tihnite, alții cu înjghebarea unei familii prospere, adesea ruptă complet de ceea ce este obârșie românească. Au fost însă și oameni deosebiți, printre aceștia Steluța și Octavian Bota care ajungând în vest îmbogățiți de fratele lui Octavian, au acceptat să-și împartă averea atât cu familia apropiată din țară cât și cu comunitatea română din Montreal.

* * *

A ctitori o biserică, o instituție culturală, n-o face oricine. A-ți diminua averea în țara unde valoarea omului este apreciată după avere, unde aproape totul se măsoară în dolari, a fi donator presupune să fii un om deosebit.

În provinciile românești, în anii de începuturi, și după fiecare cotropire era un început, generozitatea domnitorilor și a boierilor era cunoscută nu numai de bisericile și de mănăstirile din provinciile românești, ci și de cele de la Muntele Atos și încă mai departe, de cele din Țara Sfântă.

Aici, pe pământul Lumii Noi, unde nu sunt nici domni, nici boieri români, bisericile și așezămintele de cultură au fost înălțate și împodobite de oameni ca și noi toți, dar înzestrați cu un plus de bunătate și dărnicie, cu o inimă aparte de a oamenilor de rând.

Șansa lui Octavian Bota a fost ca ... Bota, fratele său, să aibă exclusivitate la comercializarea pânzei din care se fabricau blugii pentru Statele Unite și Canada.

Dar, familia Bota nu s-a mulțumit ca din banii câștigați din vânzarea pânzei de blugi să-și mărească conturile din bancă, ei au dorit să realizeze ceva deosebit pentru comunitățile românilor refugiați din România comunistă.

Se încheiase al 2-Război Mondial. Purtarea blugilor ajunsese la mare vogă în întreaga lume. Octavian Bota primește de la fratele său responsabilitatea vânzării pânzei de blugi către manufacturile din Canada. Comerțul este profesiunea prin care, într-o perioadă de boom, într-un timp scurt să poți câștiga foarte mult.

Între românii ce au ctitorit Complexul Buna Vestire, această vatră românească unică în felul ei, principalii donatori au rămas Octavian și Steluța Bota, o familie de oameni deosebiți de mulțimea românilor ajunși în străinătate.

Astăzi, scormonind sub puza anilor scurși peste faptele de generozitate ale donatorilor, n-am găsit scrijelit numele lor pe nici o cărămidă, pe nici un obiect ieșit din dărnicia lor. Sutele de mii de dolari, costul lucrărilor ctitorite, au fost dăruite Bisericii Ortodoxe Române Buna Vestire fără larmă, într-o modestie tulburătoare.

Dacă conducătorii construcțiilor erau preocupați de încheierea structurilor, doamna Steluța Bota s-a îngrijit de înfrumusețarea, de împodobirea interioară a bisericii Buna Vestire, căreia pe lângă costul necesar, i-a consacrat fără preget timpul și iscusința sa. De la lambrul de lemn de pe pereți, la băncile din biserică; de la ușile monumentale de intrarea în Biserică, la masa pe care sunt depozitate lumânările, stativele pentru sfeșnice, masa sfântă și catapeteasma bisericii, toate acoperite de sculpturi lucrate în stil baroc; de la Sfântul Potir și Sfântul Disc la cadelniță și candelabre, lucrate în argint masiv și încrustate cu ornamente, toate acestea au fost plătite de familia Bota și au fost executate numai după ce au avut asentimentul acestei mărinimoase doamne care împreună cu părintele Petre Popescu s-au deplasat în Columbia și în Statele Unite pentru

a recepționa și aproba detaliile proiectelor executate din lemn.

Obiectele și lucrările în lemn din interiorul bisericii au fost integral făcute în Columbia, America de Sud, de către marele Maestro Zabrani. Acesta a realizat din Masa Sfântă și din catapeteasmă adevărate capodopere de sculptură. Ele fac din Biserica Buna Vestire una dintre cele mai frumoase biserici din America de Nord.

Catapetesmele multor biserici ortodoxe sunt terminate la partea superioară într-o linie dreaptă. Dar, pentru că în Biserica Ortodoxă nu există o formă tradițională impusă, catapeteasma Bisericii Buna Vestire a fost proiectată și executată cu partea superioară sub formă de nori ce urcă spre cer, dând bisericii ambianța spirituală de pietate, propice pentru adâncirea în rugăciune a credincioșilor.

Catapeteasma a fost pictată la Mănăstirea Ortodoxă Rusă Sfânta Treime din Jordanville, statul New-York, de către Arhimandritul Ciprian, un talentat pictor bisericesc. Picturile acestui mare artist îmbină într-o armonie evidentă, așa cum i-a fost cerut, stilul bizantin cu cel modernist.

Prezența doamnei Bota la alegerea schițelor pentru picturi, precum și permanenta ei supraveghere și preocupare pentru frumos, aici ca și în cazul celorlalte lucrări ornamentale, făcute în lemn sau argint, i-a determinat pe creatorii acestora să se ocupe cu seriozitate de realizarea nu a unor obiecte ci a unor adevărate opere de artă.

Doamna Bota nu s-a ocupat numai de finanțarea și execuția lucrărilor, ci și de instalarea și chiar de ultimul finisaj după montarea lor în biserică. Pentru omul, obișnuit să-și drămuiească timpul pentru treburile personale, poate să pară anormal ca doamna Bota să fie surprinsă lustruind băncile din biserică după instalarea lor, ca totul să strălucească mai înainte ca Slujba de Sfințire să aibă loc. Dar asta a fost doamna Bota, o femeie deosebită, ce și-a dăruit averea, munca și pasiunea ei întru înfrumusețarea Bisericii Ortodoxe Române Buna Vestire din Montreal.

Steluța și Octavian Bota, cât va exista Biserica Buna Vestire din Montreal, vor rămâne pentru membrii comunității românilor o pildă vie, vrednică de urmat.

Numele distinșilor donatori vor trebui scrise acum, de superiorul bisericii, undeva pe fața interioară a clădirii spre a rămâne o pildă pentru viitorii enoriași.

Inima doamnei Steluța Bota a încetat să mai bată în luna martie 2012, la vârsta senectuții într-o casă de persoane uitate de lume dar frecventată de părintele Liviu Alexandrescu parohul Bisericii Buna Vestire.

Steluța și Octavian Bota nu vor fi uitați niciodată de istorie. Astăzi Biserica Buna Vestire este monument istoric. O parte din motivele pentru care Biserica a trecut în istorie au fost contribuția doamnei Bota la executarea majorității detaliilor arhitectonice.

Steluța și Octavian BOTA

VERSURI *Marcela STRAUA*

Sufletul visează că-i adolescent..
Mă-mbăt, inspirând parfum de primăvară
Din livezi, și zumzet de-albine ascult,
Am simțit fiorul pământului, iară,
Întâi murmur de izvor și- apoi tumult.
Gâzele au prins viață, au ieșit în convoi
De sub coaja de măr, împânzind tulpina
Plimbându-se voioase înainte și-napoi
Așteptând să-nflorească toată grădina.
Verdele pădurii mi-a furat privirea,
Plutesc în culoare sorbind clorofilă,
Înmugurește, renaște ..fericirea,
Pentru prima oară-n parfum de zambilă.
Și sufletul viseaza că-i adolescent,
Naiv, plin de candoare, cu dorul puhoi
Plutește împăcat pe-anotimp, în torent
Spre marea iubirii-mpărțită la doi.

JERTFELE ROMÂNILOR DE-A LUNGUL VEACURILOR, PENTRU PĂSTRAREA LIMBII ROMÂNE ȘI APĂRAREA PĂMÂNTULUI STRĂMOȘESC

Angela FAINA

"O limbă este un document autentic ce nu poate fi falsificat dacă este corect descifrat. Am putea spune că este codul genetic al unei culturi" -/ioncoja.ro -2/ Lupul Dacic -2019

"Limba Română este patria mea" - Nichita Stănescu

Începând cu anul 2013, se sărbătorește la 31 august al fiecărui an, Ziua Limbii Române.

Limba română este predestinată neamului nostru; este limba prin care ne exprimăm bucuria și tristețea, o chemăm pe mama, îl implorăm pe tatăl nostru pământesc și cel Ceresc, limba în care ne creștem copiii, încurajându-i și dându-le speranțe ... Ea este cea care

posedă cuvintele unicate ca "dor" și "doină", care au intrat în patrimoniul UNESCO. Cu limba noastră, cu ea ne-am născut, am auzit primele cuvinte duioase; o binecuvântăm, o prețuim și o purtăm mai departe în istorie, mândri și mereu îmbogățiți.

De-a lungul veacurilor, limba noastră nu ne-a părăsit; a fost mereu alături de noi, în cântecele de jale sau de efervescență bucurie, însoțindu-ne la hore și în bătăliile sângeroase cu vecinii perfizi.

Tot ea, este mângâiată și pusă în lumină de marii noștri poeți, Eminescu, Coșbuc, Blaga, Arghezi și mulți alții, care prin creațiile lor unice, ne-au făcut cunoscută frumusețea limbii pe toate meridianele Pământului.

Limba noastră, cu parfum de nu-mă-uita, sau cu miros de livezi înflorite, cu iz de miere și duioșie de lăcrămioare este spiritul românilor, este chintesenta noastră națională. Ea este o moștenire și constituie un tezaur de neprețuit !

Marele poet Eminescu spunea că "Numai în propria limbă i se lipesc în minte poporului, istoria părinților, bucuriile și durerile semenilor și preceptele bătrâneții."

Referitor la formarea limbii române prezentăm mai multe opinii.-extrase din adevărul.ro

Acest subiect reprezintă o permanentă sursă de controverse între lingviști, la fel cum nici o teorie despre formarea poporului român nu întrunește unanimitatea istoricilor. Cea mai acceptată teorie rămâne, însă, cea a formării limbii române din limba latină vorbită de cuceritorii romani și limba băștinașilor daci, peste care s-au suprapus, de-a lungul vremii, mai multe influențe.

„Limba română s-a format înainte de anul 600, la nord și la sud de Dunăre, din limba latină vorbită și din fondul geto-dacic existent. Factorii istorici au determinat aria de formare, răspândirea și dezvoltarea ei. La sud de Dunăre, apar dialectele meglenoromân, istroromân și aromân. Tot factorii istorici cât și factorii zonali, cu diferite influențe lingvistice, au dus la formarea în interiorul dialectului daco-român, a graiurilor; moldovenesc, maramureșean, ardelenesc, muntean...”

Statuie de dac și Dac

Imagini luate de pe istorie-pe-scurt.ro

O altă teorie spune că limba română s-ar fi format pe teritoriul actualei Albanii, sau în nordul Greciei, unde dacii liberi au migrat, alungați de năvălirile goților, hunilor și slavilor.

Sunt și lingviști care susțin că nucleul limbii române este în actuala Macedonia, unde ar fi fost transferați toți dacii, în momentul retragerii romanilor.

O ipoteză de-a dreptul spectaculoasă a fost emisă, recent, de un lingvist maramureșean, care afirmă că limba română veche s-ar afla, de fapt, la baza tuturor limbilor europene. El își bazează afirmația, pe analiza unor steme vechi, dar și pe discursul întâlnirii dintre Pliniu cel Bătrân și Filimon Maramureșeanul în anul 43 e.n., când Filimon ar fi spus: „Eu nu sunt conducător al cimbrilor cum voi ne spuneți, latinii. Eu sunt conducător al boilor sau al zimbrilor. Țara noastră se întinde din largul Coastelor Iutlande ale Danemarcei până în Indii”.

Potrivit unor istorici care susțin teorii mai recente sau potrivit wikipedia.org, există o ipoteză potrivit căreia, în Dacia ar fi existat o îndelungată proto-latinitate, înainte de cucerirea romană. Latina s-ar fi format și dezvoltat la romani, în urma influenței etruscilor, triburi care ar fi pornit din vechea Dacie spre nordul Peninsulei Italice. Conform acestei ipoteze recente, care stârnește vii controverse între lingviști și istorici, se susține că limba dacă este o limbă premergătoare latinei, limbă pe care o vorbeau etruscii veniți cam pe la 1500 î.e.n. din zone apropiate dacilor sau chiar fiind înrudiți cu dacii. Se susține că ei ar fi avut acest limbaj străvechi, care apoi s-a transformat cu timpul în latina veche. De aceea se spune că dacii se înțelegeau ușor cu romanii, încă înainte de cucerirea romană.

Într-adevăr, atlasele referitoare la preistorie, 4.500-3.500-î.e.n. prezintă informația că teritoriul actual al României, deci al fostei Dacii, a fost primul care a fost locuit de cultivatori primitivi în Europa, și că aici s-ar fi dezvoltat o puternică și influentă civilizație, reprezentată de "Cultura Ceramicii cardiale pictate", ale cărei urme, este reprezentată de artefactele găsite de arheologi. A fost considerată cea mai evoluată civilizație la acea vreme din Europa, din care s-ar fi desprins mai târziu, toate popoarele Europei. -extras din "Le grand Atlas de l'histoire mondiale" -1991-Enciclopedia Universalis France S.A.-pag 43

Poetul Ovidiu, exilat la malul Mării Negre, intrând în contact cu triburile daco-gete din Dobrogea, scria că a învățat foarte

repede limba dacilor și a povestit că geții de la Tomis râdeau în hohote atunci când auzeau vorbindu-li -se în latină, deoarece percepeau o limbă similară cu a lor, dar mult „coruptă”. Același lucru se întâmplă și azi, atunci când se vorbește în macedo-română sau aromână, ni se pare că limba lor este o limbă română stălcită. Daco-româna și macedo-româna sunt azi doar parțial reciproc inteligibile. -idei și concepte preluate conform istoricilor, din ioncoja.ro/Lupul dacic.

Perioada de formare a limbii române este considerată a fi cea cuprinsă între secolele III î.e.n. și secolul a VI-lea e.n. și a devenit integră, în cursul secolelor V-VIII e.n. Prin ”limba vorbită” s-au stabilit trăsăturile caracteristice prin care noul popor se delimita de vecini. Peste îmbinarea dintre latina vulgară și limba geto-dacilor se suprapune contactul prelungit cu populațiile slave, care este considerat a sta la originea unei părți importante din vocabular.

Referitor la fondul traco-dac al limbii române, prezentăm informații ale istoricilor.- conform adevarul.ro

Elementele autohtone, traco-dace din limba română, reprezintă domeniul cel mai puțin elucidat al istoriei limbii noastre. După mai bine de un secol de cercetări, suntem în continuare în domeniul ipotezelor, din cauza complexității pe care o presupune acest studiu. Au căutat răspunsuri lingviști și filologi renumiți ca Ariton Vraciu, Ioan Iosif Russu sau Bogdan Petriceicu Hașdeu. Potrivit istoricilor, circa 160 de cuvinte folosite în limba română provin din fondul geto-dacic.

Scenă de pe Columna lui Traian, ridicată în ”Forum Traiani” la Roma, după cucerirea Daciei de către romani

Imagine luată de pe adevarul.ro

Oamenii de știință au identificat aceste cuvinte folosind un criteriu eliminativ, după cum ne informează lingvistul George Pruteanu.

Astfel cuvintele care au fost identificate ca fiind autohtone și arhaice nu își au originea în niciuna din limbile cu care limba română avea legătură: latina, greaca, slava, turca, maghiara. În al doilea rând, ele pot fi regăsite în limba albaneză, care ar fi avut origini comune cu cele ale tracilor. George Pruteanu, a împărțit cuvintele autohtone, arhaice, în patru categorii: 1) cuvinte considerate autohtone de Bogdan Petriceicu Hașdeu, în „Etymologicum Magnum Romaniae”, 2) cele care au un corespondent de origine indo-europeană în albaneză, listate de Ioan Iosif Russu, 3) cele fără corespondent în albaneză, listate de I.I. Russu și 4) cuvinte considerate autohtone de Ariton Vraciu. Lista cuvintelor autohtone este următoarea:

A: abeș, Abrud, abur, acăța, adămană, ademeni, adia, aghiută, aidoma, ală, alac, aldea, amei, amurg, anina, aprig, argea, Argeș, arunca, azugă. **B:** baci, baier, baligă, baltă, bară, Barbă-cot, barză, bască, batal, băga, băiat, bălan, balaur, beregată, boare, bordei, bortă, brad, brândușă, brânză, brâu, brusture, bucur, buiestru, bunget, burghiu, burlan, burtă, burtucă, burtuș, butuc, butură, buză. **C:** caier, cață, căciulă, căpușă, căpută, cătun, cioară, cioban, cioc, ciocârlie, ciomag,

cârlan, cârlig, codru, copac, copil, creț, cruța, cujbă, culbec, curma, curpân, cursă, custură. **D:** darari, daș, dărâma, deh, deretica, descăța, descurca, dezbara, desghina, dezgauc, doină, don, dop, droaie, dulău. **E:** fărâma. **G:** gard, gata, gâlbează, genune, ghes, ghiară, ghimpe, ghiob, ghionoaie, ghiont, ghiuj, gâde, gâdel, gordin, gorun, grapă, gresie, groapă, grui, grumaz, grunz, gudura, gușă. **H:** hojma. **I:** iazmă, iele. **Î:** încurcă, înghina, îngurzi, înseila, întrema. **J:** jilt. **L:** leagăn, lepăda, lespede, leșina. **M:** mal, maldac, mazăre, măceș, mādări, măgură, mălai, mămăligă, mărcat, mătură, melc, Mehadia, mieru, mire, mistreț, mișca, mânz, morman, mosoc, moș, moț, mugure, munună, murg, mușat. **N:** năpărcă, năsărâmbă, nițel, noian. **O:** ortoman. **P:** păstaie, păstra, pânză, pârâu, prunc, pururea. **R:** rață, ravac, răbda, reazem, ridica, râmă, rânză. **S:** spânz, stăpân, strănut, sterp, stejar, steregie, stână, străghiată, strepede, strugure, strungă, sugrua, sugușă, scăpăra, scrum, scula, scurma, sâmbure, sâmbure, sarbăd, Sarmisegetuza. **S:** șale, șiră, șopărlă, șoric, șut. **T:** tare, traistă, tului. **T:** țap, țarc, țarină, țăruș, țundră, țurcă. **U:** uita (a se), undrea, urca, urcior, urdă, urdina, urdoare. **V:** vatră, vătăma, vătui, viezure, viscol. **Z:** zară, zăr, zburda, zestre, zgardă, zgăria, zgârma, zimbru, zârnă. - informații preluate din adevarul.ro

Din istorie-pe-scurt.ro extragem informațiile următoare: denumirile antice de râuri și locuri, se presupune că sunt de origine dacă, însă nu există certitudine. Există câteva nume de ape importante care sunt foarte vechi. Dunărea, al cărui fonetism este tipic românesc, în celelalte limbi apare sub forme diferite (lat. Danubius, slav. Dunav, Dunaj, germ. Donau, magh. Duna) și despre a cărui temă (rădăcină) s-au emis câteva ipoteze, fiind considerată iranică, celtică, traco-dacă sau chiar pre-indo-europeană. Este sigur un nume foarte vechi, pe care l-au folosit și dacii, la fel ca numele de Carpați dat celui mai important lanț muntos din Dacia. De asemenea, sunt foarte vechi și numele de râuri ca: Argeș, Cerna, Criș, Motru, Mureș, Nistru, Olt, Prut, Siret, Someș, Timiș.

Nume proprii de localități, ca Abrud sau Turda, sunt probabil de origine traco-dacă.

Cel mai sigur procedeu de a stabili care sunt cuvintele ce provin din limba traco-dacă este studierea concordanțelor dintre aceste cuvinte românești și cuvintele asemănătoare din albaneză. Această limbă este considerată cea mai apropiată de vechea tracă. Pe baza acestor concordanțe, s-a ajuns la un număr de aproximativ 80-90 de cuvinte, ca fiind certe din substrat și alte 40 considerate ca probabile din substrat. De remarcat că cea mai mare parte a cuvintelor certe, sunt termenii referitori la natură și termenii păstorești: animalele, plantele și configurația terenului constituie, în general, mediul înconjurător al gospodăriilor, în special din zonele montane și submontane.

Avem, astfel denumirile următoare, provenite din traco-dacă:

---configurația unui teren: groapă, mal, măgură

----referitor la ape: baltă, pârâu

----referitor la vegetație: brad, copac, curpen, mazăre, mărar, brusture, leurdă, spânz, coacăză, ghimpe, mugure, sâmbure, strugure

---referitor la faună: măgar, mânz(at), țap, viezure, baligă, gâlbează, ciut, murg, balaur, năpărcă, șopărlă, căpușă, strepede, rață, barză, cioară, ghionoaie, pupăză, cioc.

Mai evidentă este situația unor cuvinte provenite din activitățile de creștere a animalelor și în special, a termenilor păstorești ca: brânză, urdă, zară, fiind termenii ce denumesc produsele păstorilor. Tot așa; brâu, căciulă. Argea, cătun, vatră și gard se referă la locuințele sezoniere ale unor păstori. Chiar ”buc”, care face aluzie la prelucrarea cânepii, ”groapă” la cultivarea cerealelor, iar ”gresie” la cositul păioaselor pot fi menționate aici, fiindcă se referă la agricultură și la păstoritul transhumant. Este foarte probabil că și termenii care denumesc

părți ale corpului omenesc păstrați din substrat (buză, ceafă, grumaz, gușă, rânză) ar fi fost termeni referitori și la corpul animalelor. Aceasta nu înseamnă că nu există în română și alți termeni considerați a fi moșteniți din substrat. Sugestivi sunt termenii "bucurie" și "a bucura", de la rădăcina acestor cuvinte s-a format și numele de persoană Bucur, care stă la baza numelui capitalei, București.

Același fenomen s-a manifestat și în istoria recentă: limbile europene (spaniola, portugheza, franceza, engleza) în contact cu limbile indigene de pe continentul american au primit de la acestea mai ales termeni referitori la natură ape, relief, păstorit, ce denumeau realități specifice.

În domeniul morfologiei, două constatări au fost explicate ca moșteniri din traco-dacă. Nici una dintre ele nu există în alte limbi romanice și sunt caracteristice pentru limba română: 1) postpunerea articolului hotărât și 2) formarea numeralelor de la 11 la 19.

1) În română avem forma nearticulată "om" iar articulată, "omul". În alte limbi romanice articolul este pus înainte : l'homme, il uomo, el hombre. Postpunerea articolului definit din română a fost explicată prin preferința de a așeza adjectivul în urma substantivului determinant (om bun, femeie înaltă etc.) și pus în conexiune cu albaneza.

2) Numerele de la 11 la 19 cunosc un model caracteristic de compunere cu ajutorul prepoziției "spre": unsprezece, doisprezece, etc. în care elementele componente sunt latinești (numerele simple de la 1 la 10 plus "spre").

Nu există însă în latină sau alte limbi romanice o construcție de tipul *unus super decem*, adică unul spre zece. Din cauza faptului că o construcție similară există și în albaneză, apariția a fost pusă în legătură cu influența substratului traco-dac, deși unii cercetători au conectat-o cu vechea slavă.

O ipoteză pleacă de la sistemul creșterii pe răboj, specific populațiilor de păstori: 11 se notează făcând o creștătură deasupra primelor zece. -prezentare prelucrată din istorie-pe-scurt.ro

Conform unor istorici, dacii erau buni cunoscători ai plantelor medicinale, iar din vremea lor, s-au păstrat aproape 80 de denumiri de plante.

Dacii nu foloseau scrierea; este o altă concluzie la care au ajuns unii lingviști, însă cele mai multe dintre teoriile privind limba sau scrisul în vremea antică, au stârnit controverse.

Cercetătorul Arion Vraciu susținea că dacii nu foloseau scrierea. „Știm sigur că tracii și ilirii nu au avut o scriere proprie sau un alfabet. Traco-dacii, la fel ca majoritatea populațiilor antice, n-au cunoscut și n-au întrebuințat scrierea înainte de începutul influenței grecești (Russu 1967). Semnificativă este în această privință, afirmația istoricului Aelianus: "la vechii tracii, nimeni nu cunoștea slovele, iar toate neamurile barbare din Europa, socoteau că este un lucru foarte rușinos să folosești scrierea."

Desigur, de aici nu trebuie trasă concluzia că într-o perioadă mai veche, în aceste zone n-ar fi putut exista sisteme de scriere autohtone ori importate, care ulterior au dispărut sau nu au putut fi încă descifrate. Nu este exclus ca așa să stea lucrurile în cazul tabletelor de la Tărtăria, datând cu aproximație din anul 3000 î.e.n. -se concluzionează în volumul "Limba daco-geților"-Timișoara, Editura Facla (1980).

În Dacia, alfabetul grecesc a fost înlocuit cu cel latin; pe marele vas de cult descoperit la Sarmizegetusa Regia, inscripția DECEBALVS PER SCORILLO e redactată în limba dacilor, dar cu litere latine. Tot în latinește sau măcar cu litere latinești a fost redactat mesajul dacilor, trimis lui Traian pe o ciupercă. Tot așa

va fi fost scrisă și epistola lui Decebal către Domițian, semn că la cancelaria regească de la Sarmizegetusa, limba puternicului Imperiu Roman, era cunoscută și folosită. Așadar, dacii cunoșteau scrierea. Firește, ea n-a devenit niciodată accesibilă tuturor dacilor.

"Decebalus per Scorillo" - "Decebal, fiul lui Scorillo"
Inscripție pe un vas găsit la Sarmizegetusa Regia

Imagine prelucrată din adevarul.ro

Exemplele de folosire a scrierii sunt rare", constata Hadrian Daicoviciu, în volumul Dacii (1965)-informații din adevarul.ro

Mai târziu, în evul mediu, deosebit de bun cunoscător al realităților etnice din vremea sa, cronicarul bizantin Laonic Chalcocondil afirmă în 1463 despre locuitorii din Țara Românească: "Dacii vorbesc o limbă apropiată de a italienilor, dar într-atât de stricată și deosebită, încât italienii cu greu înțeleg ceva când cuvintele nu sunt exprimate deslușit, încât să se priceapă ce ar putea să spună".

Cărturarul umanist, Antonio Bonfini (1434-1503), afirma că "românii au dăinuit în spațiul lor, pentru că și-au apărut mai mult limba decât viața" - această afirmație este mai mult decât relevantă. Același lucru se observă și în pasajul de mai jos:

„Deși năvăliri barbare de tot felul s-au revărsat asupra provinciei Dacia, asupra poporului român și asupra regiunii geților, totuși s-a văzut că n-au putut fi răpuse coloniile și legiunile romane care se dezvoltaseră de curând. Înecate sub valul de barbari, ele totuși mai exală limba romană, și, ca să nu o părăsească nicidecum, se împotrivesc cu atâta îndârjire, încât îi vezi că luptă, nu atât pentru păstrarea neatinsă a vieții, cât a limbii. Căci cine nu s-ar minuna – dacă ar sta să socotească dese puhoai ale sarmaților și goților, și de asemenea ale hunilor, vandalilor și gepizilor și incursiunile germanilor și a longobarzilor – că s-au mai păstrat încă până acum la daci și geți, rămășițele limbii romane ? ”- extras din mesagerul decovasna.ro - dr. Vasile Lechințan

Prima atestare a folosirii numelui de "limba română" datează din secolul al XVI-lea, termen folosit de mai mulți călători străini, precum și în documente românești, ca "Palia de la Orăștie" sau în "Letopisețul Țării Moldovei."

Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung către judele Brașovului, Begner, este primul document păstrat, scris în limba română, în anul 1521. La 30 ianuarie în anul 1561, apărea la Brașov, prima carte tipărită în limba română de diaconul Coresi, "Tetraevangheliarul", cu litere cirilice, la traducerea căruia au contribuit preoții români din Șcheii Brașovului. Lui Coresi îi datorăm punerea acestui grai la baza limbii române literare. Generațiile care au urmat, au moștenit acest dar, fără să cunoască poate sacrificiile de necrezut din vremurile trecute, sau eforturile unor adevărați eroi naționali care au făcut să se nască, să se dezvolte și să se transmită limba română, din generație în generație.

Tetraevangeliiarul diaconului Coresi - tipărit pentru prima dată în limba română în anul 1561 la Braşov

Imagine luată de pe radior.ro

În evul mediu și în perioada premodernă, au intrat în limbă cuvinte slave, slavone vechi, maghiare, turcice vechi, turcice otomane și grecești.

Perioada de formare și utilizare a limbii române moderne, începe după anii 1800, odată cu primele texte ale marilor scriitori clasici, care au oferit modele ale limbii române literare moderne. Introducerea oficială a alfabetului latin, a avut loc în timpul domnitorului Alexandru Ioan Cuza, în anul 1860. O influență puternică asupra vocabularului românesc, a avut-o limba franceză în secolul al XIX-lea.

"Limba română este o limbă primitoare" - spune dr. istorie, prof. universitar, președintele Academiei Române, Ioan Aurel Pop

În Transilvania, încă din evul mediu, eforturile conducătorilor unguri s-au focalizat spre nimicirea și eliminarea limbii vorbite de români, care constituiau majoritatea populației. Se dorea maghiarizarea românilor atât pe calea religioasă, prin impunerea calvinismului, cât și prin maghiarizarea numelor, lipsa școlilor în limba română, alte măsuri abuzive etc. Politica oficialităților urmărea cu înverșunare asimilarea lor.

După instituirea dualismului austro-ungar, în 1867, această politică intolerantă, a fost și mai diabolică. Mulți intelectuali români, "oameni drapel", în frunte cu Vasile Lucaciu, Ioan Rațiu, Gh. Pop de Băsești, reprezentanții Memorandiștilor, care solicitau drepturi pentru supraviețuire națională, au fost închiși de autoritățile maghiare, în anul 1892. Aceste măsuri draconice, au fost condamnate pe plan internațional, având un larg ecou de susținere a drepturilor românilor.

Lupta plină de înflăcărare patriotice pentru ființarea națională, dusă de românii ardeleni, a fost una plină de sacrificii, intensă și continuată cu multă determinare până în momentul astral al Unirii celei Mari, de la 1 Decembrie 1918.

O parte din Moldova noastră, cea de peste Prut, un alt pământ românesc, cu o soartă frământată de vicisitudinile istoriei, a avut și ea parte de tendințe străine, rusești, de asimilare și deznationalizare. Limba s-păstrat vie, datorită Bisericii și luptătorilor neînfricați care au apărat-o. După vremuri de restriște, începând cu anul 1989, și pe teritoriul Republicii Moldova se vorbește și se scrie românește liber, oficial, cu grafia latină, în locul celei cirilice impuse de conducerea sovietică.

Românii de dincolo de Prut, deși îndoctrinați în școli și prin presă, de acoliții sistemului opresor, că vorbesc limba moldovenească, nu au recunoscut niciodată acest lucru, iar după anul 1990, au luat ferm, hotărârea de a șterge pe veci din mintea lor, ideile prin care au fost "torturați mental" pentru a-și uita originile, istoria și limba.

Ioan Aurel Pop afirmă cu tărie că **"Cea mai importantă creație spirituală a poporului român este limba română"**

El consideră că **"Limba noastră rămâne viața noastră ca popor"** - dr. istorie, prof. universitar, președintele Academiei Române, Ioan Aurel Pop.

Mult e dulce și frumoasă
Limba ce-o vorbim,
Altă limbă-armonioasă
Ca ea, nu găsim.
Saltă inima-n plăcere
Când o ascultăm
Și pe buze-aduce miere
Când o cuvântăm

Limba română reprezintă sublimarea esenței spiritului și sufletului românesc, este ADN-ul său.

Ziua Limbii Române este una din cele mai importante manifestări naționale și este o sărbătoare a spiritului românesc, pentru că ea este efigia cea mai pregnantă a românilor.

"Limba noastră-i limbă sfântă!" - este un vers scris de părintele Alexe Mateevici acum mai bine de un secol.

Să o păstrăm deci cu sfințenie și să n-o lăsăm să cadă pradă denaturărilor de tot felul, să o ferim de expresii "la modă", pentru că avem și noi, un bogat fond de cuvinte; nu trebuie să le preluăm de la alții, stâlcind limba română.

Bogatul nostru vocabular, cu care putem exprima și cele mai complicate sentimente, situații, sau fapte, ne permite să păstrăm nealterată "dulcea" noastră limbă și prin ea, puritatea identității neamului nostru. Grijă pe care trebuie să o acordăm frumoasei noastre limbi este primordială, este de importanță capitală pentru noi, românii.

Doamna profesor universitar Mihaela Firșirotu din Canada, Montreal, ne transmite:

"Trebuie să ne cunoaștem și să ne iubim propria limbă și să avem vigilență mărită, cu scopul de a o păzi de neologisme inutile, de structurare și pocire, în mare parte, datorate cunoașterii altor limbi de circulație și a comunicării digitale."

Să o slujim cu sfințenie și dragoste și s-o predăm frumoasă urmașilor noștri, ca pe un tezaur de neprețuit.

"Limba română reprezintă expresia cea mai pură a identității noastre naționale; fără ea, încetăm să existăm ca români" - prof. universitar Mihaela Firșirotu, Canada.

Valorile și simbolurile românilor

Referitor la valorile neamului românesc, printre care stau la loc de frunte limba română și apărarea gliei strămoșești, vă propunem părerea unui irlandez. Peter Hurley, cunoscut promotor al satului românesc și al valorilor autentice țărănești, a susținut o conferință intitulată „Tradiție și modernitate, istorie și prezent, pentru tânărul contemporan”. În cadrul evenimentului, Hurley le-a vorbit tinerilor despre ceea ce înseamnă să fii român și despre admirația pe care o poartă satului românesc și culturii țărănești tradiționale. El i-a îndemnat pe tineri să nu se lepede de propria identitate, așa cum a făcut-o poporul irlandez, care și-a părăsit limba. Hurley afirmă că românismul este definit de cinci piloni: limba română, credința, pământul, cultura tradițională și jertfa.

„Rețeta voastră, ceea ce vă face pe voi să fiți diferiți, unici și prețioși, este foarte simplă, sunt cinci cuvinte:

---Primul cuvânt este limba română. Fiecare neam, fiecare popor poate să spună: noi avem limba cutare, în afară de Irlanda. În Irlanda 0.3% din populație mai vorbește irlandeză.

Nimeni nu poate să îți fure identitatea, dar tu singur, poți să o arunci la coșul de gunoi. Rețineți, e foarte important ! Vă spun din experiența irlandezilor. Noi am aruncat, acum 150 de ani, limba noastră străveche, la coșul de gunoi, pentru că am fost „educați” să înțelegem că a fost ceva absolut nefolositor. Am fost învățați că nu poți să te duci în lume să prosperi cu limba irlandeză, căci astfel ești un țaran irlandez nefolositor, un lucru de sfidat. Noi am fost, primii, ”sclavii Europei”, a spus el.

Cineva mi-a zis la un moment dat: „În fiecare limbă pe care o cunoști, ești un alt om”. Eu cred că așa este ! Construiești gândurile tale, în funcție de vibrația sunetelor.

Limba română este o limbă latină. Pot să îmi imaginez un munte al limbilor, și, pe acest munte este un râu care se numește „râul limbilor latine”. Româna este acolo unde izvorăște limba latină, mai sus. Este o limbă atât de frumoasă! Eminescu o folosește minunat !

Când citești cuvintele rugăciunii în limba română, eu cred că au putere și rezonanță. În cuvintele din limba română, sunetul și sensul profund, sunt foarte, foarte aproape.

Peter Hurley crede că România are vocația de a fi legătura dintre Răsărit și Apus.

---Al doilea cuvânt, este credința. Credința în Dumnezeu este foarte puternică. Sunteți singurul popor ortodox latin din lume. Asta vă pune într-o poziție de balama între tot ce este în Est și tot ce este în Vest.

---Al treilea, este pământul. Pământul se identifică cu tradiția:

Limba, credința și pământul, mai ales Carpații. Carpații sunt coloana vertebrală a poporului român. Stați la fel de confortabil pe partea estică și sudică precum pe partea vestică. Carpații nu au fost niciodată un zid de apărare, ci un copac în care ați urcat în orice moment de primejdie. Pământ cum găsești în România, nu există în Europa. Din acest pământ atât de fertil și de roditor a izvorât o cultură tradițională, autentică bineînțeles și atât de complexă și de frumoasă, atât de plină de valori! Prof. dr. Ion Bucur, fostul director al Muzeului Astra din Sibiu, vorbește despre țărani din România ca despre o aristocrație a țăranilor Europei. Și cred că așa este!

Eu nu cred să fi fost cultura tradițională irlandeză atât de frumoasă cum este cultura tradițională românească, chiar și astăzi, când ea este foarte încercată.

---Cultura tradițională este al patrulea cuvânt: cultură vie, care încă se găsește în această parte a Europei. Cum a zis Lucian Blaga, această cultură tradițională, pe care o găsim astăzi în România, este o verigă actuală a unui lanț continuu. La noi, în Vestul Europei, lanțul s-a rupt deja, a explicat el.

Peter Hurley a încheiat astfel:

---A cincea trăsătură care vă definește, care, probabil, este și cea mai dureroasă, este jertfa. Această jertfă este continuă, aparent interminabilă. Pentru mine, a fi român nu este un pașaport sau un loc, ci seamănă mai mult cu o vocație; a fi român înseamnă a avea o vocație.

A fi român nu înseamnă drepturi. Aproape niciodată nu a însemnat drepturi, din păcate, dar înseamnă responsabilitate. A fi român înseamnă o responsabilitate asumată, o cruce pe care să o iei, dar nu în sensul negativ, ci în sensul pozitiv al conceptului.

Acestea sunt cele 5 trăsături pe care cred că le-am cristalizat foarte pe scurt.

Nu înseamnă o clădire, un imn național, un război sau o victorie și nici un templu, ci este această construcție spirituală, o combinație între limbă, credință, locul (pământul), tradițiile vie și această cămașă albă a jertfei pe care ați purtat-o pe parcursul a sute de ani. ” - extras din /ioncoja.ro/irlandezul-peter-hurley/? La 25 feb. 2020

Pentru poporul român, aceste 5 trăsături menționate mai sus, alcătuiesc ”caracterul nostru unic”, un fel de pecete sau oglindă.

Prin limbă și pământ apărat cu strășnicie, chiar cu prețul vieții, am fost și suntem prezenți ca neam și națiune, în istoria universală.

Aceste trăsături pot fi considerate ca un răspuns, când ne punem întrebarea: ce înseamnă a fi român ?

Jertfele românilor; sacrificii și suplicii pentru apărarea pământului străbun

Românii sunt un neam născut din topirea a două suflete într-un singur trup, din amestecul sângelui latin cu vechiul sânge getic. De la începutul începuturilor, destinul nostru istoric a fost vreme de două milenii, deosebit de aspru și amar.

”Popor de plugari, de păstori și de ostași, încă de pe vremea Daciei, lăsam să treacă veacurile peste noi, îndârjindu-ne să ne apărăm pământul, credința și graiul. Țara era bogată, dar noi rămâneam săraci. Poporul era ager la minte, dar noi rămâneam în urmă cu învățătura timpului, fiindcă în toată istoria românilor, nu există 20 de ani de liniște și de odihnă. Am luptat pentru dreptate, iar toate neamurile vecine se întovărășeau să ne fure dreptatea. Am luptat pentru libertate, iar istoria trecutului nostru e un îndelung lanț de robii. Am luptat pentru pământ, iar rodul pământului a fost întotdeauna al altora.

Fără prieteni, aruncați în mijlocul noroadelor vrăjmașe, vândut și trădat, înșelat și asuprit, românul nu-și mai putea încredința sufletul decât vântului, păsărilor, frunzelor codrului, isvoarelor și râurilor.”-scrie Cezar Petrescu în ”Cartea Unirii”, capitolul ”Cartea Robilor”

”Țăranii ctitori, jupuiți de vie
Ostași martiri cu fețe cuvioase,
Oriunde întră plugul în pământ,
Dai de un coif și-o patrie de oase ”

- Versuri de Ioan Alexandru-poezia ”Patria” -vol. Imnele Transilvaniei-1978

Transilvania, este o ”țară mândră și binecuvântată de Dumnezeu” - așa o caracterizează Nicolae Bălcescu.

În ”Cartea Robilor”, Cezar Petrescu ne-o prezintă deosebit de sugestiv: ”Transilvania, de la începutul timpurilor, este cetatea închisă și tare a românismului.”

Istoria Transilvaniei a fost deosebit de frământată. După cucerirea Daciei de către romani, a urmat o perioadă de năvăliri barbare, însă populația romanizată a continuat să supraviețuiască valurilor de migratori. Ungurii, triburi asiatice barbare, așezându-se în Câmpia Panoniei, la sfârșitul secolului al IX-lea, sub conducerea lui Arpad, au început incursiuni sălbatice spre statele vecine din jur. Nefiind obișnuiți cu o viață sedentară, pentru a-și procura cele necesare, ei practicau jaful, atacând populațiile pașnice, prin raiduri violente de pradă.

”În calea puhoaielor năvălitoare, eram zidul de care se sfărmau triburile nomade, purcese din stepele Asiei, ca să treacă pruncii prin tăiuș de sabie și așezările omenești prin pârjol.” - Cezar Petrescu -”Cartea Unirii”

Poetul Ioan Alexandru ne sugerează în poezia ”Amintire”-volumul ”Imnele Transilvaniei”-1978, situația în Ardeal, în acele vremuri.

”Grămezi de humă, neamuri de barbari,
Mulți fără grai și hoarde fără nume,
Dosiți prin smârcuri și pe sub răscruci
Faimă de groază v-a rămas în lume ! ”

Poporul cel mult și obidit, rămânea fără conducerea sa proprie și fără nădejde, pradă asupritorilor. Cezar Petrescu, în

"Cartea Unirii", precizează: "Peste veacuri, din timp în timp, străbătea zăngănitul lanțurilor scuturate."

Versurile poetului Ioan Alexandru sugerează situația grea a țărânului român, sub o conducere străină:

"Pământu-i umed încă de-atâtea suferinți
Și dimineța roua-i sângerie
Săracă țară de iobagi săraci
Și necăjiți și oameni de-omenie"

- versuri de Ioan Alexandru-poezia "Alba Iulia"-volumul Imnele Transilvaniei- 1978

Așa cum bine se știe, încă din vechime, acest spațiu al fostei Dacii, era mereu ținut de către vecini și popoare migratoare. În evul mediu, cele trei țări române, Valahia, Moldova și Transilvania constituiau un teritoriu geostrategic de mare interes, atât pentru poziția lor geografică la răscruce de drumuri comerciale cât și ca potențial uman sau material, fiind țări bogate, cu multe și variate resurse naturale, constituind o sursă excelentă de materii prime, alimente, etc. State mici, fragile din punct de vedere militar, erau râvnite de marile puteri și vecinii hrăpăreți, fiecare urmându-și scopurile și propriile interese de expansiune și control. Orice putere străină care se poziționa în acest spațiu, avea numai de câștigat, controlând o zonă de răscruce între estul și vestul Europei, între nordul și sudul ei, plasându-se foarte bine din punct de vedere strategic.

Asupra Țărilor Române, își aveau ațintite privirile lacome, ungurii, turcii, tătarii, polono-lituanienii și austriecii. Românii vor lupta cu hotărâre, dar și cu mari sacrificii, pierderi umane și materiale, împotriva asalturilor acestora, izbutind totuși, să-și păstreze ca printr-un miracol, întregimea etnică, religioasă și lingvistică. În acei ani, dificultățile politice și economice cu care se confruntau românii, puneau sub semnul întrebării chiar existența celor trei principate.

Poetul Lilian Curevici surprinde magistral acea perioadă în poezia "Ar fi de-ajuns..."

A stat și stă a noastră țară
De secole la cea răscruce,
Unde mulțimi de corbi tot zboară,
Ce știu doar una: a seduce.
Și-acel pământ al țării- mume
A fost de zeci de ori tot ars,
De cei ce știu doar a distruge ,
Ce n-au credință, nici altar...

- Versuri scrise în anul 2015 de Lilian Curevici -volumul de poezii "Zbucium basarabean"-2019

Erau timpuri cu o conjunctură internațională complexă și dificilă, când, asupra Țărilor Române, se exersau presiuni extrem de puternice, politice și militare, din partea regatelor ce ne înconjurau.

Dar „totdeauna, în timpuri grele și nenorocite, roditorul pământ al patriei noastre și-a născut izbăvitori.” -N. Bălcescu

În vremuri de restriște și jale, Viteazul Mihai vine ca o stea strălucitoare, ca un arhanghel salvator, în fruntea țării. "Vremile cele grele aduse pe toți românii într-o stare de suferinți amare; toți așteptau un mântuitor. Arătarea lui Mihai în mijlocul lor, a fost ca un fulger strălucitor, care dete duhului românesc celui amorțit, o lovitură electrică; românii se deșteptară; cunoscuseră trimiterea lui din ceriu și alergară la glasul lui cel propovăduitor de mântuire. Dar duhul lui cel mare nu se putea mulțumi ca să șază pe un scaun ocărât și să cârmuiască o nație roabă. Ca un alt Temistoclu, se sili ca să-și dezrobească țara, să facă respectat scaunul românesc și să dea în mâna rumânilor puterea de a-și ținea vrednicia lor. El făcu duhul lor întreprinzător de lucruri

mari."- Aaron Florian - "Idee repede de istoria Prințipatului Țării Rumânești " - 1837

Poezia "Ar fi de-ajuns" a poetului basarabean Lilian Curevici, se referă la această situație, subliniind că pentru Viteazul Mihai ar fi fost mai simplu să acționeze ca un "domn de paie", să accepte situația, "să plece capul și să se închine, îngenunchat în umilință"...

Ar fi de-ajuns

.....Am fost respinși și dezbinați,
Pe mii de cruci tot răstigniți,
Până la piele dezbrăcați,
Rupți de copii și de părinți.
Ar fi de-ajuns, plecând doar capul
Să-ngenunchem în umilință,
Și să-nchinăm la toți colacul
Ce n-au nici cruce nici credință.

Versuri scrise în anul 2015 de Lilian Curevici -volumul de poezii "Zbucium basarabean"-2019

Poetul Dimitrie Bolintineanu îi închină Viteazului Mihai, sugestive și emoționante versuri:

"Dar Mihai se scoală și le mulțumește
Și, luând paharul, astfel le vorbește:
- Nu vă urez viață, căpitanii mei !
Dimpotrivă, moarte, iată ce vă cei !
Ce e viața noastră în sclavie oare ?
Noapte fără stele, ziuă fără soare !
Cei ce rabdă jugul și-a trăi mai vor
Merită să-l poarte spre rușinea lor !
Sufletul lor nu e mai presus de fierul
Ce le-ncege brațul, iau de martor cerul !
Dar românul nu vrea câmpuri fără flori,
Zile lungi și triste fără sărbători,
Astfel e vulturul ce pe piscuri zboară:
Aripile taie-i, că ar vrea să moară !

Astfel e românul și român sunt eu !
Și sub jugul barbar, nu plec capul meu !"

"Existența noastră e o spovedanie adresată naturii și timpului, fiindcă numai natura, cu munții și cu râurile, cu codrii și cu florile câmpului, ne-au dat crezare. Frate despărțit de frate, prin zid nepătruns de hotar, ne rugam vântului și păsărilor cerești să poarte solie de la unul la altul ; iar într-adevăr (vedeți minune ?) solia străbătea, fiindcă sufletul nostru a rămas unul; fiindcă nici un popor n-a păstrat mai trează conștiința națională și mai pură unitatea de limbă, împotriva tuturor potrivnicilor." - Cezar Petrescu- "Cartea Unirii "

Istoricul Gheorghe Brătianu, fiul marelui bărbat de stat Ion I.C. Brătianu, afirma: „Poporul român e o enigmă și un miracol istoric.”

Acest miracol, faptul că nația română nu a fost ștearsă de pe harta istoriei s-a realizat prin jertfă. Neamul românesc s-a încrâncenat cu încăpățănare să nu se lase alungat de pe pământul moștenit de la daci, deși neamuri barbare sau vecini hrăpăreți au încercat mereu, de-a lungul istoriei, să-l izgonească de pe ocina sa.

La fel, limba română a fost apărută și păstrată cu sfințenie de strămoșii noștri. Încercările susținute din partea tiranilor, de deznaționalizare, prin legi diabolice, pentru ca limba română să dispară, nu au dat roadele scontate de mai marii zilei din Transilvania și Moldova de peste Prut. Păstrarea limbii și

apărarea gliei strămoșești, ține de patriotism și este expresia iubirii de neam. Este legată strâns, de mândria de a fi român.

Pentru această cerbicie, de a-și apăra pământul și limba, vitejii țării au ajuns sub glie și au plătit scump și cu mult sânge, curajul lor.

Jertfa miilor de eroi, a păstrat românimea unită și la bine și la greu, până în zilele noastre.

Desigur că m-aș bucura ca articolul meu să fie sursă de inspirație pentru tinerii noștri, referitor la promovarea limbii și valorilor românești.

Nobilul țel de perpetuare a simbolurilor națiunii noastre, să ne rămână ca far călăuzitor în acțiunile noastre de viitor.

Eminescu, iubitul nostru poet, își încuraja compatrioții pentru a-și apăra valorile naționale în vremurile tulburi ale istoriei.

Îndemnul lui Eminescu "Fiți români, români și iar români," a îmboldit și a întărit sufletele conaționalilor săi. Îi mulțumim pentru aceste cuvinte înflăcărate, de ardent patriotism, care ne sunt călăuză și astăzi; noi, străduindu-ne să fim așa cum ne-a îndrumat:

SĂ FIM ROMÂNI !

O CARTE NECESARĂ: VICTOR ROȘCA, ISTORIA COMUNITĂȚII CANADIENE DE ORIGINE ROMÂNĂ 1880-1980

Mircea GHEORGHE

Cartea domnului Victor Roșca este un document istoric de care memoria imigranților români avea nevoie. E păcat că subiectul nu a atras atenția istoricilor profesioniști, dar și în această situație, entuziasmul de fondator al autorului, același care a făcut posibilă longevitatea revistei Candela, a reușit să suplinească admirabil dezinteresul altora.

Efortul său e cu atât mai demn de respect, cu cât sursele documentare sunt rare, în mare parte reduse la lucrări de sinteză de istoria Canadei cu foarte puține detalii despre imigrația românească, și la publicații parohiale (buletine, almanahuri, calendare etc.) de multe ori parțiale, polemice, cu o informație sumară, axată mai ales pe informații administrative și pe micro-evenimente (certuri, conflicte, demiteri ori hirotonisiri de preoți, renovări și construcții de biserici, etc.) care aparțin istoriei mici.

În lipsa unei documentații scrise abundente, domnul Victor Roșca a recurs cu încredere la interviuri cu canadieni de origine română, ai căror străbuni în urmă cu patru, cu cinci, sau cu șase generații, au venit din România.

Rezultatul este cât se poate de interesant. A rezultat o istorie vie, cu multe, foarte multe amănunte semnificative și sensibile care construiesc o imagine a comunității românești, mult mai complexă și mai exemplară, din multe puncte de vedere, decât am fi înclinați să credem. Din mărturiile urmașilor celor care au venit în Canada la sfârșitul secolului al XIX-lea și la începutul celui următor, înțelegem că imigranții din primele valuri, în cea mai mare parte agricultori modești din satele bucovinene, aflate sub stăpânirea Imperiului Austro-Ungar, au avut o contribuție extrem de importantă la dezvoltarea agriculturii canadiene. Cu eforturi

supraomenești, cu sacrificii și cu prețul unor suferințe greu de imaginat de imigranții români din zilele noastre, oamenii aceia săraci, dar idealști și încrezători în visul de prosperitate pe care-l fluturau miniștrii canadieni prin Europa, au defrișat și au desțelenit pentru agricultură mii de hectare de pădure și au muncit, ca să strângă bani pentru exploatarea celor 60 de hectare primite de la guvernul canadian, în condiții grele, în mine sau la construcția căilor ferate. Sloganul "mia de dolari, banii de drum și întoarcerea acasă" a fost abandonat de cei mai mulți dintre ei, după eforturile depuse pentru a-și face un loc respectat într-o nouă lume.

O atenție specială este acordată istoriei bisericilor ortodoxe întemeiate de imigranții dornici să-și păstreze credința religioasă și rădăcinile spirituale din România. Din păcate, pe lângă numeroasele elanuri pozitive, istoria religioasă a comunităților de imigranți români, se caracterizează prin dezbinare, conflicte, lupte interne, de cele mai multe ori pentru motive derizorii. Autorul dă exemplul unei parohii din vestul Canadei unde enoriașii, sătui de conflictele din Consiliul parohial, au părăsit masiv biserica, jumătate dintre ei trecând la confesiunea creștină anglicană. O notă dramatică aparte este istoria episcopului Policarp Morușcă, figură luminată și deschisă către toate comunitățile românești de pe teritoriul canadian, dar care, plecat în România în ajunul celui de-al doilea război mondial ca să obțină sprijin și asistență spirituală de la Patriarhia română, nu s-a mai putut întoarce în Canada, fiind apoi împiedicat să părăsească țara de către regimul comunist.

Lucrarea domnului Victor Roșca, în pofida faptului că, prin forța lucrurilor, nu utilizează o documentație scrisă abundentă este însă valoroasă fiindcă folosește un tezaur de memorie colectivă, salvat în carte de la dispariție. Este o calitate care suplinește și în multe privințe, depășește meritele unei rigori științifice foarte scrupuloase.

PSALMII DIN POEME

Dumitru ICHIM

PSALM DE FLORII

Am venit să Te caut , Doamne,
De Ziua Florilor prin Ierusalim.
(Porțile de cedru își ascund zăvoarele.)
Te-am căutat la marginea mării:
- Valurilor, unde sunt urmele Lui?
(Scoicile torc tăcerea în prag de sedef.)
Mi-am presărat privirea pe Munții

Taborului:

- Munților...?
(Măslinii se frământă dogorâți de soare.)
Pe drum venea o femeie.
- Maria, tu nu l-ai văzut pe Iisus?
(Vasul de alabastru spart.
Suspine fluide prin cioburi.)
M-am întors pe drumul lacrimii mele
închizând ochii de durere – străzile
pustii...

Dar acolo unde abisul
se rotunjește-n cercuri tot mai mari
Te-am găsit Doamne, Te-am găsit -
și am strigat de bucurie
cu toți pruncii gândurilor mele.
M-am dezbrăcat de inimă:
- Doamne, dacă intri în cetate,
iată haina sufletului meu!

ADN-UL LUMINII

Fratelui meu -
chipeș isteț și înalt-
i-au făcut
sărbătorirea
legată de diamant.

Pe a mea?
De ce să mă-nfurii?
Din ce-au mai găsit de prin mine
să adune
m-au declarat (crezând că sunt stins)
un nimic,
nici măcar impostorul perfect
de tăciune.

În sala de judecată
toți curioșii își dădeau coate;

mai ales babele surde:
Cini-i?
La testul de paternitate,
ADN-ul nostru de carbon
a demonstrat
că diamantul mi-i frate,
iar eu - fiul cel mic al luminii.

DAR PENTRU ZIUA MEA DE NAȘTERE

- Crezi că-i timpul nimănui
umbra să-ți atârni în cui?
Nu știi că de Sân Mărie
anul cu un cerc se scrie?
Cheag rotund pe gaură,
menit cui spre aură?
- Cum le faci, copacule?
- Praznic e, deci tacu-le!
Taci veleatul și nu-i spune
creta neagră de cărbune
pentru ora din desemn -
de la ichthys ochi de lemn.
O ciupercă și-un ciuperc
râd de mine: Încă-un cerc!
Curioasă Santa Mercuri:
- Ce faci, bre, cu-atâtea cercuri?
Santa Vineri zice:
- Aș!
vântului făcut trăpaș,
nu știi că la moartea lui
(dar la nimeni să nu spui,
mai ales, nici la izvoare)
vrea să dea la fiecare,
că e șui și-n cuget berc,
la toți cerbii câte-un cerc.
Știi ce-nseamnă? Scos din minți!
Vrea pe toți să-i facă sfinți!

TALANTUL DIN OGLINDĂ

În loc să-Ți iau talantul
și-n doi, sau trei să Ți-l sporesc,
puțin mai visător, dar mult mai mult
zevzec,

poienii Tale, croitor
am încercat cu crinul să mă-ntrec,
din ițe și vatale,
și-apoi petalei să-i croiesc
lumina nezvântată pe vocale,
măcar o floare Mirelui să-I cos
din mânecă și până în rever;
văpselele se răzvrăteau pe dos
luându-mi din fereastră
ne-nmuguritul cer,
iar din velururi scumpe - boarfe ce
tăiate-s tot aiurea ca de-un rac;
degeaba lacrima pe foarfece
și pe silaba ce-o scăpam din ac.

Bate la ușă ceasul enervant de-ncet
precum un hârb de robinet: strop, strop,
strop...

și nu găsesc s-aprind o lumânare
ca să-Ți găsesc talantul.
Cum ai crezut că aș fi fost în stare
să Ți-l îngrop?
În fața mea, judecător l-am pus
nici colbul, nici uitarea să nu-l prindă,
și iată, serv umil că Ți-am adus,
în loc de unul, doi talanți
de-l socotești și p-ăsta din oglindă,
trudind la fel de greu ca și ceilalți.
Nu sunt nemernic, doar puțin nerod
prostia drămuindu-mi flirt cu viața
că am crezut că fără Tine, ața
s-o-nsăilez la capăt fără nod,
talantul tău cu umbra-i de colindă
nu-i îngropat în glod,
ci psalmul gemănării din oglindă.
Pe care din talanți ai să alegi-
cel pipăit, sau gândul ce-i vezi fața?
Oglindă-Ți fuse versul de singuratic pin,
a-mbătrânit cercând să-ți coase-un crin...
Nu osândi cercarea poetului sărac!
Ajută-i fremătarea ca visul să și-l treacă
încă odată prin urechi de ac.

TRANSFUZIE

Acum cine sunt? Până unde sunt eu?
 Dacă sângele nu este al meu,
 și dacă puținul
 e și întregul, în același timp, când rupe-l
 din pâne,
 din Tine ce rămâne?
 Și-al cui e trupul?
 Nu cumva e vreun fel de altoi
 pe care nimeni nu spunu-l?
 Ce se întâmplă cu noi?
 Suntem dedublarea lui unul?
 Auzul devine al Tău,
 La fel - și ochiul, mirosul, atinsul;
 care din noi e învinsul?
 Sau am rămas amândoi fiecare -
 două buze
 și-același cântec de lumină -
 hemoglobină chemând hemoglobină?

... și inima porni din nou,
 sărind în salt, pripor după pripor,
 de bucurie
 îmbrățișându-mă mereu:
 "La nimănu
 secretul nostru nu cumva să-l spui
 cum pe Tabor
 pentru o clipă Omul a fost și Dumnezeu,
 iar sângele Lui,
 cu-adevărat este sângele meu.

PEISAJ BUCUREȘTEAN

Pe felinarul meu
 s-a aciuat un corb.
 Lângă mine -
 cerșetorul orb.

"S-a sinucis bătrânul lampagiu
 din Cartierul Romb",
 îmi zise corbul
 scăpând aripa nopții
 pe felinarul chiomb.

Vecinul meu cerșetorul,
 orbul,
 tot mângâie un câine pripășit.
 Din Cișmigi
 se-aud țipând păunii.

Întreabă corbul:
 "Din ce trăiești, moșule?"
 Răspunse orbul:
 "Din cerșit și (băjbâind cerul
 cu toiagul alb)
 din pensia lunii."

LACRIMILE INIMII

Ca un copil speriat,
 că mama o să-l lase singur,
 Ioan l-a sărit în brațe,
 punându-și capul pe pieptul Lui.
 Fără suflare
 Îi asculta inima bătând
 parcă dincolo de hău și de grui,
 parcă dincolo de gând,
 ca într-o peșteră
 când ecoul
 de-atâta liniște
 pâlpâirea și-o frânge.
 Oare inima Lui...? Oare plânge?
 Lacrimă cu lacrimă,
 legate-n ciorchin
 cu-n suspin
 după puls le-adumbră, le strânge
 în chivot de rouă cu cheia de spin.

Ioan nimănu
 nici cu privirea n-a spus
 ce auzea, tremurând, ci doar asculta
 cum inima Lui
 strop cu strop
 culesul de lacrimi, din toată lumea, grăbea
 spre paharul întins Lui Iisus
 întreg ca să-l bea.

Iar atunci
 când pe Iisus l-a împuns

ostașul, ce-l pregătise și groapa,
 Ioan a mărturisit
 și mărturia până la noi a ajuns,
 că din coastă îndată a curs
 sânge,
 dar pentru prima dată și apa
 din toate lacrimile
 pe care inima le-a strâns
 când Dumnezeu
 în colibă de om s-a ascuns,
 departe de toți heruvimii,
 și chiar de inima Lui, în inima pustiei,
 unde în hohote singur a plâns
 fiecare lacrimă până în miez, până în rost
 cum a mărturisit cel care L-a împuns:
 "Cu-adevărat acesta
 Fiul lui Dumnezeu a fost!"

SPĂLAREA PE MĂINI

Pilat ridică mâna,
 preaclocotinda gloată să o potolească,
 și se făcu tăcere;
 apoi strigă cu putere
 împărătească:
 "Să se aducă apă!"
 Și apă s-a adus.

Lângă Ioan,
 Maica Domnului
 privea la judecata lui Iisus,
 ștergându-și pleoapă cu pleoapă:
 "Ai auzit ce a spus,
 când își spăla mâinile,
 că e nevinovat de sângele Lui?
 Nu-nseamnă, prin asta, că este iertat?"
 Ioan plângea. Cu capul plecat:
 "Nu, Maică, ci dat răstignirii!
 Prin apă Pilat L-a vândut,
 cum Iuda făcu prin sărut,
 că apa spălării pe mâini
 știa că-i adusă din Prut."

„DIMENSIUNI ALE OMULUI ENESCU”

Milena MUNTEANU

Text premiat la concursul de eseuri realizat de Asociația Culturală Leviathan, "Descoperă scriitorul din tine!", ediția a treia (22 august – 10 septembrie 2019), cu tema: Eseu pornind de la afirmația lui George Enescu: "Nu devii bătrân fiindcă ai trăit un anumit număr de ani, devii bătrân fiindcă ai dezertat de la idealul tău. Anii ridează pielea, dar renunțarea la ideal ridează sufletul."

Minunat citatul din **Enescu**. Am să revin la el, dar până atunci, aș dori să aduc în discuție un alt citat care mi-a plăcut mult, despre valoarea omului în raport cu trecerea timpului. **Corneille** spunea în *"Le Cide" ("Cidul")*: *"Je suis jeune, il est vrai; mais aux âmes bien nées, la valeur n'attend point le nombre des années."* În traducere liberă el spune că pentru cei binecuvântați cu daruri înnăscute, valoarea nu se lasă așteptată până la anii maturității, ci se exprimă cu mult mai devreme. Este vorba despre cei născuți cu talent, așa cum a fost George Enescu, unul dintre copiii minune ai timpului, cel mai tânăr student acceptat la Conservatorul din Viena, devenit unul dintre cei mai prestigioși violiniști ai secolului trecut. El se menține și astăzi pe listele scurte de mari violoniști ai tuturor timpurilor, în ciuda continuei rafinări și a ajustării impuse de moda interpretativă. Se vede că Enescu rezistă valoric trecerii timpului.

*

Asemenea performanțe nu se pot susține însă doar pe baza darurilor inițiale. Pe lângă talentul înnăscut, în acest caz vorbim despre o instruire temeinică la școala unora dintre cei mai prolifici muzicieni, influențat de curente muzicale importante ale timpului și nu în ultimul rând, inspirat de bogăția și minunăția folclorului românesc. Mă uit la Enescu ca la un întemeietor de școală muzicală românească, așa cum au fost și școala națională muzicală rusă, cehă și așa mai departe. Ce exemple mai bune se pot găsi, oare, decât *Rapsodiile române*? Și apoi, ați ascultat interpretarea *Ciocârliei* de către **George Enescu**? Eu am aflat-o, din păcate, de curând, dar de atunci nu mă mai satur ascultând-o. Vorbim despre o virtuozitate interpretativă a acestei piese muzicale strălucitoare, ce ilustrează genialitatea muzicală a tradiției noastre. Deliciile se țin lanț într-un ritm ce pare ireal, ajungând să ridice și azi ascultătorii în picioare... e o interpretare căreia, și afon să fii, nu-i poți rămâne indiferent. Ea lasă urme.

La Enescu, aceasta venea și dintr-o dragoste mare, ba chiar și dintr-o mândrie legată de apartenența sa, exprimată copilărește prin întrebarea adresată mamei sale:

– Mamă, pot să le spun acolo (Viena) că sunt român?

– Sigur, de ce să nu le spui?

– Mă gândeam... să nu creadă... că mă laud."

Născut matur înaintea maturității anilor săi, mânat de marea dragoste pe care a purtat-o țării și muzicii ei, **Enescu** a rămas fidel dragostelor sale, purtate de-a lungul vieții. Timpurile n-au fost ușoare, se știe, dar alegerile făcute de Enescu îi demonstrează clar valorile. El și-a apărut consistent idealurile, ca un soldat, în ciuda faptului că în țară se instala un regim de împrumut (străin firii românului), regim aducător de schimbări profunde. Enescu a ales să continue să-și servească țara și când era departe de ea. A ales să rămână în slujba culturii ei și a muzicii mari. El a ales să încurajeze muzicieni promițători, precum **Dinu Lipatti**, care a cântat pe scena Ateneului de la o vârstă fragedă și a devenit el însuși o legendă de primă mărime în lumea muzicală. Împreună au înregistrat unele dintre cele mai apreciate discuri ale secolului XX, *"Great recordings of the XXth century"*. Cred că au fost, de fapt, unii dintre cei mai minunați ambasadori pe care i-a avut cultura română. Amândoi fuseseră "âmes bien nées", suflete dotate, dar în plus fiecare dintre ei, a ales să fie fidel idealurilor sale, amândoi fiind mânați de o dragoste mare pentru cultura ce le-a inspirat și cizelat chiar idealurile. Ei au rămas devotați alegerilor făcute inițial, pe care le-au slujit cu sudoare și perseverență. Poate de aceea, ei nu au avut doar strălucirea unei scânteii, ci continuă să dăruiască lumină, călăuzind și astăzi, ca niște sori ce sunt. Apoi, e remarcabil că amândoi au știut să predea torța mai departe, prin fascinantele și remarcabilele lor prelegeri și cursuri, inspirând alte mari talente muzicale. Poate că cel mai ilustrativ exemplu este **Yehudi Menuhin** – discipolul lui **George Enescu**, ce nu are nevoie de prezentări. Acesta ar fi spus că *"Viața de muzician și muzica sunt lucruri care trebuie păstrate și protejate în mod religios de orice fel de – cum să spun? – imagine pătată, prejudecăți, idei."* Menuhin admira la Enescu *"calitățile lui de om, calitățile lui de muzician, înariparea sa, așa spune; era un bărbat puternic, bine clădit, avea în el un foc, un har divin, ce îl înălța deasupra celor pământești."*

Apoi, Menuhin remarcă cum maestrul său și-a păstrat sentimentele calde față de țară: *"Ceea ce știu e că [Enescu] a fost un mare patriot. [...] Sentimentul a fost mereu viu în el."*

Acestea sunt toate dimensiuni ale omului **Enescu**, cum a fost în viață, dar și cum este amintit dincolo de ea. Ele sunt și vectori ai idealului său de frumusețe și adevăr. Dacă ar fi să judec afirmația compozitorului: *"Nu devii bătrân fiindcă ai trăit un anumit număr de ani, devii bătrân fiindcă ai dezertat de la idealul tău. Anii ridează pielea, dar renunțarea la ideal ridează sufletul"*, dacă aș dori să îl cântăresc pe el cu această măsură, aș spune nu numai că Enescu s-a născut cu dotări naturale excepționale (*"une âme bien née"*), dar a murit cu statura unui gigant. Viața lui pare

să fie un manual despre cum poți trăi neatins de timp și de vremuri, despre cum poți trăi egal cu tine și cu adevărurile tale. Este o lecție despre cum se poate atinge performanța mare, nu doar în muzică, ci în orice activitate umană. Vorbim aici despre o performanță atât de mare, ce nu poate fi împlinită doar pe baza unor dotări inițiale, naturale, ci și prin șlefuirea lor, cu strădanie și insistență, dar mai ales cu dragoste. Este șlefuirea necesară transformării diamantului brut, în obținerea sclipirii fără egal a potențialului său, prin care el se transformă în briliantul splendid ce ajunge să dăinuie peste timp, în inimile oamenilor de pretutindeni.

Eu zic să nu mă credeți pe mine, ci, în caz ca n-ați făcut-o deja, să-i ascultați înregistrările, compozițiile și, nu în ultimul rând, mărturiile celor ce au avut norocul să îl cunoască pe Enescu. Căroră el le-a atins chiar sufletul. Veți dori, poate, să începeți cu celelalte declarații făcute de Yehudi Menuhin despre mentorul său. Sau cu Lipatti. Sau cu alții, mulți, vrăjiți de ceea ce înseamnă măreție în muzică, dar și în statura umană – cei ce au învățat de la Enescu să rămână tineri în spirit. Fără riduri pe suflet.

George Enescu și Yehudi Menuhin, Paris, 1952. Foto AFP

REMORCUTELE – III – Elena OLARIU

Noiembrie. Dumnezeu a voit ca toamna anului acesta să se lungească cu zile frumoase, cu ploaie la vreme, crizantemele având a-și deschise corola nu numai la expoziția de crizanteme de la Grădina Botanică din Iași ci și în curțile gospodinelor, unde, parcă luându-se la întrecere cu specialiștii din „botanică”, realizează culori peste culori, mărimi diferite a florilor, ce mai, un adevărat peisaj multicolor care-ți liniștește sufletul oricât de înnegurat ar fi. De la galbenul oului crud, cumpărat de la Grigostar și până la portocaliul gălbenușului cotcodăcitor din bățatură, de la albul proaspăt mult al laptelui și până la albul împetrit al dalmatienilor din povești, de la roșul timid și feciorelnic al obrazilor fetei a cărei inimă vibrează la vederea unui coleg de școală, mai mare cu doi ani, însă și până la roșul jertfelnic al Fecioarei Maria, toate aceste culori – ofrandă lui Dumnezeu, aduc lumină în sufletele oamenilor iar din depărtare, razele soarelui, încă de dimineață, binecuvântează pământul.

Devenită obișnuință, mersul pe jos la școală este un prilej de observare discretă asupra celor ce se întâmplă „în lumea târgului”; ajunsă în dreptul B.R.D.-ului, că avem multe din astea acum, observ un copilandru trăgând cu disperare de ușă. Era Suraj, elev în clasa a VIII-a, din familie de rromi. Desenează frumos dar, se scarpină după ureche când e vorba de citit. Probabil de aceea, nici nu citește programul de pe ușă: 09-15.

Îl strig. Coboară, traversează strada, intersecția fiind plină de oameni care, încă de la prima oră fac bisericuțe sau nu știu ce fac la ora aceasta la colț de stradă...Rromi sau nu, tineri și bătrâni, unii șomeri, alții cu fețele scofălcite de băutură, stau, scuipe „bomboane agricole”, fac politică și, când treci, te măsoară din cap până în picioare, de parcă ai avea SIDA.

- Ce voiai să faci la bancă, Suraj? îl întreb când se apropie de mine.

- Ha!?

- Poftim, Suraj! Nu așa învățăm noi la școală?

- A...Da. Se scarpină după ureche apoi continuă: „Am treabă!”

Știind că provine dintr-o familie nevoiașă, cu vreo 8 puradei, Suraj fiind cel mai mare, mă miră faptul să aud că are treabă la bancă.

- Ce treabă ai tu mai băiete?

- Să schimb niște Euro! Se depărtează de mine și se așează pe o bancă din fața Căminului Cultural, lăsându-mă fără replică.

- Dați-le oameni buni acestor sărmani vitregiți de soartă, dați-le mălai, făină de grâu, dați-le ulei și zahăr, câte o pasăre din bățatură dacă aveți, ei nu au. Nu au nimic! Schimbă însă Euro la R.R.D., de mici sunt învățați să „muncească nemuncind”, să cerșească și să fraierească.

Sunt țărani, ruți de muncă, obosiți până la terminare, habar nu au cum arată un EURO, dar se mulțumesc că văd lumina soarelui încă o zi.

Lor nu le mai trebuie nimic. Și nici nu mai visează „cai verzi pe pereți”. S-au lămurit și cu politica, au plătit cu vârf și îndesat în decursul anilor; acum, să spună celorlalți, nu-i ascultă nimeni. Privesc în jurul lor, mai ascultă radioul, că la televizor nu mai văd, le plânge sufletul în tăcere văzând cum se năruie totul în jur, căci sunt singuri, privesc la „tineretul de azi” dezbrăcat și fără brumă de educație și se întreabă cu voce tare:

- Până când, Doamne? Cum poți lăsa așa frumusețe de pământuri, stropite cu sânge jertfit de moșii și strămoșii noștri, pentru apărarea gliei, a fecioarelor noastre, mai frumoase decât a oricărui popor, a pruncilor crescuți de mici în respect de țară și neam, de iubirea bătăturii din ogradă și respectarea părinților și obiceiurilor păstrate de veacuri, cum poți, Doamne, să lași creierile acestora, de azi, să lăncezească în viermele moliei, de parcă nici apă nu bea dar nici sete nu-i este...?

CU SIMȚUL UMORULUI, DESPRE ARTĂ ȘI VIAȚĂ

- Convorbire cu D.H. Silvian, artist, scriitor, umorist -

Veronica Balaj

D.H. Silvian este o personalitate care emană optimism, voie bună, privind mereu în jurul său cu simțul umorului. Nu vă închipuiți că ne ia pe toți în acele ascuțite ale umorului, e mai degrabă un zâmbet cald, care nu supără, nu desființează, chiar dacă atrage atenția asupra unor nereguli. În fond, acesta fiind și rostul ironiei, al umorului în general, să îndrepte ceva nelalocul său, să atenționeze. „Ridendo castigat mores”, vechea zicere filosofică nu s-a degradat în timp. Este încă foarte actuală. Și eficientă și gustată de public. Și, pentru că veni vorba de public, se cade a preciza de la bun început că invitatul nostru este un actor demn de aplaudat, este o prezență scenică și când se află între prieteni. Din orice situație aparent banală, Silvian poate inventa un mic spectacol. Artă, ce să mai lungim vorba. Este artist vizual, cum îi place să se autodefinească, cu studii de graphic design și de artă plastică. Este scriitor și interpret de texte, mereu punând bucuria versus tristeții. O lumină se așterne pe figura oricui zâmbește. Poate și-n suflet câștigăm ceva benefic atunci când ne privim cu încredere viața.

Invitat să povestească orice crede că merită să fie luat în atenție, a acceptat fără emfază. Nu e plin de sine vreau să spun, deși, își declamă valoarea, știind exact că, dacă nu-ți recunoști tu meritele, nu poți pretinde să ți le recunoască alții. Avem așadar ca invitat în paginile următoare un încântător coseur și, desigur vom zâmbi mulțumiți că ne-a ținut companie pe distanța unor ani pe care i-a parcurs și în care s-au adunat multe întâmplări, devenite mărturii.

VERONICA BALAJ: - Bine v-am regăsit! Este al doilea interviu prin care avem ocazia să convorbim. V-am văzut foarte activ pe Facebook, spectacole, implicare într-o comunicare prietenească, îmblânzind cotidianul cu o vorbă bine aleasă, cu un zâmbet sau o imagine... chiar când e vorba de întoarcerea spre trecut prin fotografii din alte vremi... Nu am observat melancolie, nici alt sentiment apăsător. O acceptare înțeleaptă a trecerii timpului. Așa s-ar părea... Ce fel de persoană vă considerați a fi prin structură?

D.H. SILVIAN: - Ce bun, ce mare, ce tare, ce plin, ce amplu, ce ușor, ce rapid, ce direct: “social media” ! Și de când s-a inventat, ne spunem atâtea, încât am uitat să ne vorbim. Sau ne-am tot spus, că nu mai avem ce ! Și uite că superficialitatea se propagă geometric și toți dăm impresia de mulțumire. Ne-am obișnuit cu lucruri fine și faine, dar care trebuie schimbate, aruncate la o dată fixă și des. Upgrade, la un an ! Râdem de

pisicuțe, facem yoga cu iezi, ne împiedicăm, ne filmăm mâncarea, buzele umflate, poznele, accidentele, tăierile de capete, ne chemăm în stradă la revoluție, influențăm alegeri sau nu, și trebuie, trebuie neapărat să fii la zi, la oră, la minut, la secundă. M-am ținut tare, m-am ținut câțva timp să nu fiu supt de acest nisip mișcător, dar cum altfel să află ce spun alții despre mine !? Bineînțeles, glumesc oarecum cu cinism, media socială este un instrument bun și puternic pe care trebuie să știi să îl practici și să îl exploatezi cu inteligență și talent. Fiind activ, îi ajut pe ceilalți să-și definească considerațiile despre a mea persoană. Vă mai aduceți aminte de „Oracole” ?

VERONICA BALAJ: - Plecat din adolescență din România, centrul emoțional care ar fi putut determina sau deteriora părerea de rău n-au prea funcționat. Ați studiat în alte limbi, franceza în mod special, v-ați format intelectual în alte condiții și coordonate decât cele românești, și totuși, scrieți, vă exprimați în limba română. Mărturișeați undeva că ați ales această formulă pentru că nu aveți siguranța necesară exprimării artistice într-o altă limbă. Să fie doar atât?

D.H. SILVIAN: - Ceea ce am spus și mai spun este că nu am aroganța să pot pretinde că pot exprima aceleași minuni și dureri prin alte vorbe. Mă găsesc la intersecția a trei culturi. Sunt produsul lor. Deci trișez, dar doar un pic. Talentul meu constă în a o recunoaște. Tot ce vreau este ca această realizare să fie împărțită. Nu scot zer din piatră, doar din brânză. Sunt pe post de pânză, separ: lucrurile simple. Nu îmi este teamă și nici rușine de trecut. Trecutul nu este o insultă. Îl țin în liniile palmelor făcute covată, îl beau, îl împart, și da, de ce nu: mă folosesc și eu la rândul meu, de el. „Plagiez, copiez un vis, o toană, comand ce tu comanzi, mă chemi, chem, mă strigi, strig, mă împingi, împing, mă vrei, te vreau, mă ai, am, te joci, joc, urmăresc ce urmărești, mă iei, te iau, când te doare, doare, trăiești, trăiesc, calc în urmele lăsate de tine, te calc, calc pașii imprimați pe pielea altora, îți imit pasiunea, sadismul, setea, foamea, sunt lacom precum ești, mă uit peste umărul tău la scrisoarea de dragoste pe care tu o tai în carne vie, și copiez, rescriu cu fluiditate fiecare picătură de sânge, te plagiez”. Și, în ceea ce privesc centrul, vă contrazic vehement: ba au durut amarnic și au fost atinși din plin... și rău.

VERONICA BALAJ: - Să pornim de la momentul ajungerii dumneavoastră în Canada, unde vă aflați și acum... Impresii care v-au marcat atunci, oameni de care să vă aduceți încă aminte știind că, o fire artistică are o acuitate specială a observației. Și a memoriei afective.

D.H. SILVIAN: - Pentru a ajunge în Canada am trecut mai întâi prin Franța. Am stat la Paris un an de zile. În Paris am trecut purgatoriul. Acolo am terminat liceul, acolo ne-am spălat, acolo ne-am curățat. Și da, acolo a fost loc și timp de suferință. Odată ajunși, ajuns în Canada, am descoperit că în România eram mai american decât americanii. Deci, m-am adaptat

repede. De fapt, eram adaptat prin vis și speranță demult. Și mi-am impus să fiu, să fac, să învăț. Am învățat să învăț. Am învățat să văd: „see to see”, „voir le voir”. Am învățat și am înțeles. Tot ce am avut, tot ce aveam din România mi-a prins bine: zilele de premilitară, gimnastica, fiecare sport pe care am fost obligat să-l încerc, munca patriotică și voluntară, lucrul manual, practica, roșiile, culesul cartofilor. Primul proiect pe care l-am făcut și pentru care am fost plătit era o broșură despre protecția muncii într-o fabrică de freze și raboteze încă neconstruită. Am fost feliicitat pentru acuratețea ilustrații galeriilor de muncă. Abia am așteptat să le povestesc despre IMUAB. Nu pot spune însă că m-am legat de oameni. Nu erau prea mulți ca mine, nu aveam cu cine să mă împart. Nu erau mulți imigranți. La facultate colegii erau de toate vârstele. Nu prea eram obișnuit cu asta. Era greu să-ți faci prieteni. Fiecare cu familia sa, cu lucrul, majoritatea munciau și făceau studiile în același timp. Nu mi-au rămas nume, nici suflete. Totuși, ce era de remarcat era faptul că studiam cu profesori din Europa și artiști consacrați ale căror lucrări erau deja în muzee. Am făcut ultimul curs de istorie a artei cu ultimul membru în viață al Școlii Bauhaus. Da, mă laud ! Dar mi-au rămas câteva spunerii: „la noi la Canada, cumpărăturile se fac joi seara și țin o săptămână, dacă nu știi nimic mergi la școală, nu poți să existe fără aluminum foil, fără car order, și... astea trebuie să fie din Paris.” Despre acum, vorbim mai târziu. Ah, era să uit ! M-am dus recomandat, în prima săptămână, în costum și cu portofoliul sub braț la Pascal pentru un job, eventual de desenator tehnic, și mi-au dat o mătură în mână fără să mă întrebe cum mă cheamă.

VERONICA BALAJ: - Există ceva anume adus din țara natală, păstrat poate involuntar, dar persistent undeva în mintea și sufletul dumneavoastră?

D.H. SILVIAN: - Am spus-o și o să o tot spun: scriu în limba ce am supt ! Da, duc în mine Ipoteștiul mamei și Ozana tatălui meu. Nu îmi este rușine de unde vin, sunt mândru. Sunt fericit unde sunt, am plecat pentru mai bine, pentru a putea alege, pentru a nu fi arătat cu degetul, și cu obraznicie o voi zice: de ce nu, chiar pentru a arăta cu degetul ! Singurul regret este că la început îmi doream prea mult idealul și am făcut prea multe compromisuri. Nu încercam să fiu altceva, încercam doar să fiu ceva, și cu naivitate am uitat să mă războiesc, așa precum eram obligat să o fac în România, sperând că aici nu va fi nevoie. Dacă făceam exact ce făceam în România și nu aș fi fost în căutarea idealului absolut, pragurile ar fi fost mult mai mici și nu am vorbi de alt mod de viață. Dar, de când scriu și am reconstituit relații cu cei de acasă, mi-au venit toate înapoi.

VERONICA BALAJ: - Ce impresie vă face o persoană care-și uită sau își desconsideră tradiția și rădăcinile?

D.H. SILVIAN: - Nimeni nu poate face pe nimeni nimic, dar mă faceți să mă repet: cea mai mare crimă este să-i tai unui copac sau unui om rădăcinile. Fiecare își poartă crucea. Nu toți sunt tâmplari. Nu îi poți acuza. Tradiția, școala, cultura, uneori le luăm și vorbim despre... cu prea mare ușurință. Nu e ceva natural, nu vine de la sine. Caracterul se cultivă. Bagajul se poartă, zestrea la fel. Ținute într-un cufăr, lucrurile se prăfuiesc, se destramă, se pierd. Spălate, călcate, împăturite sau purtate cu respect, ținute chiar și cu puțin busuioc, se vor păstra mai mult timp, mai bine, mai frumos, mai civilizat. Deci: nu îmi face nicio impresie !

VERONICA BALAJ: - Vă propun să vorbim despre ideea, despre conceptul de frumos. Ne aflăm în perimetrul artei. Ați studiat la Montreal, la Universitatea de Arte Concordia. Aveți o diplomă care pentru noi, cei de pe alt continent, sună formidabil: Fine Arts, Major în Graphic Design și Minor în Animation. Poate nu am tradus exact, mă corectați și... dăm fuga în grădina largă a conceptului propus: frumosul în artă, dar și în viață.

D.H. SILVIAN: - „Cu toate că medicina îi este dragă, Silvan decide să își urmeze destinul de artist și în 1983, la Montreal, devine absolvent al Facultății de Arte Concordia University, cu diploma în Fine Arts, major în graphic design și minor în animație.” Am fost acceptat imediat în cadrul facultății de arte și am început un program de patru ani ce mi-a oferit posibilitatea să studiez o multitudine de subiecte și tehnici. Estetica, compoziția, legile artei, echilibrul, balanța valorilor, bunul-simț, și nu numai cel al frumosului, m-au hrănit și mi-au hrănit grădina vieții. Nu am să uit: „I like to watch”. Și am privit, și m-am uitat, ca și grădinarul Chance, și am încercat să le dăruiesc ce am mai bun și mai mult și să-i fac și pe alții să se uite și să nu uite. Frumosul cere atenție, cere respect, trebuie cultivat, lucrat, muncit și menținut. Talentul nu este îndeajuns. Voi da ca exemplu cărbunele. Cărbunele nu minte, îl ai sau nu. Există o relație pe care o are cu hârtia și care trebuie întreținută. Plus cutia cu maimuțe, miezul de pâine, blănița, lamele de ras, fixativul, tuburile de stropit și penițele. Frumosul moștenit vine cu responsabilități. Am auzit sunetul inimii când crapă. I-am simțit vuietul tăcerii în timpane, un tunet surd și apăsător, o liniște cumplit asurzitoare. Golul lăsat în inimă nu e decât o fereastră larg deschisă, la care poți atârna flori, sau prin care poți arunca chiștoace de țigară. Depinde în ce cartier locuiești.

II

VERONICA BALAJ: - Considerați că ați făcut un pact interior, mental, sufletească pentru slujirea conceptului de frumos? Cum ne-ați putea exemplifica?

D.H. SILVIAN: - Cavalerul face un pact ? De Malta, teuton sau al tristei speranțe, care îi este jurământul, care îi este slujirea ? De unde ni se trage ? Simplu, de la: „Alge. Din alge ne tragem, dar uneori doar tragem. Foc ! Îngrășăm pământul pe loc. Rămânem solitari, fără să știm cine vine la cină. Iar logic, algele n-au nicio vină. Mai bine să tragem o salată. Eram și simt, eram și am să fac, spune bucătarul care sapă pentru o ceapă. O crapă și-o pune la masa de seară, după ce aprinde o lumânare de ceară. Rezervă-ți locul, supă lui e caldă. Ia inițiativă și nu te mai uita la alții cum o scaldă. Nu mai spune una, nu mai fă alta. Răscoală-te împotriva ridicolului. Aruncă-te departe de el, des, ritmic, sus, jos, pe vârfuri, cu toată talpa, pe degete, călcăie, într-un balet de prietenii, nu dansant, ci spus între spadasiinii vorbelor deșarte, toți, niște cavaleri ai tristelor speranțe, toți de luptă pregătiți, cu mirodenii, de acel bucătar gătiți. Le privim splendoarea, îi admirăm și îi cântăm. Suntem și ne mândrim, ne măsurăm valoarea în cuvinte, căutăm de ne-am pierdut vreo minte. Ne-am inventat unul pe altul făcându-ne inventar, am exterminat des și în zadar. Îmi urli intens că ești, și te aud. Și ești mare acum, iar verdictul nu mai poți să-l ocolești. Dar ca să fii, trebuie ca mai întâi să exist. Și fără tine nu exist nici eu, iar fără eu, aaa, fără mine nimic nu funcționează. Cu mine s-a început, cu mine se sfârșește. Așa vi se cuvine, așa vă pedepsește”. Fără a fi scos la exterior, pactul interior nu are nicio valoare.

VERONICA BALAJ: - Se poate trăi din grafică, din publicitatea prin grafică, se știe, dar din scris? De ce ai ales și scrisul?

D.H. SILVIAN: - „Vă admir, aveți talent. Ce fericit trebuie să fiți, creați, faceți bun, frumos, lucruri, lăsați ceva care să rămână, trăiți intens, vă învidiez.” Și... nu m-am abținut și am dat replica: nu e un dar, ci un blestem ! Închipuiți-vă că hobby-ul pe care îl aveți pentru a vă decontracta este același cu meseria pe care o practicați. Nu am ales, am construit o arhivă a lucrurilor pe cale de pierzanie. Sper că-i voi face pe alții să trăiască. M-au mișcat Dan Puric, Constantin Chiriac, Horațiu Mălăele, Maia Morgenstern, Emil Boroghina, Oana Pellea, Răzvan Vasilescu, Florin Piersic... și senior și junior. Am avut norocul și onoarea să-i întâlnesc aici, acum, la Montreal și mi-a venit așa o ambiție, o toană: ce ar fi să... Mi-am dorit cuvintele mele auzite de pe buzele lor, în special de pe cele ale lui Dan Puric, mai ales când tace.

VERONICA BALAJ: - Până la ce limită mergeți în exersarea profesiei artistice, scrisul și grafica? Renumă, faimă, satisfacție personală? Dăinuire în timp. Vă salvează de teama de uitare?

D.H. SILVIAN: - Deci: arăt cu degetul, vorbesc cu gura plină, arunc cioburi de oglindă. Faima, renumele și satisfacția pecuniară la un artist merg mână în mână. Satisfacția personală este în a face, a putea și a continua. Inspirația nu este limită, grădina Domnului e mare, iar drumurile prin și spre sunt întortocheate. Important este să nu te rătăcești prea tare și totuși să-ți găsești poteca. Sănătatea este primordială, restul... puțină ambiție, har, noroc, chemare, nu strică. Teama, hm ! Fără teamă ai fi nebun, dar nu prea multă, pentru că paralizează. Nu, nu de uitare ne pasă nouă, artiștilor, am trecut demult peste asta, noi ce vrem este nemurirea, acel pic de divinitate. „Ești ce alții vor, ești trecere, trecere de timp sau în revistă, părere personală sau populistă, ești tot ce ești, doar o scăpare, așa ești, așa norocul sare, ești tot ce habar n-ai cum să fii, numai unul printre vii, ești ce ești, și nu te păcăli.” Cea mai mare fobie nu e uitarea, ci căderea, dar pentru un artist căderea nu e nimic altceva decât o întrerupere din zbor. Poate te-ai împiedicat de un înger, sau ai călcat prost pe un nor.

VERONICA BALAJ: - Am văzut că aveți proiecte literare largi: pe întinderea a nouă volume. Să ne oprim asupra primelor trei volume tipărite, variațiuni pe aceeași temă, ținând cont de perpetuarea titlului, care poate intriga. Va să zică e vorba de un personaj, categorisit drept *nărod tembel*. Și care mai are și memorii. Adică... merită urmat. Titlul trilogiei care se termină cu volumul publicat la *Tracus Arte, București, 2011, Memoriile unui nărod tembel*, nu este oare o tautologie? Un *nărod*, în formula dialectologică, este un om prost, fără prea multă minte. Un *tembel*, (Doamne ferește de asemenea diagnostic), are și el mare doză de prostie și lipsă de logică. Este ca și când am spune un *leneș puturos*, ori ceva în felul acesta. Vocea autorizată a autorului va aduce lămurirea necesară. Abia aștept să o ascult.

D.H. SILVIAN: - opere scrise:

Memoriile unui nărod tembel - volumul unu, **Betie sufletească** - o culegere de halucinații romantice - 2010, Editura Dacia XXI, Cluj-Napoca

Memoriile unui nărod tembel - volumul doi, **La răscruce de suflete** - sfaturi ieftine, dar nu chiar gratuite - 2010, Editura Dacia XXI, Cluj-Napoca

Memoriile unui nărod tembel - volumul trei, **Comice, dramatice, tragice și de demult** - momente, conversații, terapie - 2011, Editura Tracus Arte, București

Din gând în cânt - volumul patru, 2012, Ediție de autor - poezii și alte cele

Picături - volumul cinci, 2013, Ediție de autor - un alt volum / poezii și multe cele / un interviu fără întrebări

Conversație - cuvinte dulci, vorbe flămânde, 2014, Ediție de autor - o piesă de teatru / o schiță / o scriere cu Liliana Moldovan

Vorbe - volumul șapte, 2015, Ediție de autor - gânduri ce se desprind

Iarăși - volumul opt, 2016, Ediție de autor

Mărturisiri ascunse ale călătorului fără nume - volumul nouă, 2017, Ediție în construcție

Profund spus, am scris oriunde, oricând, oricât și oricum, deci așa când mi-a venit... mai întâi cinci cărți finalizate în cinci venituri, în cinci plecări, în cinci ani, cinci, o biblie personală, iar apoi încă patru. Ce e diferit de la una la alta ? Cred că drumul parcurs. Nimeni nu ajunge exact la destinația propusă, însă drumul este cât se poate de interesant. Poeziile, gândurile, poemele, scrierile, povestea se derulează cronologic. Un fel de jurnal cu pretext și pretenții de memorii. Pare personal, însă este ziua pe care toți o trăim, dansul pe care toți îl dansăm. Celebrăm... unii cântă, alții dansează, și unul sau doi filmează. George Cușnarencu ține să clarifice: „Îi avertizez pe toți cititorii acestui roman că citesc un roman de dragoste”. Când și eu avertizam că volumele mele nu sunt altceva decât scrieri de dragoste, doamna Silvia Cinca mi-a propus să fiu serios și... că dacă vreau și țin neapărat, pot pretinde și ajuta cititorul să o creadă cu o explicație. Dar că sensibilitatea și adevărul scrierilor mele constă în faptul că sunt trăsnite. Doamna Cinca a adăugat, că de dragoste se scrie și au mai scris-o mulți alții, dar nimeni așa precum eu am făcut-o. Iar eu i-am mulțumit. În funcția sa, fiecare cuvânt este menit să irite și să sublinieze caracterul personajului propus. Mi s-a spus că sunt tembel că scriu în românește, mi s-a pus mereu întrebarea de ce, iar eu am răspuns și am promis că voi fi publicat, și mi s-a reproșat că nu sunt decât un mare nărod. Am răspuns iubirilor pierdute prin și mai multă iubire, am ales zborul și m-am scuturat de cenușă. „Cobori în jos, luceafăr blând”... și așa, în omagiu, s-a născut un nărod tembel. Ce putea fi mai (suprem) patetic de atât ? Vezi unde duce ambiția !?

VERONICA BALAJ: - Am ajuns la umor. Vă caracterizează și în artă și în viață. Puteți să-l definiți cu tot cu rolul său, în formulă personală? Dar tragismul? Comicul are priză la public, se știe, l-ați experimentat, ați reușit.

D.H. SILVIAN: - Țin mai întâi de toate să precizez că eu nu glumesc și că nu am glumit niciodată. Nu despre lucrurile serioase. Le caut disperat. „E de ajuns o răsturnare de perspectivă pentru a converti comicul în dramatic și tragic.” Goana după un hohot de râs este tragică. Căutarea unui zâmbet este dramatică. Dar cu o coajă de banană și o poveste neterminată se revine la comic. Și toate, odată citite, odată trăite... rămân de demult. Și așa, din clipe de demult, îmi aduc aminte cum pe Calea Victoriei, într-o duminică, eram cu tata și

ne-am întâlnit cu Dem Rădulescu. Se cunoșteau prin Așchiuță și Gopo. Cu tot curajul l-am întrebat de ce este așa de supărat. Mai târziu am aflat că era cel mai sever dintre profesori, de o seriozitate excesivă și că glumea extrem de rar. E greu să faci un om să râdă, dar mi-am spus că toți proștii te pot face să plângi. Să zicem că îmi plac challenge-urile. Ia să vedem dacă este adevărat: UMOR s.n. tendință spre glume și ironii, ascunse sub o aparență de seriozitate; categorie estetică ce constă în sublinierea incompatibilității și absurdității laturilor unor situații în general firești; vorbă care exprimă o astfel de înclinație; înclinare care se ascunde sub o înfățișare serioasă, severă, plină de ironie și de neprevăzut; categorie estetică aparținând comicului, a cărei esență constă în evidențierea îngăduitoare a nepotrivirii și a absurdității unor situații considerate normale; incapacitate de a fi serios pentru un timp prea îndelungat; particularitate distinctă a celui ce preferă râsul plânsului; în cadrul tabloului umoristic, în acest context, subiectul abundă și rămâne la alegere. Tragice... ar fi paginile goale, așa că m-am gândit să le îmbrăcăm, tragic ar fi goale, așa că m-am gândit să le umplem.

VERONICA BALAJ: - Mi-a atras atenția imaginea scriitoricească despre drum, plecare, drumuri. Ați atins un anume vector. Extindem semnificația exactă, trecem în planul fanteziei și... ajungem la un simbol propriu doar oamenilor și stelelor. Drumul asumat, drumul surpriză, drumul predestinat etc. Pe care-l preferă scriitorul D.H. Silvian?

D.H. SILVIAN: - Cel pe care îl hrănim. Am citit că drumul ne mână pașii. Pașii, călcatul, amprenta greutateii corpului lăsată în scoarța cărării, adică a drumului care ne cară. Dar fără pașii noștri nu ar fi nici un călcat, nici o urmă, nici un semn. Nu s-ar ști dacă am fost sau nu, nu s-ar pomeni, nu s-ar povesti. Și, nu mult după, drumul ar dispărea. Drumul este hrănit de greul nostru. Cu cât greul mai mare, cu atât drumul mai tare. Lipsa de pași, inexistența urmelor lăsate aduce praful, și nimic nu mai indică direcția, nici cea cunoscută, nici cea căutată. Drumul ar sista să existe. Drumul nu ne face, nu ne mână, nu drumul ne dă, drumul există doar pentru că este călcat în picioare. Și... pe drum, așteaptă-te să te întâlnești cu tot felul, și lucruri de geniu, și banalități, și prostioare, și lucruri grele, și lucruri la mână, și rafinate, și mai puțin prelucrate. Nu împușcați șoferul. În mod excepțional, pe asta îl puteți ține de vorbă. Merge des, cunoaște bine traseul. Să nu vă fie teamă. Iar ca bacșiș, dați-i un cuvânt. Nu o va lua drept șpagă. Salve ție pui de om, te salut ! Aștept ca să te speli de lut.

VERONICA BALAJ: - Vorbiți-ne și despre relaționarea cu tinerii pe care-i vedeți de la catedră. Cum și ce ar trebui să știm noi, din alte părți ale lumii despre învățământul din cea mai democratică țară, din țara cu cel mai înalt nivel de trai cum este cunoscută Canada?

D.H. SILVIAN: - Timp de șase ani am predat la nivel preuniversitar cursuri de artă vizuală, încercând să le arăt de unde venim, dar și mai important, unde vom merge. Le-am demonstrat că toți suntem la fel de diferiți. I-am sfătuit să spună întotdeauna adevărul, pentru că, oricum, nimeni nu-i va crede. Le-am cerut să aștepte ca alții să-i numească artiști, dar nu prea mult. I-am implorat să nu fie ca mine, ci ca ei. I-am rugat să mă învețe cât mai multe pentru a-i învăța cât mai mult. Și mi-am

permis să-l parafrzez pe Dylan spunându-le că "peste câțiva ani, toți ăștia vor scrie despre tot ce dracu' scriu și despre care habar nu am de unde vine și ce naiba înseamnă, dar sunt sigur că ei vor scrie despre ce sau nu e vorba". Sunt designer, deci creez lucruri, educ, cotrobăiesc prin idei, bucăți și bucățele, nu inventez nimic, doar reinventez, construiesc din ce alții aruncă sau nu văd, din piese uitate și părăsite. M-am plimbat pe străzi, printre oameni, prin sufletele lor și am văzut că au nevoie. Nu m-a invitat nimeni, m-am invitat singur, nimeni nu mi-a șoptit o invitație, "I crashed their party", m-am introdus și m-am fofilat în bairamul lor fără ca ei să observe, iar acum ei nu îmi mai dau voie să plec. Sunt artist, un graphic designer, un expert în visual marketing. Mă ocup cu lucrurile care merg împreună. Spațiile goale sunt la fel de importante ca cele ocupate. Mă lupt, mă zbat, sunt un pionier, un sacrificat, un om cu idei. Semnul de exclamare și cel de întrebare reprezintă stări independente ce își merită locul lor autonom și de sine stătător: după cuvânt... un spațiu grafic, benefic și binemeritat. Deocamdată asta vreau ! Poftim ?

Post-scriptum: La Verità

Ai să-mi găsești inima îngropată la rădăcinile copacului de care ne sprijineam. E aceeași pădure, în care ne plimbam fără frică. E același copac. Sper că ai să-l recunoști, seamănă cu toți ceilalți ce îl înconjoară.

Într-o altă pădure, un alt poet, la rădăcinile unui alt copac, îngropa iubitei sale bomboane cu mentă. Nu am înțeles de ce el o făcea, dar știu că ea le dezvelise de poleială și că alte cupluri călcau peste luciul lor aruncat în iarbă.

Please don't litter ! Help keep your community clean !

VERONICA BALAJ: - Mulțumesc foarte mult ! Am aflat câte ceva despre bomboane cu mentă, despre viață, Dem Rădulescu și modul de-a o accepta zâmbind.

DI D.H. Silvian la evenimentul 28 din 88, organizat de el pentru a sărbători în comunitate cei 88 de ani împliniți ai Profesorului Dr. Wladimir Paskievici și cei 28 de ani dedicați vieții comunitare românești la Montreal, martie 2018

MISTERIOASA LEGĂTURĂ DINTRE CHINA ȘI ITALIA VIRUSUL ILUMINĂRII ȘI ADN-UL ASIATIC

Cătălina STROE

(Din volumul "Șoaptele nemuririi" Ed Orfeu 2013)

Grecii îi considerau pe romani drept barbari, romanii considerau popoarele năvălitoare ca barbare, iar chinezii din Vechea Chină îi considerau pe cei din Occident ca fiind barbari, adică NE-CUNOSCĂTORI, NEȘTIUTORI și au hotărât să îi INIȚIEZE, în schimbul unui oarecare TRIBUT, un fel de TAXĂ DE INIȚIERE.

Și de acum o să vorbim despre ceea ce nu am învățat la școală sau am învățat pe dos!

ILUMINAȚII ȘI ILUMINIȘTII din Europa secolului XIII-XIV, proaspăt ieșită dintr-un obscurantism, după prăbușirea Imperiului Roman, au apărut ca urmare a valului de informații și de cunoștințe aduse din Marele Imperiu Chinezesc, care se afla la apogeul puterii sale.

„Arca Alianței” era condusă de Amiralul ZHENG HE, aflat în fruntea unei flote imense.

Mărturie stă o carte, care pur și simplu îți ia răsuflarea prin dezvăluirile extrem de bine documentate pe care le face și te face să te întrebi „de ce Dumnezeu ai mai pierdut timpul la școală învățând doar baliverne? Cui folosește?” Istoria trebuie rescrisă!

GAVIN MENZIES, fost ofițer în flota MARINEI REGALE BRITANICE din Orientul Îndepărtat este autor a două cărți de mare răsunet: „1421 – Anul în care China a descoperit lumea” și cartea de care vorbeam mai sus „1434 – Anul în care China a aprins scânteia Renașterii Italiene, ultima fiind publicată în limba română în 2009, la editura HOUSE of GUIDES- (www.houseofguides.com)-

O idee de bază o reprezintă faptul că MONDIALIZAREA despre care se spune că ar fi o emanație a unei grupări secrete de ILUMINAȚI își are originea de fapt în Imperiul Chinez al dinastiei MING care dorea să impună pe întreaga Planetă o armonie de tip CONFUCIANIST, împrăștiind sămânța cunoașterii celei mai avansate în întreaga lume, în scopul civilizației ei.

În secolul al XIII-lea, chinezii ajunseseră la Polul Nord și Polul Sud, în Antarctica, vizitaseră America de Nord și de Sud și aveau hărți ale Pământului de o precizie excepțională, ceea ce i-a ajutat mult în expediții.

Combinația dintre transferul masiv de cunoștințe noi dinspre China spre Europa și faptul că totul s-a petrecut într-un interval de timp foarte scurt, a fost ceea ce a declanșat revoluția numită Renaștere, geneza civilizației și culturii europene moderne.

În Lumea Nouă, în care europenii nu s-au dus la întâmplare, ci ghidați de hărți foarte precise „aceștia au găsit un sistem comercial internațional creat de chinezi, arabi și indieni. Sistemul se bazează pe schimbul de produse chinezești contra materiei prime provenite din toate zonele lumii. Când China a părăsit scena lumii acest sistem de comerț avea să rămână la dispoziția Europei.”

În descrierile atribuite primei părți a dinastiei MING, Roma era botezată LUMI, de unde s-a format mai târziu denumirea de IL LUMI NATO. Comerțul cu mărfuri și informații reprezintă noua armă a globalizării economice, metodă de cucerire „pașnică” și de impunere a tipului nou de Ordine Mondială! Deci, nimic nu e nou sub Soare!

La urcarea pe tron a împăratului YONGLE (ZHU DI) a fost finalizată o enciclopedie masivă – YONGLE DADIAN care a fost adăpostită în Orașul Interzis, nou construit. Trei mii de învățați lucraseră ani la rândul la compilarea întregii științe a chinezilor.

Până și triumphiul „lui PASCAL” era inclus în Yongle DADIAN cu multe secole înainte de a se naște PASCAL.

În vremea dinastiei HAN (25-220 d. Hr.) topografii chinezi foloseau COMPASUL și ECHERUL.

În sec. al III-lea foloseau trigonometria triumphiurilor cu unghi drept și în sec. al XIV-lea se serveau de „toiagul lui IACOV” pentru măsurarea înălțimilor și a distanțelor. O parte din această enciclopedie se află la Universitatea Cambridge unde a scăpat de o Revoltă – numită a Boxerilor – și mai recent de Gărzile Roșii ale lui MAO care au ars toate cărțile valoroase pe care au putut pune mâna.

În sec. al XIV-lea, amiralul ZHENG HE conducea o flotă de peste 2.000 de nave, adaptate vântului de peste ocean. Cu zeci de amirali secunzi, a debarcat în viața sa în peste 3.000 de țări.

Citez din cartea lui GAVIN MENZIES: „El comanda o flotă magnifică – magnifică nu doar prin capacitatea ei militară și navală, ci și prin încărcătura pe care o purta – bunuri intelectuale de mare valoare și complexitate. Flota depozita jumătate din știința lumii. În plus ZHENG HE avea și ofițeri bine educați (de naționalități și confesiuni diferite) care, prin intermediul translatorilor, puteau comunica cu conducătorii țărilor străine în care ajungeau, în 17 limbi diferite, printre care arabă, persană, hindi, tamil, swahili și latină.

Flota lui ZHENG HE semăna cu o universitate plutitoare și probabil că biblioteca sa era mi bogată decât cea a oricăreia dintre universitățile lumii de la vremea aceea.” Închei citatul.

Dar, unde este multă știință, este și multă suferință!

Pe lângă mătăsuri, porțelanuri și alte mărfuri „fine”, flota transporta și o altă marfă – mii de sclave asiatice, care erau concubinele echipajului până în porturile de destinație unde

erau „date cadou” sau vândute la târgurile de sclavi. La întoarcere spre China, se aduceau sclave din alte zone. Acest transfer permanent de femei a dus la un amestec genetic între Orient și Occident. Femeia era o armă „biologică”!

Rămase pe coastele Dalmației, de unde ZHENG HE angaja marinari croați pentru drumurile peste Atlantic, în Lumea Nouă, aceste sclave asiatice, de tip mongoloid, au lăsat croaților o moștenire genetică dovedită activă și până în zilele de astăzi.

Se spunea că „nu există pe lume oameni mai bogați decât chinezii”. Statele papale și Bagdadul trimiseseră deja tribut către China dinastiei Ming, în timpul împăratului ZHU DI. Regatul din MECCA a trimis o delegație pentru a plăti tribut Chinei, după vizita din 1414 a lui ZHENG HE și sultanul însuși a trimis în dar un LEU, special pentru AMIRAL.

Între suverani exista și un schimb de sclavi!

Citez: „Regele Chinei i-a trimis sultanului (INDIEI) o sută de mameluci și tinere sclave și cinci sute de bucăți de țesătură de catifea. Sultanul (INDIEI) l-a răsplătit cu un dar și mai bogat: o sută de sclavi, o sută de cântărețe și dansatoare hinduse”. Închei citatul.

Cu câteva secole înaintea lui ZHENG HE, delegații comerciale făceau transporturi de mărfuri între Cairo, Persia, India și China. Ele erau conduse de KARIMI, un grup de neguțători iudei din Egipt. CAIRO era cel mai mare port al lumii unde se ajungea prin canalul dintre Marea Roșie și Nil.

Se pare că prin sec. al XIV-lea, Cairo, numit HORMUZ, beneficia de o climă generoasă, cu toamnă și iarnă. Regatul MOSILI era Egiptul, iar regatul JIEGANTOU este identificat cu portul Alexandria, fiind o transcriere chinezească a denumirii arabe ZUILKARNAIN, pe care arabii o foloseau pentru a se referi la Alexandru cel Mare.

În 1408 e.n. ZHENG HE făcea următoarea descriere: „Există aici un oraș uriaș construit din piatră, dimensiunile pietrelor pot fi comparate cu cele folosite la mormintele Împăratului dinastiei QUIN. Volumul piramidei care este mormântul Împăratului Quin este aproape identic cu cel al piramidei de la GIZEH. Piramida Quin are o bază mai mare, pe când piramida GIZEH este mai înaltă.”

Comerțul și religia sunt strâns legate în Islam. Ceea ce le oferă comercianților mult prestigiu este faptul că MOHAMED a fost negustor. În centrul orașului islamic se ridică MOSCHEEA zilei de VINERI. Alături se află MEDRESA – locul unde se învață legea și teologia islamică, iar în jurul celor două se întinde BAZARUL, cu hanurile și CARAVAN-SERAIURILE sale, unde se odihnesc negustorii, își hrănesc cămilele și își depozitează mărfurile în siguranță.

Statutul comerciantului este evidențiat de distanța la care magazinul său se află față de MOSCHEE. Pe primul rând se află magazinele de parfumuri, mirodenii și tămâie, urmate apoi de cele ale negustorilor de aur și ale argintarilor. În piața centrală se desfășurau tot felul de distracții: dansatori, povestitori, îmblânzitori de șerpi și urși etc. Dincolo de bazar, locuințele erau așezate haotic, împărțite după rasă și religie.

În CAIRO trăiau străinii, iar egiptenii ALBI băștinași, felahii, trăiau în delta și în Valea Nilului. Cei cu pielea albă erau înalți și trăiau într-o societate foarte dezvoltată în domeniile literaturii, cunoștințelor medicale, astronomiei, artei și tehnicii, mult superioară față de societatea celorlalți „barbari” din apus.

Fondată în anul 970 e.n. Moscheea zilei de vineri, AL-AZHAR, este legată de cea mai veche universitate a lumii. Timp de peste o mie de ani, Universitatea AL-AZHAR le-a oferit studenților musulmani din întreaga lume cazare gratuită și o analiză teologică aprofundată pe teme precum Coranul, legea islamică, logica, gramatica, retorica, astronomia și știința.

Timp de secole, în zilele de vineri, moscheea a fost arhiplină. Toți bărbații sunt egali în islam și nu există locuri rezervate pentru aristocrație, mantalele aurite stau alături de halatele umile.

Citez: „În interior, AL-AZHAR seamănă cu catedrala SOUTHWARK din Londra, dar ceva mai austeră și nu chiar așa de înaltă. Studenții în robe, așezați între coloanele de marmură cenușie, ascultă învățăturile predate de un imam bătrân și înțelept, urcat pe un scaun înalt (catedra).

Uniformele universităților din Oxford și Cambridge au fost copiate după îmbrăcămintea purtată de studenții islamici.”

Muezinii, care cheamă pe credincioși la rugăciune, de cinci ori pe zi, din turnurile de rugăciune, sunt aleși din rândul nevăzătorilor, ca să nu vadă ce se petrece jos, în interiorul caselor, unde femeile umblă fără văluri.

Populația din Cairo este poliglotă și din cauza căsătoriilor mixte ale egiptenilor cu descendenții cuceritorilor și ai negustorilor sudanezi, armeni, evrei, georgieni, persani, nord-africani și indieni, în zona orașului este greu să mai găsești astăzi un egiptean „pur sânge”, Cairo era un magnet pentru toate popoarele islamului, inclusiv pentru ZHENG HE care, chinez fiind, îmbrățișase religia islamică.

La sfârșitul Evului Mediu era centrul mondial al celor mai importante mărfuri comercializate la nivel internațional – aur, mirodenii și parfum.

Bazarul de mirodenii și locul parfumurilor legendare!

Egiptul rămâne o sursă pentru multe din esențele folosite de casele de modă din Franța, care păstrează rețetele tradiționale: alcool în proporție de 1/9 pentru parfum, 1/20 pentru apa de toaletă și 1/30 pentru apa de colonie.

Comerțul cu mirodenii cu Orientul, tranzacțiile făcute prin Cairo, au fost piatra de temelie a bogăției venețiene. Respectând cu strictețe ciclurile vânturilor musonice, pe Oceanul Indian se deplasau nave uriașe din flotele chinezilor și arabilor.

La Cairo exista o importantă colonie chineză, iar într-un mare port chinez exista un important cartier arăbesc.

În bazinul Mării Mediterane, flota Veneției deținea supremația, dar galioanele venețiene – vase rapide și ușoare, în nici un caz nu se puteau aventura pe Ocean. Cele trei mari

puteri maritime ale Europei erau, la acea vreme – Genova, Veneția și Aragon. (sec. al XIV-lea).

Citez: „Avuțiile Veneției își aveau rădăcinile în cucerirea Bizanțului. În 1204 fusese organizată o Cruciadă pentru ocuparea Ierusalimului. Finanțarea acesteia a fost greu de obținut, până când dogele Dandolo s-a oferit să-i sprijine pe cruciați, cu o condiție: în drumul lor spre sud, aceștia trebuiau să cucerească Zara (ZADAR) din Croația. Cruciații s-au declarat de acord, transformându-se astfel în mercenari. Atât pentru Veneția cât și pentru cruciați, ispita de a cuceri Bizanțul s-a dovedit irezistibilă, iar aceștia au declanșat jaful asupra capitale creștinătății ortodoxe, un jaf comis de către alt stat creștin. Atunci când a căzut Bizanțul, imperiul a fost împărțit între învingători. Partea obținută de venețieni, simbolizată de cei patru cai de bronz și marmură de pe fațada bazilicii San Marco, cuprindea insulele și porturile Bizantine de la Marea Neagră până la Marea Ionică!

Veneția controla Adriatica. De-a lungul coastei Dalmate a construit „Veneții” miniaturale, porturi modelate după cele venețiene, cu câte o catedrală, o piață centrală și promenadă de-a lungul coastei maritime.”

ZENG HE sosește în Mediterana la începutul anului 1434, lasă sclavele la Veneția și ofițerii continuă călătoria la Florența unde îl întâlnesc pe Papă. Veneția era preocupată de instruirea ofițerilor, a piloților și matrozilor.

Amiralul și navigatorul flotei din armatele venețiene erau absolvenți ai colegiului naval din Dalmația sudică (portul PERAST) unde chiar și Țarul Petru cel Mare al Rusiei își trimitea cadeții ca să fie instruiți pentru ocuparea de posturi de prim-ofițer.

Un val de neguțatori și de MISSIONARI FRANCISCANI au pornit din Veneția spre China. Evreii aveau propriii neguțatori dintre care, înainte de MARCO POLO, se remarcă IACOV din ANCON. Frații POLO au făcut avere prin negoțul cu mățasuri chinezești exotice, cu care se îmbrăcau papii și împărații.

În 1428, Veneția reușise să ajungă cel mai bogat stat din Europa. Deja de prin sec. al XIII-lea bancherii italieni au fost pionierii sistemului bancar internațional folosind un sistem de plăți GIRO – fără numerar, creditând un negustor și debitând un altul.

Florența a avut doi bancheri de geniu: GIOVANNI DE MEDICI și FRANCESCO DI MARCO DATINI. GIOVANNI DE MEDICII a fost unul dintre cei mai importanți ocrotitori ai științei și artei renaștentiste susținând financiar artiști, astronomi, ingineri, arhitecți, cartografi, dar familia sa a acumulat și multă PUTERE prin curtea asiduă făcută papalității.

Citez: „În perioada schismei care a dus la existența a doi papi concurenți, unul la Avignon și celălalt la Roma, a fost ales ca PAPĂ, IOAN al XXIII-lea, un PIRAT care acționase sub numele de BALDASSARE COSSA. Familia de MEDICI îi cumpărase lui BALDASSARE pălăria de cardinal, printr-un împrumut de 10.000 de ducati. Atunci când acesta a devenit PAPĂ, membrii familiei de MEDICI au devenit imediat bancherii papali”.

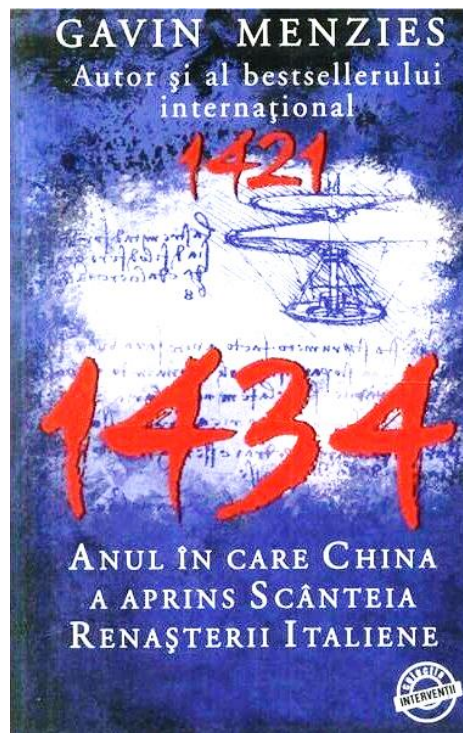
După întâlnirea delegației chineze, condusă de amiralul ZHENG HE, cu Papa Eugeniu al IV-lea, hărți ale Cerului și ale Pământului, în cele mai mici detalii, tabele cu efemeride și tot felul de cunoștințe din cele mai variate domenii „au aterizat” în bibliotecile Vaticanului, de unde au ajuns în posesia unor personaje care le-au „prelucrat”, uitând să adauge și SURSA. Așa s-a declanșat o cascadă a PLAGIATELOR și a început RENAȘTEREA!

Dincolo de asta, sclavele de origine mongoloidă „par să fi fost destul de atrăgătoare pentru populația masculină florentină, căci au produs agitație în rândul familiilor”. Toate familiile înstărite din Italia își permiteau să aibă o sclavă.

În spitalul copiilor abandonati din Florența aproape 30% erau copii nelegitimi ai acestor sclave care erau folosite și ca doici. Astfel, un flux considerabil de sânge asiatic a pătruns mai ales în rândul populației toscane și asta în timpul celei mai strălucite epoci din istoria sa culturală și economică. În acea perioadă, Florența ajunsă la apogeu, dădea lumii genii cu ușurința unui jongler. Cel puțin așa părea! Și Magelan „a descoperit” strâmtoarea care-i poartă numele, mergând cu harta în mână până la capăt, spre disperarea echipajului care s-a revoltat. Numele adevărat al strâmtoarei este de fapt „Coada Dragonului”.

.....

Un fulger a făcut să ardă din temelii Orașul Interzis construit în China de un Împărat din dinastia MING și o cometă, MAHUIKA, căzută în mare, a produs valuri uriașe care au distrus flota imperială, ceea ce a produs decăderea Marelui Imperiu Chinez începând cu secolul al XVI-lea.

MIRUNA DESCULȚĂ PRIN HAOSUL PLANETAR

Miruna OCNĂREANU

**FELINARUL
ÎNTÂMLĂRII**

Nimic prin viață nu-i din întâmplare
Arginții se topesc la umbra Lunii
Sărim șotronu-n curtea planetară
Mințim desculți în mijlocul furtunii

Iar sufletul deretică prin ceruri
Și se agață de poteca-i dalbă
Părinții se închină la răscruce
Și prind cu doruri îngerii în salbă

Doar întâmplarea-și piaptână-n
oglindă
Cozile lungi pe-un braț ce stă să ardă
Lăstarii cresc din sfintele colinde
Un felinar îi minte și-i dezmiardă...

RUGĂ

Lasă-mă să-i fiu soră ierbii,
Să mă nasc doar când îi este dor,
Să m-adulmece iarna cerbii
Ca să știe de câte ori mor

Să înfloresc ca o ninsoare
Uitată pe pervazul lumii,
Și poate, doar din întâmplare,
Să mă topesc pe-obrajii Lunii

Când pasul bate o secundă
În ceara serii, mai târziu,
Să scutur urma mea fecundă
În trup de stele, măsliniu

Să-mi crească păru-n diademe:
Arce de timp toarse pe-un fus,
Să strângă geana ploii-n gheme
Atemporalu-mi nesupus...

MI-E DOR

Mi-e tare dor de-acasă mamă,
De șorțul tău cu bun miros
De buna ce zâmbește-n ramă
De umbra nukului sfătos

Mi-e dor să-mi fie dor să plec
Pe coama dealului cel gol
Pământul cald când mă aplec
Să muște-al sorții rotocol

Prin vii să-mi caut vârstele
Mai coapte decât anii
Și-n pârgh să crească ploile
Rânind toamna castanii

Mamă, mi-e dor ca să mă ierți
C-am fost prea mult plecată
Și ruga din genunchi să-mi cerți
Și rănilor-mi de piatră

Să se sfărâme zorii grei
Sub genele-mi de ceară
Dorul să mi se spargă-n trei
Și chipul tău s-apară.

MIROS DE LILIAȘ

Miros de liliac se-așterne iară
Pe ulița ce-adoarme sub un deal
Și-un suflet bidiviu își face gară
Când își petrece ultimul hamal

E lungă ulicioara cea bătrână,
Iar dincolo de porți stă un cerdac
Destinul lasă urme în țărână
Și cerne cu miros de liliac

La poarta văruiată stă șareta
Grijile tatii-s strânse într-un sac
În coamă calul alb poartă bareta
Și-n frunte poartă stea de liliac

Un pumn de jurămintă e rămas
Pe banca lustruită-n vechiul lac
E al copilariei vechi popas
Când scuturate-s flori de liliac

Și-n casa ce privește ulicioara
Stau filozofii lumii la taifas
Destinu-i prafuit pe policioara
Unde-i miros de liliac rămas...

IMPARUL DINTRE PAR

La fiecare doi ani
Îmi crește-o aripă din cretă
Și-n imparul dintre ei
O șterg să crească mai zveltă

La fiecare două luni
Îi lipesc umbra de soare
Și-n imparul dintre ele
Arde de-atâta ninsoare

La fiecare două săptămâni
o-nvăț să respire în mare
și-n imparul dintre ele
se-adâncește-n lăcrimare

La fiecare două zile
Visează, mi-adoarme în palme
și-n imparul dintre ele
își spală genele-n basme

La fiecare două secunde
străbate zarea adâncă
și-n imparul dintre ele
îmi crește o aripă din stâncă...

O VACANȚĂ ÎN HALIFAX

Elena BUICA

Dorința de a călători și de a cunoaște locuri și oameni diferiți, dă naștere unui resort în inima omului și îi deschide calea spre orizonturi largi. De multe ori nici nu știi cum se cuibărește în minte și în inimă conturul unui loc pe care dorești să-l vizitezi. Astăzi nu mai știu când a fost începutul dorinței de a ajunge pe tărâmul pe care dăinuie orașul-port Halifax. Poate când am citit câte ceva despre emigranții care soseau pe pământul acestui larg continent după

îndelungi legănări pe vasul plutind pe Oceanul Atlantic, poate văzând fotografiile frumosului far din Peggy's Cove, de lângă Halifax, sau, cine mai poate să știe... Ce știu este că s-a împlinit această dorință cam târziu, pe timpul începutului înserării zilelor ce mi s-au dat, în vara anului 2017. Și nici așa nu e rău, fiindcă în această etapă de viață înțeleșurile și trăirile sunt mai profunde.

Timp de o săptămână, împreună cu fiica mea, Andaluza, și cu două prietene de familie, Luminița și Shanta, am avut ocazia să admirăm frumusețile peisajelor din Nova Scoția, să ne lăsăm captivate de priveliștea deosebită oferită de golfurile sălbatice, de natura specifică acestei zone, să cunoaștem viața și istoria localnicilor, să ne bucurăm de ospitalitatea lor, să facem cunoștință cu capitala, Halifax. Nova Scoția e una dintre cele patru Provinciile Atlantice ale Canadei, situată aproape la mijlocul distanței între Ecuator și Polul Nord.

Denumirea „Nova Scotia” din limba latină înseamnă „Noua Scoție.” Și-a primit numele de la coloniștii scoțieni care au sosit aici în anul 1749. Această provincie clădită pe istoria sa și-a creat o cultură maritimă distinctă, ce reunește frumoasele țărmuri ale mării, peisajele mirifice, muzică celtă și oameni prietenoși.

Provincia Noua Scoție este penultima provincie ca mărime a Canadei, cu suprafața numai de 55.000 kmp., în care a înflorit capitala la Halifax. Nova Scotia este aproape în totalitate înconjurată de apele Oceanului Atlantic, formând imagini de aleasă frumusețe. Linia de coastă are aproximativ 400 km, fiind în general stâncoasă, presărată pe alocuri cu mici plaje de nisip. Clima este continentală, îmblânzită de curenții oceanici, o climă care ne-a făcut să ne simțim foarte bine.

Primele impresii ni le-am făcut după ce am aterizat pe aeroportul internațional „Robert L. Stanfield”, spre nord, străbătând cei 35 km distanță până la Halifax. Am fost foarte impresionate de peisajele care alcătuiesc mozaicul acestei regiuni, terenuri împădurite, alternând cu locuri pustii, apoi coaste populate, porturi și sate pescărești.

Îndată ce am ajuns la destinație, am simțit că am pășit pe un teren cu o notă distinctă. Specificul orașului-capitală, Halifax, înainte de toate, se datorează poziției sale geografice. Este cel mai mare oraș și, totodată, port și capitală a provinciei. Orașul Halifax a fost fondat în anul 1749, ca o fortăreață în calea francezilor stabiliți la Louisbourg. Situat la margine de

continent, Halifax este unul dintre cele mai mari porturi naturale din lume, are și o puternică dezvoltare economică și o dezvoltată agricultură, minerit, extracției de gaze naturale, dar și în domeniul forestier și în cel al pescuitului. E un oraș foarte interesant, cu o notă de frumusețe inconfundabilă, puternic marcată de istoria sa foarte lungă și bogată în evenimente deosebite. Această istorie o întâlnești la tot pasul, este bine reprezentată prin arhitectură, dar mai ales în multe muzee și galerii. În același timp, este un oraș cultural (are mai mult de 450 de școli și 10 facultăți) și un bun păstrător de tradiții. Oamenii sunt foarte dornici de comunicare. Ne-a creat o deosebită încântare ospitalitatea lor.

Din numeroasele atracții culturale și naturale ale Halifaxului și ale împrejurimilor sale, am reușit să vizităm doar câteva, dar pe care nu le putem uita curând.

FARUL DIN PEGGY'S COVE

Îndată ce am ajuns la destinație, nerăbdătoare, ne-am suit în mașină și am plecat să vedem ceea ce ne era mai familiar datorită informațiilor din cărți sau alte surse, Farul, despre care se spune că este cel mai fotografiat far din întreaga lume.

Am pornit spre satul de pescari Peggy's Cove, aflat la 43 km sud-vest de Halifax, la capătul căreia tronează celebrul far.

Spre surpriza noastră, farul nu era amplasat la ocean, străjuia un golf, nu era „monumental”, cum ni-l închipuiam, era nu mai înalt de 15 metri și sta pe mal, cocoțat pe niște pietre mari, rotunjite de valurile apelor. Am avut satisfacția că fost ușor de ajuns la el și de atins cu mâna.

Prima impresie a fost aceea că ne-a întâmpinat cu o „privire” prietenoasă, poți spune chiar, amicală, așa cum îl cunoaștem din fotografii. Are o înfățișare cochetă, foarte plăcută, cu forma lui octogonală îmbrăcată în alb strălucitor, iar partea de sus în roșu aprins. În forma aceasta a fost construit în 1914. Prima lui construcție a fost în anul 1868 și a fost situat pe o casă de lemn. Se folosea o lampă cu petrol și o placă suflată cu argint, pe post de oglindă. După reconstrucție, nu și-a pierdut simplitatea și caracteristica.

Și dacă aici am avut o întâlnire cu imagini de mai mici dimensiuni. Îndată ce am ajuns în port, am fost întâmpinate de ceea ce se poate numi, pe drept cuvânt, urieșime, fiindcă vasul de croazieră „Queen Mary 2” la această categorie se încadrează.

ÎNTÂLNIRE CU VASUL DE CROAZIERĂ „QUEEN MARY 2”

Cel mai mare pachebot din lume la data construcției lui, în 2004, se afla ancorat în portul Halifax. Am fost foarte aproape de el, ne despărțea doar o punte pe care circulau pasagerii.

Urișul vas, construit timp de trei ani în Germania, care îi poartă pe pasageri în croaziere spectaculoase în jurul lumii, are 345 de metri lungime, 72 înălțime, mai înalt decât Statuia Libertății sau Turnul Eiffel. Cântărește 151.200 de tone și beneficiază de cea mai nouă tehnologie în navigație.

Vasul poate găzdui, pe cele 17 punți ale sale, peste 2.620 de pasageri și 1253 de membri ai echipajului. E un adevărat oraș plutitor - cu baruri, restaurante, piscine, săli de bal, cazinouri, teatre, chiar și un planetariu. Atracția principală rămâne însă

„Steaua Nordului”- o capsulă mobilă care se ridică la 90 de metri înălțime deasupra ultimei punți și le oferă pasagerilor o priveliște panoramică asupra coastei sau a întinderilor de apă.

N-am vizitat interiorul vasului, dar ni s-a spus că totul stă sub semnul luxului. Încăperile sunt decorate cu 5000 de opere de artă, în valoare totală de 3,5 milioane de dolari. A fost conceput pentru a satisface orice exigențe și pentru a doborî orice recorduri.

Privind acest vas, gândul te duce la Titanic.

Și următorul obiectiv de vizitat a fost Muzeul Maritim, unde sunt informații și imagini ale teribilei tragedii ale vasului Titanic și nu numai. Fiindcă Halifaxul a reușit să își păstreze majoritatea tradițiilor maritime și militare, am grăbit pasul spre muzeu.

LA MUZEUL MARITIM AL ATLANTICULUI AMINTIREA TITANICULUI

Acest muzeu este amplasat în centrul zonei portuare a orașului Halifax. El adăpostește o bogată moștenire istorică a provinciei Noua Scoție, aducând la viață trecutul maritim al întregii regiuni. Aici am putut să vedem cele mai variate piese din timpul războaielor mondiale expuse în aer liber și bucăți din vasul Titanic. În interior, sunt expuse o parte din cele peste 30.000 de copii de pe originale, fotografii și sute de obiecte, suvenire ale marinarilor, tacâmuri, lanterne, ecusoane, telescoape și multe altele. Amintirea Titanicului este foarte bine întreținută în Halifax datorită Muzeului Maritim al Atlanticului și al cimitirului din localitate, „Fairview” unde se află mormintele victimelor tragediei care a zguduit lumea întreagă.

Am călcat în vârful picioarelor când ne-am apropiat de amintirea Titanicului, ca și când am fi vrut să nu tulburăm liniștea unui cimitir. Am regăsit aici numeroase mărturii ale celui mai mare dezastru maritim, petrecut în noaptea de 14 spre 15 aprilie 1912 și povestea refăcută a tragediei Titanicului. Vizitând acest muzeu, am văzut replici ale camerelor de pe vas, copii ale unor obiecte recuperate și multe imagini care spun povestea de viață și de moarte din acea cumplită noapte.

Halifax, fiind cel mai apropiat port de locul tragediei, când s-a aflat năprasnica veste, a trimis trei nave pentru a recupera corpurile victimelor de pe Titanic. Supraviețuitorii au fost duși la spital, iar trupurile neînsuflite ale naufragiaților și-au găsit mormântul în cimitirul „Fairview” din Halifax.

Emoția cu care am făcut primii pași ne-a însoțit tot timpul vizitei, ba chiar și după ce am ieșit, căci povestea incredibilă prin tragismul ei continuă să uimească și să emoționeze și astăzi. E profund tulburătoare imaginea faimosului vas de linie considerat „vasul imposibil de scufundat”, când, în cursa sa inaugurală, numai după câteva zile, s-a izbit de un aisberg și s-a scufundat în adâncul Atlanticului.

De multe ori ne-au trecut fiori reci prin corp și ni s-au umezit ochii văzând imaginile tragediei impunătorului vas, Titanic, socotit la acea vreme, unul dintre cele mai mari și mai luxoase vapoare. Succesul preconizat al Titanicului era pe buzele tuturor. Titanicul era construit temeinic, iar înfățișarea lui era foarte plăcută. Avea 269 de metri lungime, o lățime de 28 de metri și o greutate de 52.000 de tone, iar ziarele anunțau că era cât trei cartiere și înalt cât o clădire de 11 etaje. În urma naufragiului și-au pierdut viața 1514 persoane și au supraviețuit 706, în acest cel mai cumplit dezastru maritim pe timp de pace din istoria omenirii. Acest mare șoc pentru lumea întreagă a

circulat sub multe legende și, chiar în zilele noastre, suflă un vânt rece prin sângele nostru amintind de tragedia Titanicului. Scena scufundării vasului a fost asemănată cu infernul lui Dante, iar liniștea care a urmat scufundării a fost și mai terifiantă, așa cum a fost descrisă de supraviețuitori.

Am ieșit cutremurate ca după vizionarea filmului „Titanic”, din 1997, regizat de James Cameron, film distins cu premiul „Oscar”. Gândul ne-a purtat mult timp la faptul că, în istoria recentă a omenirii, puține tragedii au avut un asemenea impact emoțional, precum a fost cea a Titanicului. Au fost tragedii și mai mari în lume, cum a fost chiar aici, în Halifax, o explozie mult mai devastatoare decât tragedia Titanicului, dar ceva anume a făcut ca această tragedie să aibă un factor emoțional ieșit din comun, care se păstrează și peste timp. Despre acea teribilă noapte în care apele Atlanticului au înghițit peste 1.500 de suflete s-au scris incredibil de multe studii, romane, piese de teatru, poezii, ba chiar și parodii. S-au realizat costisitoare filme artistice, chiar și documentare.

EXPLOZIA DEVASTATOARE DIN HALIFAX

În ziua următoare, vizitând altă parte a Muzeului Maritim, am văzut imagini care aminteau că iadul poate să existe, uneori, chiar atât de aproape de noi și, alteori, cu șansa de a apărea când nu te aștepți. Mă refer la cealaltă tragedie cutremurătoare, despre care am pomenit mai sus. Aceasta s-a petrecut pe data de 6 decembrie 1917, în portul Halifax.

Un vapor de marfă francez „Mont Blanc”, încărcat cu material explozibil pentru război, a intrat în coliziune cu vaporul „Ino”, norvegian. Coliziunea s-a transformat într-o explozie uriașă care a ucis aproape 2000 de persoane și a rănit alte 9000. Pentru că această catastrofă s-a petrecut în portul Halifax, deci aproape de uscat, aproximativ 2 hectare de teren agricol au fost distruse. Explozia, declanșând un șoc de intensitatea unui cutremur de mare intensitate, a format un val tsunami în port, iar suflul ei a smuls din pământ copacii din apropiere, a îndoit șinele de cale ferată și a ras 2 kilometri pătrați, în jurul navei. Aceasta este considerată ca una dintre cele mai puternice explozii din istoria omenirii, cu excepția exploziilor nucleare.

Prin ajutorul primit și efortul localnicilor supraviețuitori a fost posibil să renască orașul din cenușă, precum pasărea Phoenix.

Din această cutremurătoare întâmplare este ceva demn de reținut. Înaintea ochilor noștri se strecura un suflu cald, o blândă și mângâietoare speranță întinsă de mâna confrăților veniți în ajutor. Cine se afla în situație grea, știa că va avea dăruirea semenilor sosiți în grabă mare, să atenueze dezastrul. Muzeul arată atâtea dovezi, încât îți creștea inima că te afli în mijlocul unor astfel de oameni. Păstrez în minte imaginea dintr-un tablou, a unui tânăr cam de 30-35 de ani, declarat erou pentru că, în loc să fugă pentru a-și salva viața, s-a dus la gară ca să anunțe să nu se mai apropie niciun tren. Conștient, și-a dăruit viața lui pentru a salva multe alte vieți omenești.

CIMITIRUL VICTIMELOR TITANICULUI

Cu imaginile Titanicului în minte și în suflet, ne-am dus să vizităm cimitirul „Fairview”. Într-un spațiu rezervat al cimitirului, pe două lungi șiruri ușor curbate, se aștern 121 de morminte străjuite de monumente pe care sunt înscrise numele sau „necunoscut” și aceeași dată a decesului, 15 aprilie 1912.

Grija și compasiunea pe care canadienii o arată pentru întreținerea mormintelor îți impun respect pentru această țară și pentru oamenii ei. Ne-a înduioșat profund când am văzut flori proaspete și jucării la mormântul unui copil care avusese doar 13 luni. Timp de 100 de ani, nu s-a știut numele copilului. Oamenii de știință canadieni, în anul 2002, au reușit, pe baza analizei ADN, să identifice rămășițele pământești ale băiețelului Eino Panula și să găsească membri din familia lui, acum aflați în Finlanda. Impresionați de asemenea gest, oamenii vin la mormântul băiețelului cu flori și jucării

MUZEUL EMIGRAȚIEI DIN CANADA

În preocuparea sa de a valorifica trecutul țării și în semn de recunoștință pentru emigranții care au contribuit la construirea Canadei, în 1999, autoritățile canadiene au dat ființă acestui muzeu dedicat lor. Muzeul Emigrației din Halifax este foarte interesant, pentru că prezintă imagini ale unui fenomen complex, care se dezvoltă astăzi tot mai larg, deși este tulburător prin efectele produse. Acest fenomen include un șir lung de implicații, inclusiv pe cele de ordin psihic, cu multe renunțări dureroase, cu alte orientări de comportament pentru a te adapta, cu alte croieli ale mentalității, altă viziune despre lume și viață, cu altă limba în care să gândești și să comunici și cu povara dorului de oamenii și locurile de suflet lăsate la mare distanță.

Din istoricul acestui muzeu află date foarte interesante și emoționante, mai ales ca vizitator emigrant, în care te regăsești în mare măsură. Peste un milion de emigranți din toată lumea au intrat în Canada prin Halifax, la Docul 21. Vapoarele îi aduceau pe aceștia din toate colțurile lumii, în perioada 1928 – 1971, până când au început avioanele să fie mai populare, iar lumea nu a mai folosit vapoarele în mod curent pentru călătorie sau pentru emigrare. Vizitând acest muzeu, te simți profund răscolit în fața atâtor mărturii, unele aflate la limita suportabilității sau chiar dincolo de aceasta. Aici totul este autentic, credibil și cu atingere de suflet. Am admirat grija pe care o au canadienii pentru păstrarea istoriei în limitele adevărului, având mereu ca obiectiv principal – OMUL.

Vizitatorii sunt invitați să-și descopere originile, să participe la îmbogățirea muzeului cu propriile impresii, oferindu-le înlesniri: să-și pună fotografia cu numele și țara de unde a venit, copiii să alcătuiască desene cu impresiile lor și apoi să le afișeze pe perete etc.

Mi-a plăcut că organizatorii muzeului au dat viață întâmplărilor și trăirilor emigranților, din mărturisirile acestora, alături de nenumărate alte dovezi grăitoare. Pe pereți erau multe mărturii scrise de emigranți : „Indiferent ce erai în țara ta veche, scrie Amir Mîrza, sosit din Pakistan în 1999, aici ești ca un copil. Nu vorbești aceeași limbă, jocurile tale de cuvinte nu au sens. Simțul umorului e diferit. Nu știi să comanzi o cafea la cafenea. Nu te descurci la alimentară. Totul e diferit.”

În altă notă, Juergen Eichhorst, sosit din Germania în 1956, spune: „În prima zi, mi-am făcut curaj să ies din casă și să merg până la colț. Am fost oripilat să văd cowboys cu pistoale călărind în sus și-n jos pe stradă. Până atunci nu auzisem de sărbătoarea cowboyilor din Calgary (sărbătorită în fiecare vară). Am vrut să mă întorc la vapor cu primul tren. N-am avut bani de bilet.”

George, către fratele lui: „Trebuie să vii în Canada! Aici este pământul unde curge lapte și miere. Atâta că trebuie să ai vacile și albinele tale, pe care să le mulgi și să le îngrijești, ca să îți dea lapte și miere.” (George Zwaagstra, sosit din Olanda în 1951).

Care este urmarea acestui fenomen cu trăiri răscolitoare? Emigranții de atunci și cei mai recent, așezați acum la rosturile lor, își pun mâna la inimă și dau glas cu căldură imnului național al Canadei, țară generoasă care le aparține și lor.

CITADELA HILL

Ca într-un caleidoscop în care imaginile se schimbă la fiecare mișcare, în următoarea zi ni s-au perindat prin față ochilor alte imagini, cu totul diferite, vizitând Fortăreața Citadel Hill, o parte din patrimoniul istoric al orașului, unde și astăzi soldații înveșmântați în kilturi își umflă mândri cimpoaiele. Citadela, care se afla pe un deal cu vedere spre centrul orașului, are formă de stea și datează din secolul al XIX-lea. Acum Citadela nu mai servește drept bază militară, ci drept Parc național istoric, care găzduiește colecția de la Army Museum. Ea ne-a oferit și o panoramă superbă a centrului orașului și a țărmului. Poate și din această cauză este unul din cele mă vizitate monumente istorice din oraș. Pe vremuri, Halifax a fost unul din cele mai importante porturi ale Imperiului Britanic, de aceea s-a zidit aici această cetate în formă de stea, cu un șanț de apărare, cu un depozit de muniție și garnizoană.

Spre regretul nostru, nu am putut vizita încăperile amenajate după stilul specific perioadei victoriene, nici să vedem piese de teatru sau obiectele expuse la Muzeul Armatei. Nu ne-am rezervat destul timp, nu am știut că se închid porțile Citadelei atât de devreme. Ne-am mulțumit cu un tur al cetății, cu o demonstrație de tragere cu tunuri și să ne desfășăm auzul cu muzica din cimpoaie care întregia atmosfera din trecutul glorios al orașului Halifax, așa cum era el în 1869, în epoca victoriană. La plecare, Citadela ne-a adus la zilele noastre, oferindu-ne încă o priveliște minunată asupra orașului de azi.

AM VĂZUT MAREEA CEA MAI MARE DIN LUME

O imagine plină de interes pentru noi a fost marea, dar nu una oarecare, de care mai văzusem, ci pe cea mai mare de pe planeta noastră. Așadar, a doua zi am plecat să vizităm acel loc renumit, unde se înregistrează cel mai puternic curent de maree din lume, în golful Fundy. Acest golf se află între provinciile canadiene New Brunswick și Nova Scoția și cu o mică parte atinge statul American Maine.

Până să ajungem acolo, de-a lungul drumului ne-am desfășurat ochii cu frumusețile naturale ale acestor pământuri, canadiene, un adevărat mozaic alcătuit din locurile împădurite și altele care păreau pustii în contrast cu coastele populate, cu porturile și satele pescărești. După vreo oră am sosit în sătucul port Hall's Harbour.

Acest port este o comunitate pescărească mică, un cătun pitoresc, așezat în Golful Fundy. Toată așezarea are cam 5 km pătrați. Datorită frumuseților naturale și a fenomenului mareelor foarte vizibil aici, a devenit unul din cele mai vizitate locuri din Nova Scoția. Hall's Harbour are un restaurant satisfăcător, care servește homari, dar are și multe studiouri de artiști, galerii artizanale, mici butikuri.

Am țâșnit din mașină cu mare nerăbdare și în curând am coborât într-un canal adânc de aproximativ 20 metri și am ajuns pe prundiș. Mergeam alături de vasele din port care se

odihneau și ele pe prundișul fundului apelor oceanului dispărut, acum aflându-se în reflux. Refluxul, împreună cu faza inversă, numită flux, formează marea, așa cum am învățat în anii de școală, de dragă aducere-aminte, la lecțiile de geografie ale doamnei profesoare Stănică. După aproape 70 de ani, îmi venea în minte cum ne spunea că marea se formează pe suprafața oceanelor, odată cu rotirea Pământului în jurul axei sale și e influențat de Lună. Uneori, în apropierea coastelor și în golfurile lungi, înguste și puțin adânci, pot atinge aproape 20 de metri, precum în Golful Fundy din Canada.

Aici am aflat că în mareele din acest golf sunt două cote înalte și două coborâșuri în fiecare zi. Înălțimea apei care se ridică și coboară în fiecare zi de două ori este de aproximativ 19,6 metri la un interval de șase ore și treisprezece minute între fiecare maree înaltă sau joasă.

Am stat și ne-am plimbat pe fundul oceanului până ne-am săturat, apoi am urcat la nivelul caselor din jur, am luat masa la restaurantul cu specific pescăresc, Hall's Harbour Lobster Pound. Homarul a fost excelent, bine gătit și cu mirodeniile potrivite. Nu sunt expert, rareori mâncăm homar, dar știu că ne-a plăcut tuturor, deși am luat fiecare alte feluri de bucate, toate pe bază de homar, dacă tot eram acolo, în patria lui.

Apoi ne-am mai informat despre acest fenomen maritim care nu e la îndemână tuturor, și am urcat pe niște stânci, aproape de apele oceanului. Am luat loc pe bănci sau chiar pe stânci și am început să urmărim mișcarea discretă a nivelului apelor. Ne-am fixat ochii pe niște repere, câteva stânci aflate aproape de mal. Creșterea apelor era lentă, nu avea nimic spectaculos, dar noi ne urmăream reperele și strigam cu voce tare când dispărea, unu câte unu, acoperite de apele oceanului care creșteau, puțin câte puțin, în fiecare minut. După mai multe ore, canalul era iarăși plin, de parcă nimic nu se întâmplase. Îți venea să te freci la ochi, aveai impresia că te-ai desprins de realitate, că ceea ce ai văzut cu câteva ore în urmă e doar un vis ce s-a spulberat.

Imaginile acestea ne vin în minte adeseori, nu se pot șterge ușor. Cu puterea lor tăcută, mișcările apelor au săpat adânc în mintea și inima noastră amintiri unice de neuitat.

GRĂDINA PUBLICĂ DIN HALIFAX

Printre cele mai frumoase și mai vizitate atracții din Halifax este și Grădina Publică, în stil victorian clasic, unul dintre locurile istorice naționale din Canada. Imediat ce ai pășit pragul superbeii porți de fier, te întâmpină o multitudine de culori, parfumuri, fântâni ornamentale, statuete și, în curând, ești atras să devii spectatorul unuia din concertele organizate într-o frumoasă estradă.

Grădina Publică nu este singura grădină a orașului, dar, de fapt, tot orașul pare o grădină, dar în timpul de care dispuneam noi, am fost nevoite să ne limităm doar la această vizită. Ea ne-a răsplătit pe deplin. Am gustat farmecul epocii victoriene și făcând fotografiile peste tot, ne-am plimbat de-a lungul aleilor șerpuitoare, am admirat câteva specii de copaci din cele peste 100, ne-am delectat admirând multitudinea de ronduri de flori și cele două micuțe și cochete poduri peste lacul cu rațe sălbate, locuri preferate pentru poze de la nunți sau de la absolvire. Într-un târziu, ne-am mai odihnit la o cafeluță servită într-o cafenea așezată în una din cele două vechi clădiri. Semnând impresii în cartea de oaspeți, am plecat luând cu noi amintirea unui colț de Rai și admirația pentru gustul rafinat al

dragilor canadieni care, prin munca lor, știu să facă viața mai frumoasă.

PODUL CONFEDERAȚIEI

O altă atracție deosebită o constituie Podul Confederației, construit peste strâmtoarea Northumberland, lungă de 300 km, care unește provincia Brunswick cu provincia Prince Edward Island, cuibărită în golful fluviului St. Lawrence, în largul coastei canadiene a Atlanticului. Cea mai mică provincie canadiană, Prince Edward Island, e o insulă plină de vegetație, în formă de semilună supranumită „Insula Grădină”.

A fost posibil să se construiască acest pod, deoarece adâncimea apelor strâmtoarei este mică. Cu 5000 de ani în urmă, Insula Prince Edward nu era separată de continent, dar, coborând scoarța terestră, apele oceanului au invadat o parte din uscat. Pentru că, în timpul celor cinci luni de iarnă, apele înghețau, insularii erau izolați, încât construirea unui astfel de pod era de o stringentă necesitate.

În largul lumii există multe poduri impresionante, adevărate minuni arhitectonice ale tehnicii moderne, dar Podul Confederației își are particularitățile lui. E cel mai lung pod peste ape acoperite de gheață și este construit în așa fel, încât să reziste la condiții climatice aspre. În cele cinci luni de iarnă, strâmtoarea Northumberland este aproape mereu acoperită de gheață. De aceea, fiecare picior al podului are un scut de cupru, de formă conică, pentru a ține piept gheții. Când sloiurile de gheață se izbesc de con, ele sunt împinse în sus și, în cele din urmă, se sparg sub propria greutate. Apoi cad în apă și plutesc de o parte și de alta a podului. Acum circulația între Insula Prince Edward, și New Brunswick se face în tot cursul anului. Este absolut o minune inginerescă.

Am fost atât de curioase de când am aflat despre acest pod, încât am tot citit să ne informăm încă înainte de a ajunge acolo. Și așa, am aflat multe lucruri interesante. El oferă un sistem de transport inteligent, ce presupune viteze obligatorii în funcție de nevoile traficului și benzi speciale pentru autobuze. Acest pod a fost construit între anii 1993 și 1997 și inaugurat cu fast la 31 mai 1997. Are o lungime de 12,9 km, o lățime de 11 m, cu câte o bandă pe fiecare sens de mers. Accesul pietonilor și bicicliștilor pe pod este interzis, dar li s-au pus la dispoziție autobuze. Podul are formă de S deschis pentru a se evita accidentele, șoferii fiind atenți la schimbarea direcției ca urmare a acestei forme. Are înălțimi diferite, înălțimea cea mai mare e acolo pe unde trec navele pe sub pod, este de 60 m, egală cu cea a unui bloc cu 20 etaje. Traversarea durează doar 12 minute, dar ți se așază în minte pentru o durată lungă de timp.

Deși știam acest lucru de dinainte de a merge pe pod, cu toate acestea totul părea fenomenal. Am încercat să mergem cât de încet am putut, nici un kilometru peste cei 80 permiși, ca să-l străbatem în cât mai mult timp. Am mers toate cele 12 minute. Nu puteam merge mai încet, pentru că erau mașini multe în urma noastră și trebuia să respectăm ritmul impus de trafic. Senzația pe care ți-o creează călătoria pe acest pod, este una mai deosebită. Înconjurat numai de ape, înainte și înapoi, la stânga și la dreapta, ai impresia că plutești pe ape, iar nemărginirea albastrului ce te înconjoară îți strecoară în inimă un fior.

Cu acestea în suflet, după ce am trecut podul, am mers înainte spre Charlottetown, capitala provinciei, care are un centru cu o minunată arhitectură victoriană. Abundența parcurilor, precum și a faptului că e ușor de străbătut la pas, fac din acesta un punct de atracție idilic pentru turiști. Noi am fost la un restaurant libanez, unde am stat la o terasă în curte și era atât de odihnitor totul... Apoi am luat desertul cu o cafea bună la o cofetărie franțuzească. Totul ne-a lăsat o impresie de pace,

de liniște a unui ritm de viață foarte plăcut. Ne mai duce gândul pe acolo uneori...

Cuvântul de rămas-bun de la Halifax și de la împrejurimile lui este acela de mulțumire și de admirație, pentru că aici totul se ridică la înălțimea așteptărilor. În drumul spre casă ne-a urmărit ecoul unor sunete de cimpoi care, parcă, ne chema înapoi.

DEBUT CANDELA

Alexandru DOSPINESCU

Epifanie

Azi ni se arată iarăși Domnul
Cum în Iordan s-a botezat,
De singur el, Ioan Botezătorul
Ce pustnic și proroc a cutezat

Să spună de Isus Hristos apropiat:
- Iată, mielul lui Dumnezeu!
Cel care va spăla lumesc păcat
Și nu va fi nicicând alt zeu.

Iar cerurile s-au deschis
Și duh de Dumnezeu s-a revărsat,
În chip de porumbel a zis :
- Acesta este Fiul Meu, lăsat

Mântuitor al relelor din lume!
La apa râu Iordanului
Ioan Botezător sfinți anume,
Văzut de oameni, chipul Domnului.

Azi, om creștin te înnoiește
Iar dacă încă merg copii cu
Chiraleisa,
Tu casa ta, sfințește,
Credința în Noroc nu o lăsa!

Și-n locuri unde se mai poate
De preoți crucile-aruncate-n ape,
La Bobotează lasă grijile departe,
Împărăția cerurilor este mai aproape!

Aș vrea

Aș vrea să simți,
Dacă mai poți
Printre lumi și umbre

Cum ale mele urme

Se-mpleticesc la-nchise porți,
Și nimeni scrisiei sorți
Nu vine să audă
Strigarea mea zăludă

Mi-a 'ncărunțit privirea,
Singurătății tot purtând mahnirea
Iar gând s-a frânt
Cu vorba dusă-n vânt

Nu s-a înfiripat iubirea,
Ecoul rugii a cântat doinirea
În lacrimile dintre punți
Pierdute departe, printre munți

Aș vrea pe suflet,
Cu inima-n răsuflăt
Să vină mângâierea
Și dragostea să-i fie adierea

Fără tine

Eu nu mai sunt nimic, fără de tine
În mare-această, haotica mea lume
Nu mă mai regăsesc pe mine
Și m-am pierdut, nu am nici nume.

De întristare pașii mei se risipesc
Pe drumurile oarbe, fără vești
Nu vine nimenea să regăsesc
O vorbă doar, să știu că ești.

Tu ai plecat, uitându-mi iar căutătura
Și tremur astăzi ca o frunză,
Pe care toamna o va scutura
De pe acest decor, al vieții pânză.

Aproape că mi-ai fost nu voi uita
Când va fi vremea ca tăcerea
Să spulbere ce am crezut că mi-e
ursita
Și timpul care, încet, va destrăma
iubirea.

Sfârșiți războaiele

Durere, rană vie
Nevindecată încă anilor,
Nu poate lumii ca să fie,
Decât o palmă ochilor.

Căci s-au pornit războaie
Ce nu mai au sfârșit,
Nu iese soare după ploaie,
Nu-i chinul încă ispășit.

Religiile încă se-nfruntă
Pentru un idol nevăzut,
Nevinovații pier în luptă,
Iar pacea în noroiuri a căzut.

E prinsă lumea-n haosul mării
Cei tari ațâță noi conflicte,
S-a rupt lanțul unirii,
De sabia nedreptelor verdicte.

Noi care mai putem
Strigare de dreptate glăsuim,
Noroaielor pacea să scoatem,
La locul ei să o suim.

Sfârșiți războaiele perpetue
Ce monștrii au creat,
Uitați frazele-ambigue
Și lăsați lumii loc curat.

AMINTIRILE ROZALIEI

Camelia ARDELEAN

Rozalia sufla greu sub plapuma veche de culoare bleumarin, „garnisită” pe alocuri cu pete de grăsime. Unele erau mai proaspete, altele mai vechi, de parcă mai multe rețete culinare își făcuseră concurență, în apropierea sa, de-a lungul timpului. În mână scheletică ținea strâns o batistă udă, cu care își ștergea, din când în când, fruntea de sudoare sau alunga gloata de muște ce trăgeau

la ea, mai rău ca la un butoi cu miere.

- Ho, că n-am murit, turbatorilor! le dojeni femeia în șoaptă, înmuindu-și buzele uscate în apa stătută de pe măsuță. Lichidul sălcii aștepta parcă de o veșnicie în cana crăpată și fără toartă, cu motive florale dintr-un secol de mult apus. Lângă cană, pe o farfurie, o bucătică de mămăligă cu sos și un cartof fiert stăteau neatins. „N-am crezut să apuc anii ăștia!” își zise ea cu tristețe, chinându-se să se ridice în capul oaselor, fără a reuși. La cei 90 de ani bătuți pe muchie, viața i se părea o corvoadă, mai ales de când se îmbolnăvisese și ajunsese la mila altora, lucru de care îi fusese întotdeauna teamă.

- Vasile! încercă ea să strige, cu fărâma de glas care îi mai rămăsese, dar Vasile, feciorul cel mai mic, care locuia, împreună cu familia lui, în aceeași casă cu ea, nu îi răspunse. Bătrâna întoarse totuși capul, cu o dâră de speranță în ochii fără strălucire, însă pe ușa deschisă larg nu intra nimeni. O lacrimă i se ivi stingheră în colțul ochiului, dar femeia și-o șterse repede cu mâneca, rușinându-se parcă de slăbiciunea ei.

Nu avusese ocazia, de prea multe ori, să-și manifeste durerea sufletească. Văduvă de aproape douăzeci de ani, cu răposatul nu dusesse o viață tocmai ușoară. Înalt și bine făcut, cu ochii albaștri și părul cârlionțat, îl plăcu de cum îl văzu, la hora din sat, pe când avea deja douăzeci și doi de ani. Era „fată bătrână” și „gurile rele” spuneau că nici n-o să-și găsească vreodată pe cineva: „Săracă lipită e, frumoasă ioc, ce vrea, pe Făt-Frumos? Iaca, să fie bucuroasă dacă frate-său o s-o lase să-i crească plozii”, comentau, la colțul uliței, babele din sat.

Când îl cunoscuse ea, Cornel era „vânat” de toate fetele nemăritate și nu numai, pe o rază de vreo trei comune. Niciodată nu știu de ce o luase de nevastă. Dacă frumusețea și averea, însușiri atât de importante la o femeie, îi lipseau, probabil că îl atrăsese la ea faptul că era supusă și din caleafară de harnică. Muncea cât cinci oameni la un loc și niciodată nu se plângea de nimic. Cu timpul, însă, acest lucru ajunsese să îl scoată cumplit din sărite pe bărbatul a cărui răbdare nu era calitatea sa principală. Era prea docilă! Păi ce femeie era asta? Piatră, nu femeie! Nu reproșa, nu se văita, nu cerea niciodată nimic pentru ea! Chiar așa, cum să nu te enervezi?

Rozalia fusese binecuvântată cu o sănătate de fier, la care Dumnezeu mai adăugă câteva: îi dăru, în zece ani, cinci copii.

Îi născu pe toți acasă și îi crescuseră așa cum putu, mai mult singură, bărbatu-său fiind ocupat să facă zilnic naveta între mina unde lucra ca artificier și holda pe care o moștenise de la mamă-sa, în satul vecin. Abia la sfârșitul săptămânii reușea să dea pe-acasă, și atunci fiind mai mult în toane proaste, din cauza oboselii adunate peste săptămână.

Într-o astfel de zi nefastă, Rozalia avu ghinionul de a fi nevoită să i se adreseze. Își luă inima în dinți și îi spuse că i-ar trebui niște bani pentru fetele cele mari, să le cumpere caiete și uniformă, că începuseră școala. Rezultatul fu o bătaie soră cu moartea.

- Cornele, sperii copiii! încercase femeia să-l potolească, în timp ce acesta o lovea ca un apucat, cu pumnii și cu picioarele. Nu se gândea la ea, îi era frică doar pentru micuții care țipau speriați, îngrămădiți cu toții în pătuțul vechi, ce se clătina din „încheieturi”, la fel ca vecinul lor, Petre, atunci când ieșea din crâșmă, după ce dădea peste cap vreo doi litri de bere. Cornel însă nu se opri, până nu se umplu de nădușeală și nu-și vărsă pe ea tot năduful.

Altă dată, pe când era în curtea găinilor cu o nepoțică de-a ei, îi spuse, într-o doară, că îl căutase Rafila, despre care se zvonea că fusese o drăguță de-a lui, din tinerețe. Atât îi trebui lui Cornel, că îi ieși fum pe nări! Puse mâna pe o roată de bicicletă, care zăcea aruncată într-un colț și o zvârli drept spre ea. Roata o nimeri din plin în mâna dreaptă și i-o rupse pe loc. Sângele țâșni peste tot, iar nepoțica începu să urle, de parcă o înjunghiasse cineva. Numai Dumnezeu îi dădu putere Rozaliei să nu se piardă cu firea și inspirație să se lege repede cu o batistă peste locul vătămat. Un an de zile după aceea spălă rufe în lighean doar cu stânga. Bătăi sau alte „ieșiri” de-ale bărbatului aprig la mânie fură multe, nici nu le mai știa numărul. Niciodată însă nu-i reproșă lui Cornel ceva, nici măcar atunci când îl îngriji, patru ani de zile, după ce acesta căzu la pat, bolnav de plămâni, înainte să moară...

Rozalia auzi poarta scârțâind și se trezi din visare. Pași ușori ca de felină, de parcă nu voiau să fie auziți, urcară treptele.

- Tu ești, Vasile? întrebă femeia cu glas stins.

- Ce-i, babo, n-ai murit încă? se auzi o voce răstită din hol, dar nimeni nu băgă capul pe ușă.

Bătrâna gemu încet, cu inima grea. Deși auzul o cam lăsase în ultima vreme, îl recunoscuse pe Grigore, feciorul cel mai mic al lui Vasile, singurul rămas neînsurat din cei patru copii ai acestuia. Pe el îl răsfățaseră cel mai mult, ea și bărbatu-său, fiindcă de mic fusese mai gingaș. Nu-l puseseră niciodată la nimic, ca nu cumva să se îmbolnăvească, Doamne ferește! Acum era ditamai vlăjganul, dar ce folos? Crescuse răutăcios și închis în sine, singurul prieten fiindu-i un calculator vechi, la care își petrecea zilele și, de cele mai multe ori, nopțile. Trăia pe spinarea părinților și nu mișca un deget, dacă nu era plătit înainte.

- Scoate banii, babo, de vrei să-ți fac cumpărături, că doar nu-s sluga ta! se răstema el, ori de câte ori bătrâna încerca să-l trimită după ceva.

Femeia ofta și se gândea la câte nopți nu dormise atunci când nepoții îi fuseseră bolnavi și la câți bani din pensioara ei amărâtă le dăduse pentru școală, ea trăind doar cu fasole și

cartofi, ca să facă economie! Sperase că aceștia îi vor alina bătrânețile și singurătatea, după ce Cornel se dusesse la cele sfinte, dar se pare că se înșelase! Ceilalți copii ai lui Vasile plecaseră, cu toții, pe la casele lor și chiar dacă mai veneau uneori în vizită, nu se osteneau să treacă pragul cămăruței ei sărăcicioase, ci mergeau ori în bucătărie, să caute de mâncare, ori în grădină, să dea iama prin straturi. Cât o ținuseră puterile, lucrase toată grădina singură, așa cum se pricepu. O făcuse curată ca oglinda și plină cu de toate. Acum se iveau roadele, iar „vizitatorii” nu așteptau să fie poftiți, „rădeau” tot ce prindeau!

Off... mare greșeală făcuseră amândoi, ea și bărbatu-său! Abia acum își dădea seama de asta, dar era prea târziu! Celor două fete mai mari nu le dăduseră mai nimic de zestre când se măritaseră, în afară de perne, plapume și câteva obiecte gospodărești. În schimb, băieții căpătară, fiecare, câte o casă cu grădină mare și curte, case pe care le ridicase, cu mânuțele ei bătătorite, muncind cot la cot cu Cornel. Nici ea nu primise, la rândul ei, zestre de la părinți și crezuse că așa era datina, „averea” să revină băieților. Voise să-i ajute, ca să nu-și înceapă și ei căsnicia într-un bordei de pământ, cum făcuse ea. Și iată, tocmai pe băieți nu se putea deloc bizui la nevoie: cel mare căzu din tren când era tânăr și se lovi la cap, iar la scurt timp, o luă razna. Mijlociul dădea pe la ea din Paști în Crăciun, în drum spre vreun „client” existent sau imaginar, de pe lista sa mereu supraîncărcată.

Vasile, mezinul și ultimul la însurătoare, primi casa părintească, cu condiția să aibă grijă de ea și de bărbatu-său, la bătrânețe. Dăduse, însă, în patima băuturii după ce se însurase, iar acum, Rozalia realizează că nu prea putea să aibă nicio bază în el. Mâncare îi făcea, nimic de zis, dar i-o trântea pe farfurie și fugea repede la crăsmă, să n-o mai audă văitându-se. Se întorcea înapoi abia seara, când apunea soarele, „afumat” și cu chef de harță. Se mai întâmpla să vină și bine dispus, dar atunci îl „lovea” logoreea și, dacă cineva avea „norocul” să se afle prin preajmă, nu mai scăpa. Îl zăpăcea cu bancurile lui, culese de prin bodegile pe care le frecventa, de la tot felul de tipi dubioși. Biata bătrână stătea cu inima cât un purice, de frică să nu se încaiere cu vreunul și să pătească ceva, iar ea să rămână fără niciun sprijin. Noră-sa nu o prea avea la inimă, iar de nepotu-său Grigore se lămurise. Singurul „pilon”, și acela șubred, era acest fiu mai mic, căzut în mrejele lui Bacchus.

- Mă copile, o să-ți vină de hac băutura asta într-o zi! Mai alină-te și stai aci, cu mine, că n-are cine să-mi dea o cană cu apă! Mie-mi *trebe* om să mă-ngrijească! se căina ea „copilului” de șazece de ani, de câte ori îl „prindea” treaz și se putea înțelege cu el. Degeaba însă! Când nu pune gura pe băutură, Vasile cădea de acord cu tot ce zicea mamă-sa, dar apoi uita, într-o clipită, promisiunile făcute, ca și când o vrajă neștiută ar fi pus brusc stăpânire pe el și i-ar fi încetoșat mințile.

Da... Rozalia își nedreptățise fetele și acum plătea scump greșeala făcută! Ele fuseseră cele care o mai ajutaseră, din când în când, așa cum putuseră. Cea mică, mai ales, Mioara, nu venea niciodată în vizită, fără să-i dea ceva bani sau fără să-i aducă vreun cadou, cât de mic. Tare bună la suflet mai era fata asta, dar nu avusese și ea un dram de noroc: bărbatul îi murise de tânără, iar singurul copil pe care îl avea era bolnav. Cu ea dacă ar fi locuit, bine i-ar fi mers! Era harnică și

descurcăreață ca nimeni alta, dar înainte de toate, miloasă ca o călugăriță!

- Luați-mă la voi! se ruga Rozalia, de fiecare dată, de fiica ei, când aceasta venea să o vadă! Voi sunteți altfel, știți să spuneți omului o vorbă bună! *Ăștia* zbiară la mine toată ziua sau mă lasă singură, ca pe o mobilă! Vă plătesc, nu-mi *trebe* pe gratis! Chiar nu vi-i milă de mine? Doară aveți trei camere, îi destul loc! De ce nu vreți să mă luați?

Reacția fiicei nu fusese însă cea așteptată de ea:

- Măi mamă, nu mă mai amări și matală! Crezi că mie nu mi se rupe sufletul când te văd așa? Da' bag seama că matală nu-ți pasă deloc de mine! N-am tras destul cu bărbatu-meu și cu copilu', tot prin spitale? Apoi am și eu bolile mele, nu mai îs de douăzeci de ani! Nu mai pot, zău, că nu-s din piatră! De plata matală îmi arde mie? Dacă nu ai avea unde să șezi, te-aș lua fără să mai stau pe gânduri și fără niciun ban, da' ai casă, ai curte, ai tot ce-ți trebuie! La bloc ce să faci? Cine te poate duce jos, de la etajul patru, dacă vrei să stai la aer? Nu vezi că nu mai poți umbla, nici măcar cu cârjele? Aici, de bine, de rău, îl ai pe Vasile, te poate ridica el, dacă e nevoie! Doară de-aia i-ai lăsat casa, să te îngrijească! Eu m-am cocoșat muncind, ca să plătesc treizeci de ani niște pereți, iar el a primit totul pe tavă! Acu' și la asta vrei să mă înhami?

Bătrâna își înghițea cu greu oful. Știa că fiica ei avea dreptate, deși nu îi spusese niciodată. Vizitele Mioarei se răriseră simțitor, de când apăruseră între ele aceste discuții interminabile. Cu trei zile în urmă, când venise, după mai bine de o lună, să o vadă, își descărcă în sfârșit sufletul:

- Mioară, să mă ierți, știu că ți-am greșit și nu meritai! îi spuse Rozalia, abia suflând. Rugați-vă pentru mine, să-mi ușureze Dumnezeu chinul!

- Mamă, n-am ce să-ți iert, nu mi-ai greșit cu nimic! o opri Mioara cu lacrimi în ochi, mângâind-o pe obraz și luându-i mâna descărnată într-a ei. O privea tăcut, consternată de cât de mult se schimbaseră într-o lună: fața și corpul îi erau umflate cu apă, iar din picioare i se scurgea un lichid alb-gălbui. Avea dureri groaznice peste tot și respira greu.

- Oare doctorii *ăștia* de ce nu-i pot vindeca pe toți oamenii? puse bătrâna întrebarea, ca pentru sine. Mai bine nu mergeam la ei, că numa' de când iau leacurile lor, m-am îmbolnăvit așa!... Să mai veniți și mâine la mine, bine? V-aștept negreșit! spuse ea rugător, când Mioara și cu nepotu-său se pregătiră de plecare.

- Dacă putem, venim, mamă! răspunse Mioara, pe un ton care înclina mai mult înspre „nu”, decât înspre „da”...

Rozalia auzi din nou un zgomot de pași, care o smulse din gânduri. Nu păreau a fi ai lui Vasile, erau mult mai ușori, ca de femeie. O urmă de zămbet îi înflori pe fața vestejită. O fi Mioara... Poate i se făcuse dor să o vadă și venise iar, așa cum o rugase sau... poate se răzgândise între timp și se înduplecase s-o ia la ea! Ce bine ar fi! N-ar mai trăi sugrumată de teama singurătății și a neputinței. Cu ultimul dram de energie, încercă să se întoarcă cu fața spre ușă. Simți o săgeată în piept, apoi... nimic!

Bătrâna nu mai avea să afle vreodată cine pășise pragul ușii de la intrare. Inima ei slăbită și mult prea încercată își opri zbaterea pentru totdeauna. Privirea îi rămase ațintită spre o altă lume, ale cărei porți abia le trecuse, lăsând în urmă orice durere...

CU GÂNDUL LA GOLGOTA

Corina BATRINA-VOIVODENI

CU GÂNDUL LA GOLGOTA

În noaptea tăcerilor mele
Când sufletu-mi plânge rănit
Un gând se mai zbate și strigă:
Pe-o cruce Isus a murit.

Și striga dar nimeni n-aude
Căci gândul, e gând nerostit
Furtună, suspine și lacrimi
Nu-i drept să fi fost răstignit!

În gloata-nrăită, nebună
Delirul satanic urla
Adâncă, o beznă se lăsa
Părea că și Cerul tăcea.

În mâini, în picioarele care
IUBIREA adesea slujea
Ciocanul înfipse piroane
ISUS, singur teascul călca.

Pe fruntea sublimă, coroana
De spini, cu cruzime rânea
Și sânge, sudorile morții
Brăzdau nemilos Fața Sa.

Iar inima blândă, divină
Ce ne-a iubit nesfârșit
De-ocară era sfârtecătă
Și Cerul privea-nmărmurit.

În noaptea tăcerilor mele
Când sufletu-mi plânge zdrobit
Un gând se mai zbate și strigă:
Mă iartă, mă iartă, Stăpâne
Tu, pentru mine ai fost RĂSTIGNIT!

IERTARE

"El suferințele noastre le-a purtat"
(Isaia 53:4)

Dacă o vorbă te-a durut
Și inima-n suspin tresare,
E-atâta plângere și chin.
Când știi ce mult ai dăruit.
Ți-e dor de-un strop de alinare,
Să-ți amintești că Domnul tău
Ți-a oferit IERTARE.

Disprețuit și părăsit.
Zdrobit de suferinți amare,
Al veșniciei Împărat,
Om al durerii pe pământ,
A fost luat prin apăsare.
Tu nu uita că al tău Domn
Ți-a oferit IERTARE.

"E pedepsit", noi am crezut,
Oi răătăcite spre pierzare.
Pentru fărâdelegi zdrobit,
Tămăduiți prin a Lui răni.
Salvați prin marea-I îndurare.
Tu nu uita că al tău Domn
Ți-a oferit IERTARE.

De-aceea când te simți stingher,
Pierdut în neguri și uitare.
Cei dragi te-au părăsit și plângi,
Când știi ce mult le-ai dăruit
Și dor îți e de alinare,
Să-ți amintești că Domnul tău
Ți-a oferit IERTARE.

GHETSIMANI

Mi se părea că-mi uit cărarea.
Neguri mă-mping către abis.
Acea nădejde proslăvită
Era nălucă, doar un vis.

În bezna gândurilor mele
Mă legănam pe crengi de spini.
Halucinant, prin lumea largă
Eu rătăceam printre străini.

Treceam, și umbra mea murise.
Și oare-a fost atât de amar
Să înțeleg că nu e noapte,
Și că sclipiri de veșnicie
Mi-aduc nemărginitul HAR.

Dar într-o zi privii Grădina.
Un OM gemea la ceasul greu.
Se clatină, era să cadă.
El era OM și DUMNEZEU.

Tristețea stranie, tăcută
Se adâncea pe CHIPUL SFÂNT
Și-n agonia nemiloasă
Doar palmierii, chiparoșii
Îi erau martori pe pământ.

Și nici sudoarea cea de sânge
Din chinul Sau nu L-a oprit
Să bea paharul umilinței
Salvând pe cel nelegiuit.

Era ruptura grea de Tatăl.
El, Fiul Cel neprihănit
Lua asupra Sa păcatul
Chiar când ai Săi nu L-au primit.

De-aceea, când îmi uit cărarea
Și uit să mai privesc în sus,
Mă-ntorc mereu-n-acea Grădină
Și plâng acolo cu ISUS.

SINGUR (fragment)

Leonard I. VOICU

Soarele urcase de mult printre norii albi, vapoși, apropiindu-se de amiază. Cu ochii întredeschiși, Radu recapitulă ziua de ieri și noaptea trecută. Își aduse aminte de Jade. Lent, se întoarse și o zări. Dormea. Privind-o îndelung, ca pe un obiect al dorinței sublime, îi admiră chipul, zâmbi satisfăcut, apoi oftă invadat de șuvoiul unor gânduri contrare, precum se întrepătrund și se luptă nuanțele, culorile și foșnete toamnei cu ultimele zile de vară, care obosite, cu puterea pierdută, cedează inevitabil în această confruntare. Cu o mișcare lentă își potrivea mâinile sub cap. O viață de huzur nu cunoscuse niciodată, însă acum, în mod ciudat, simțea că avea tot ce-i trebuie, precum un agricultor înaintea secerișului pentru care recolta se anunță îmbelșugată, iar necazurile și grijile se află undeva departe, rămase de mult timp în urmă și uitate. Cuvertura îi acoperea jumătatea de jos și îi lăsa bustul descoperit. Nu îi era frig și chiar se imagină pentru câteva momente pe plajele însorite cu nisip alb și ape cristaline ale unei insule din marea Caraibelor. Dar nu singur, ci cu ea alături. Jade era ghemuită, așezată pe umărul stâng, cu fața spre el și învelită complet. I se zăreau doar mâinile ce țineau strâns cuvertura, de parcă n-ar fi dorit sub niciun motiv să i se vadă goliciunea, și capul acoperit cu părul său lung cu bucle, de parcă ar fi fost valurile tremurânde ale unei ape repezi curgătoare.

„Ce să fac?“, se întrebă nehotărât. Iarăși nehotărât, după cum fusese toată viața. Ezitări repetitive ce l-au dus de fiecare dată spre acea letargie asemănătoare neantului, spre acel destin pe care îl detesta, întrebându-se neconținut cu ce-a greșit, considerându-se o victimă neînțeleasă și cu siguranță fără nicio răspundere, asemenea unei frunze purtate de vânt, în toate direcțiile, zadarnic, inutil. Fără un țel precis și fără folos.

Se întristă și se întoarse cu spatele către Jade de parcă ar fi dorit să o șteargă și pe ea de pe fața pământului. Cu siguranță, din realitatea momentului. Femeia de lângă el devenise o pedeapsă, dovada condamnării lui veșnice spre neîmplinire, sursă de frustrare și de neputință. Da! Neputință. Această slăbiciune nefirească care s-a legat de el toată viața, precum o iederă de o casă veche, pentru a nu o mai părăsi niciodată, ci a putezi împreună cu ea, a se fărâmița împreună și a se cufunda în deșertăciune.

„Contradicții și iar contradicții. Bucurie, tristețe, mai ales tristețe. Astfel este făcută viața oamenilor de mii de ani. Dintotdeauna“, se consola oarecum, încercând să-și mute gândurile către orizonturi mai optimiste. Dar care?

Jade inspiră adânc și își schimbă poziția. „Se trezește!“, își spuse, rămânând nemișcat pentru a prelungi acel moment între vis și realitate ce totuși constituia clipa prezentă și pe care în sinea sa dorea s-o prelungească la infinit.

„Dormi?“, se gândi să-l întrebe Jade, dar renunță. Știa că era treaz. Nu-i plăcu poziția lui, cu spatele către ea, dar schimbă aceasta într-o oportunitate. Se apropie și, cu gesturi lente, dar sigure, își puse buzele cărnose pe ceafa lui și începu să-l sărute. La început mai delicat, precum atingerea petalelor unei flori, iar apoi mai apăsător. Radu nu mișcă, nu spuse nimic, dar Jade nu avea nevoie de confirmări. Știa cu convingere ce are de făcut. Instinctele au condus-o de fiecare dată fără greș și se încredința complet lor, precum se lasă ghidate animalele savanelor, necunoscând frica și nici șovăiala. Asemenea unui sculptor care are deja o viziune despre rezultatul final și trebuie să continue pentru a ajunge la acel sfârșit ce se va concretiza printr-un rezultat măreț, coborî depunând sărut după sărut, între omoplați, pe coaste și spre mijloc. Fiecare atingere deveni și mai pasională. Radu se lăsa cuprins de acest joc uitând orice preocupare tristă. N-ar fi schimbat pentru nimic în lume acele momente în care tot universul său era plin de senzații pe care le căutase neîncetat de mult timp. Nimic material, nicio sumă de bani nu le-ar fi putut înlocui, nimic nu era mai important pentru el. Acest amalgam de emoții ce amestecă iubirea cu senzualitatea era hrana sa cea mai prețioasă, hrana de care avea nevoie. Jade reveni către gâtul lui și, cu toată nerușinarea de care era capabilă, începu să-i lingă, apoi să-i sugă urechea. Limba ei pătrundea în cele mai mici cotloane ale pavilionului auricular plescăind, mângâind, dar mai ales, stârnind o puternică dorință. Radu se întoarse către ea cu o mișcare rapidă, o cuprinse în brațe și o strânse puternic. Gurile lor s-au împreunat cu însetare, aproape violent. S-au iubit cu mișcări bruște, animalice, iar ei i-a plăcut. Fără să știe de ce, poate doar din cauza puternicei descărcări energetice, Radu porni într-un râs eliberator și eclatant. Jade râse și ea fără un motiv precis în afară de râsul lui molipsitor. Se priveau și erau fericiți.

- Ieri am întâlnit un bărbat trecut de cincizeci de ani, iar azi am lângă mine un tânăr de treizeci.

- Tu mă faci să fiu așa, surâse Radu, tu m-ai schimbat. Ți-e foame?

- Îhi!

- La mine nu este Ritz, dar găsim ceva. Mergem la omletă?

- Super!

Radu se ridică din pat și deschise ușa frigiderului sperând să găsească ceva care să-i stimuleze avântul culinar, dorind să pregătească mai mult decât o simplă amestecătură de ouă și sare, eventual piper. O rămășiță de jambon, două roșii și o jumătate de ceapă uitată în sertarul legumelor, precum și o bucată de brânză Feta grecească, produsă în Ontario, îl făcură să se considere norocos.

Apartamentul lui avea o singură încăpere. O încăpere care servea de salon, dormitor, bucătărie și sufragerie. Numai baia era separat și balconul, care oricum nu depășea trei metri lungime și doi lățime. Suficient să-și pună rufele la uscat vara și la congelat iarna. Ușa de la intrare era ascunsă după o perdea sărăcăcioasă, spânzurată de o sfoară ieftină. Perdeaua avea o culoare dubioasă, probabil maro având și funcția de

cortină, pentru a ascunde încălțăminte de lângă ușă. Pereții erau vopsiți alb-cenușiu, iar cel dinspre intrare mai purta rămășițele unei foste tapițerii ce relua desenul unui motiv banal, într-un mod nu prea aliniat. Se vedea că a fost pusă de un neîndemânatic. O oglindă scorjită cu un cadru de plastic vopsit auriu, ciobit și o fotografie dintr-un peisaj de vară, provenind dintr-o zonă de pădure necunoscută, completau decorația pereților. Planșeul era de lemn. Un vechi parchet, pătat ici și colo, ce avea o nevoie stringentă să fie rașchetat și lustruit. Frigiderul și aragazul electric erau două vechituri primite gratuit de la proprietar când închiriasse garsoniera. Patul, o masă cu patru scaune și alta ce folosea drept birou, așezată aproape de fereastră, pe care se afla ecranul computerului și claviatura, ascunsă sub multe hârtii în dezordine, erau tot mobilierul său. Două nișe apropiate una de alta, plasate între frigider și ușa de la baie, erau dulapul de haine și camera. Totul, luminat de un singur bec fluorescent. Pentru economie.

Jade deschise ușa de la baie și întrebă:

- Ai șampon?
- Ia săpunul de lângă chiuvetă.
- Merci! Super!

În câteva minute omleta era pregătită, mirosul de ceapă prăjită și jambon încins se răspândise cu ușurință în încăpere. Radu luă la rezezeală două farfurii desperecheate, dar curate, tacâmuri, șervețele, și așează masa.

După câteva minute Jade apărură foarte binedispusă, purtând doar un prosop, cu care își legase părul într-un fel de turban înalt. Zâmbetul său larg lumină încăperea. Se lipi languroasă de Radu și îl sărută lung.

- Îmi place cuibul tău! Ce-ai pregătit? Oh... ador omletele cu jambon! Ador și ceapa!

- Ia loc, ești servită. Avem și brânză.

- Ce brânză e asta? N-o cunosc.

- Tipul cel mai vechi posibil de brânză. Cel pe care îl fac ciobanii la stână de mii de ani. Gustă! E bună cu roșii și ulei de măsline. N-am ulei, dar merge și așa.

Jade gustă curioasă, apoi mănca toată porția cu poftă, la rezezeală, fără mofturi. Radu prefera să privească mișcarea ritmică a sânilor ei fermi, nu foarte mari, dar cu sfârcuri lungi, îndreptate spre el.

- Ești bun bucătar. Ești bun la pat. Corespunzi! Bani ai?

- Mă, tu râzi de mine?

- Nici vorbă. Cât e ceasul?

- Este prânzul! E doisprezece.

- Avem timp! Șopti ea surâzând.

- Timp pentru ce?

Jade nu răspunse, se ridică lent, unduindu-și șoldurile și legănându-și sânii cu intenții clar seductive. Se apropie privindu-l insistent, ținând pleoapele sale lungi și negre abia întredeschise, îi înconjură gâtul cu mâinile și i se așază pe genunchi. Își apropie gura de-a lui și, cu îndrăzneală, îi mușcă ușor buza de jos, apoi bărbia. Radu se lăsă purtat de acest preludiu, răspunzând în aceeași manieră, apoi o ridică în brațe și o întinse pe pat. S-au iubit fără nicio grabă, cu răbdare, cu atenție la detalii, savurând pe îndelete fiecare senzație, prelungind plăcerea cât mai mult.

Așezați amândoi pe spate, privind tavanul, satisfăcuți, gândurile lor nu traversau ușa, pereții și nici ferestrele încăperii. Prezentul li se părea suficient. Liniștea aceea împăciuitoare, echilibrul momentului și desprinderea de orice alte preocupări,

le dădea o pace sufletească ce merita păstrată. Jade respiră din ce în ce mai profund și ațipi. Și el o urmă pe calea ce duce spre brațele lui Morfeu și se află călătorind într-un voiaj imaginar, pedalând pe o bicicletă albastră, traversând o câmpie mare cât vedeai cu ochii, cu iarbă înaltă ce se legăna în adierea ușoară a vântului. La orizont se vedeau munți stâncoși cu vârfurile acoperite de zăpadă. „Ciudat!” își spuse, „Mie nu-mi plac bicicletele!”. Totuși, continuă se pedaleze fără efort, mereu înainte, în timp ce, foarte straniu, o senzație plăcută de împlinire îl cuprindea. Drumul întins în linie dreaptă se pierdea undeva la orizont, aproape de munți. Un fel de confirmare că totul are o limită, nimic nu este la infinit. Trecu și pe lângă câțiva copaci înfloriți, despre care gândi că nu le știe numele. „Probabil sunt vreun soi canadian pe care nu-l cunosc”, își spuse. Privind mai atent, acei arbori erau asaltați de mulțimi și mulțimi de albine. La trecerea lui, albinele își pierdeau interesul pentru flori și porneau către el, dar nu cu un zumzet amenințător, ci unul ușor, făcându-l să înțeleagă că nu sunt agresive, dimpotrivă, vor să-i fie prietene. Cu miile, apoi cu milioanele s-au așezat pe brațele, pe umerii și pe spatele lui. Îi dădeau căldură și îi cântau pe limba lor. Iar el zâmbea timid, uimit și bucuros într-o oarecare măsură, continuând să pedaleze și întrebându-se ce va urma.

Un foșnet îl aduse în prezent.

- Am ațipit, șopti Jade.

- Și eu. Visam deja.

- Ce visai?

- Mă plimbam cu o bicicletă albastră pe un câmp. Eu? Pe bicicletă? accentuă Radu cu o mirare exagerată. Tu știi când am urcat eu pe o bicicletă ultima dată?

- Nu știu. Când?

- Cred că aveam zece ani. Era bicicleta unui băiat de-o seamă cu mine, vecin cu noi. Am crezut că știu ce am de făcut, pentru că îi văzusem pe atâția cum pedalează, și i-am cerut-o. El, după o oarecare ezitare, a acceptat. Am urcat pe șa, m-am repezit să prind viteză și... când să iau prima curbă, m-am trezit pe jos cu bicicleta zgâriată și cu mâinile julite. Noroc că nu m-am lovit la cap. Proprietarul bicicletei s-a supărat foc și mi-a spus că nu mi-o mai dă. „Păi, nici nu-mi mai trebuie vreodată să merg pe bicicletă”, am spus cu amar în suflet și îmi venea să intru în pământ de rușine. Dar ciudat, adineauri în vis, pentru prima dată în viață pedalam pe o bicicletă și eram cuprins de o senzație foarte plăcută. Ce-o fi oare?

- Multe realități încep de la un vis, filozofă Jade.

- De unde știi tu aceasta? continuă pe un ton glumeț, puțin răutăcios Radu.

- Nu ți-am spus până acum, dar am impresia că ne cunoaștem de mult.

- Imposibil! Eu sunt născut în România. Tu?

- În Republica Dominicană. Am sosit la Montreal când aveam cinci ani, în 1987.

- Singură? Cu o barcă? insinuă Radu pe un ton oarecum zeflemitor.

Jade îl lovi cu palma peste umăr, prefăcându-se ofensată. Acest gest familiar îl surprinse pe Radu. Era o confirmare a legăturii invizibile ce se forma între ei, a complicității ce se întâlnește la un vechi cuplu, a dorinței femeii de a se aventura pe terenul forței fizice, chiar dacă o dominație la acest nivel nici nu putea fi subiect în dezbateri. Era totuși o provocare instinctivă, un examen. Jade dorea să cunoască cum va reacționa bărbatul de lângă ea. Exagerat ori normal. El zâmbea amuzat.

- Nu. Cu mama.
- Scuze. Nu vreau să fiu prea indiscret. Doar cu ea?
- Da. Tatăl meu e mort. Era deja mort.
- Îmi pare rău.
- E OK. Când s-a întâmplat, aveam trei ani. Nu-mi aduc aminte prea multe despre el. Doar că era înalt, avea vorba liniștită și mă iubea mult. Apoi am emigrat în Canada. Mama a hotărât să plecăm din Republica Dominicană. Tu când ai ajuns aici?

- Zece ani după tine. În 1997. Eram căsătorit.
- Ce te-a făcut să pleci din țara ta?
- Ce caută orice emigrant? Un trai mai bun.
- Și... de ce Canada?
- Am avut prieteni care m-au ademenit să vin aici. Au un sistem bun de integrare a imigranților. Noi știam engleza, dar cel mai bine limba franceză, așa că am hotărât să „aterizăm” la Montreal. Limba noastră, limba română, face parte din familia limbilor latine, este apropiată de italiană, spaniolă și franceză. Mulți români vorbesc bine limba franceză, o învățăm la școală, la fel și limba engleză. Voi de ce ați plecat din Republica Dominicană?

- Mama mi-a povestit că tata avea un post de vameș și nu a acceptat să închidă ochii la traficul de narcotice. Nu s-a lăsat cumpărat. A fost lovit de o mașină la o trecere de pietoni. Un accident. Mașina nu a oprit. Nu s-a aflat niciodată cine era la volan. Asta a făcut-o pe mama să se hotărască să emigreze. Probabil devenise riscant și pentru noi.

Jade se ridică, semn că nu mai dorea să continue discuția. Cu spatele la Radu, începu să strângă farfuriile de pe masă.

- Intru la duș, o anunță el în grabă, fără să aștepte niciun răspuns și dispăru în baie.

„Wow!”, își zise Jade, când văzu chiuveta plină de vase nespălate, care în mod sigur zăceau acolo de câteva zile. „Cred că are nevoie de ajutor omul ăsta”, își spuse și se apucă de treabă. Intră ca o vijelie în maldărul de farfurii, căni și oale murdare și schimbă complet situația în doi timpi și trei mișcări. Când Radu ieși de la duș, vesela era spălată, uscată și pusă în dulapuri, iar Jade, deja îmbrăcată și machiată, privea hârtiile de pe biroul lui Radu.

- Cine este Satoshi Nakamoto? îl întrebă fără să se întoarcă către el.

- De ce?
- I-ai scris numele pe o hârtie.
- Nimic important.
- Bine... dacă zici tu. Dar eu? Cât sunt de importantă pentru tine? se alintă Jade apropiindu-se și cuprinzându-l cu brațele după gât.

- Mult! Și dacă stau și mă gândesc, privind admirativ curățenia din chiuvetă, continuă amuzat, îmi lipsea o mașină de spălat vasele.

- Nu mai vorbesc cu tine! se prefăcu ea supărată desprinzându-se de el.

- Vino să te sărut!

- Nu!

- Hai, că am glumit. Tu nu știi de glumă?

Jade se întoarse cu fața către fereastră, ostentativ. Radu se apropie și încercă să o îmbuneze sărutându-i umerii și gâtul. O întoarse spre el și îi căută gura cu a lui. Ea își ridică bărbia refuzând. O strânse cu putere în brațe și Jade cedă. Dar îl

mușcă iar de buze. El nu se opuse, iar mușcătura se transformă într-un sărut îndelungat.

- Trebuie să plec la muncă. Am câteva ore după-amiază la cafenea. Vii să mă iei când termin?

- La ce oră?

- La opt.

- Am să sosesc chiar mai devreme. Ține o cafea caldă pentru mine, surâse Radu și-i făcu un semn cu ochiul.

- *No problemo!* continuă pe același ton glumeț și Jade. Înainte să plec, pot să te întreb ceva?

- Depinde. Eu nu sunt prea vorbăreț.

- Fugi că minți. Cu prietenul tău la cafenea numai tu vorbeai.

- Și?

- Nimic! Tipul acela îți este prieten bun?

- Da! Ne-am întâlnit să-i citesc o scrisoare, dar ne-am luat cu alte povești. De ce întrebi?

- Nu știu! Era cam ciudat. Ce scrisoare? De la o femeie?

- Ha-ha! Nici vorbă. Un alt tip de scrisoare, un mesaj de la cineva care este pe lumea cealaltă. Dar ce vrei să spui despre prietenul meu?

- Vă priveam și tu îmi păreai afectat de poveștile tale, iar el părea indiferent. Poate tu n-ai remarcat, dar privea de multe ori pe geam afară ori ceasul de la mână. Pentru mine nu părea prea afectat și nici interesat de ce spuneai.

- Nu cred! Îmi este un bun prieten. Cred că te-ai înșelat.

- Energiile nu mint! O scrisoare de la un mort spuneai?

- Ai auzit bine.

- N-am timp acum, dar m-ai făcut curioasă. Vorbim!

Jade își luă geanta, își duse degetele la buze în semn de salut sub forma unui pupic, clipi cu genele ei senzuale și dispăru după perdea.

Rămas singur, Radu oftă. Nu știa prea bine cum să interpreteze această relație, nu știa ce să aștepte de la Jade și, ca de obicei, nu avea niciun obiectiv clar spre care să-și îndrepte eforturile. Simplu: nu știa ce dorește. Iar fără un obiectiv precis, totul este în derivă.

Se lăsă să alunece pe scaunul de la birou, deschise computerul, iar pe Google căută la întâmplare, *kijiji bicycle montreal*. Primele care îi apăru pe ecran erau scumpe. Căutând mai departe găsi altele mai ieftine. O bicicletă albastră, la un preț bun, apăru pe ecran. Era disponibilă într-un cartier apropiat. Zâmbi apoi și se auzi vorbind singur: „Astăzi e o zi norocoasă pentru mine! Îmi place fetița asta! Jade... este într-adevăr o piatră prețioasă. Mă simt bine cu ea! Am găsit și o bicicletă, exact cum era în vis. Și nici nu e scumpă. Curios, nu-i așa?”. Radu notă telefonul vânzătorului. Îl sună și cu ușurință s-au înțeles să se întâlnească și să finalizeze tranzacția chiar în acea după-amiază. Ușurat și mulțumit de realizare, începu să caute la întâmplare, nimic specific pe internet. Își aduse aminte de acel nume de pe hârtie, Satoshi Nakamoto. După câteva căutări află mai multe despre personaj. Pus pe fapte mari și cu o doză exagerată de încredere în discernământul său, se întrebă: „Câți bani pot eu să investesc cu riscul să-i pierd pe toți și să nu-mi pese? N-am făcut-o niciodată, dar o dată și o dată, tot trebuie să încep. Nu? Să zicem o sută de dolari. OK, cumpăr cu o sută de dolari, o mie de bitcoini, la prețul de zece cenți bucata. Click!”.

(va urma)

CHIAR ÎN INIMA TA

Gabriela TÂNASE

"Ce să fac cu Isus, Cel numit și Hristos?",
Se-ntreba îmbrăcat în noroi, un fricos.
"Răstignește-L! La moarte!", șuierau dogorind
Limbi aprinse de șerpi, sub frunziș lunecând.

"Ce să fac cu Isus, Cel lovit și proscris,
Cel scuipat, pălmuit, pângărit cu abis"...
"Răstignește-L! La moarte!", se-ndârjeau cu
emfază,
Ocărând ascutit, cărturarii cu vază.

"Ce să fac cu Isus?, Cel ca miezul de blând,
Omu' acesta umil, cu vorbire de sfânt"...
"Răstignește-L! La moarte! Răstignește-L odat!"
Pretindea diavolește-un complot psihopat.

Ațâțat de bătrâni tot norodul vuieste.
Ca o torță, 'nfocat, ura lor clocotește...
În bătaie de joc, spini i-au prins în cunună.
Dar ce rău a făcut? Nu-i în El nicio vină!

Răstignit e Isus, "Iartă-i, Tată!", El spune,
"Căci ei nu știu ce fac, și pierduți sunt în lume"...
Îi iubesc, Sfânt Părinte, și te rog să Mi-i dai
Chiar pe-aceștia, hidoșii, într-o zi cu alai...

Azi, le port eu păcatul. Măine, ei ca și Mine
Vor muri pentru-n altul, fără grijă de sine..."

Harpele au tăcut, timpul larg pendulează.
Frânt în miezul lui, trist, universul oftează.
Numai răni e lumina, peste clipă e noapte,
Negre pietre tresar cu obrazul în moarte.
Înglodate în beznă, stele fug de sub ploi,
Stâncile-s despicate ca-ntr-o zi de-Apoi.

Ce să fac cu Isus? Ce să faci cu Mesia?
Cu-nviatul din morți, fiu divin din Maria?!
Te întrebi ce rost ai pe pământul de cruci
Când îți simți pasul greu, neștiind un' s-apuci?
Al tău plânset durut, nimeni nu-i să ți-l șteargă,
Disperat ești de singur în mulțimea pribeagă...

Ce să faci cu Isus? Cum să-L simți în alt fel?
Ia-L în sufletul tău și cineză cu El.
Te grăbește, căci Domnul va să vie-n curând!
Dă-I Lui locul dintâi, de la tine din gând.
Și mai mult de atât, mântuirea de-ai vrea,
Loc să-I faci lui Hristos, chiar în inima ta.

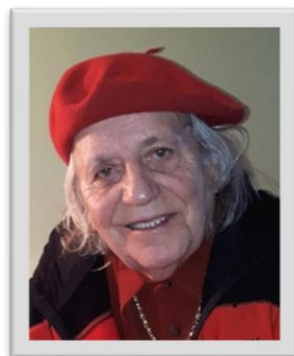
PRICIASNĂ

George FILIP

calcă Belzebut prin EDEN
cu copitele – pe rosturi.
prin căsuțe, troiți, șure,
stăm ascunși, la adăposturi.

virusii...coronavirus,
umblă-n lume ca irozii
și vînează pe de-arîndul
tații, mame, bunici, plozii.

pe planetă-i febră mare.
n-avem loc în cimitire
și sperăm o re-ntîlnire
în...veșnica pomenire...

bunul Dumnezeu ne lasă
să ne-nspăimîntăm nițel,
să vedem cum e pe lume
și prin EDEN – fără EL.

doar iubirile ne-adună

pe toți – lângă crunta caznă
și din glasuri ni se suie
către ceruri – o priciasnă.

nu putem sta laolaltă
să ne spunem păsul...dorul..
rătăciți, certați de soartă,
așteptăm din cer Păstorul:

vino Doamne din vecie,
de potop iar ne ferește.
prin EDEN – numai IISUSUL
cele bune le-mplinește !

ȘI SUNT FRAGIL..

Cristina-Marina MURGEA

Și sunt fragil..

Mă vreau puternic și vânjos,
Nimeni nu este mai presus!
În viața mea, un mic intrus
Intrat-a prin învăluire..
Nu-l văd, ce-i dezavantajos
să ghicesc a sa uneltire..

De auzit, nici nu mai spun!
Să lupt cu el e o himeră,
c-ascuns e-ntr-o sleită sferă!
Să îl opresc să mă subjuge
am armă- o bulă de săpun
și ruga, ce-l autodistruge..

Să mă-ndoiesc de forța-mi, tare
am început..! și nu doar eu..
Guvernul are-un procedeu:
Decret de izolare-n masă,
Închidere folositoare!
Și uite că sunt arestat, acasă!

Mi se dau bani, drept consolare
sau ajutor; Ce fac cu ei ?
nu-i cheltui, ca de obicei;
comerțul e-n colaps, total!
Nu poți să-ți iei decât mâncare!
Înghiți ! și revii la banal..

Dar nu sunt singur, eu, cu mine
dintotdeauna ori de-acum,
la ce pot face, mă rezum:
să mă gândesc de ce-s pe lume,
să fiu mai bun, că-mi va fi bine,
să uit de faimă și renume,

dacă de tot am fost orbit..
să scriu, lăsând la omenire
din ce-am trăit o amintire,
să-nvăț ce-nseamnă a fi Abil,
„ce-i viețuit nu e trăit”..
Și nu-s puternic! Sunt fragil!

Nu sunt nebun!

Cât te iubesc, Poetul meu străbun?
Când «jos cobori, alunecând pe-o rază»
te prind în ochi, pe buze te adun,
urlând de dor, însă nu sunt nebun!

Iar de cu zori, când stelele apun
recit din versu-ți, rugi Divine dau
și în amurg, în nopți, iară le spun
nevrând să dorm! Nu, nu-s nebun!

De-o veșnicie gândurile – adun,
mă-nec cu-n nod de lacrimi, furios
aș vrea ca să pledez să te răzbun
fiindu-ți avocat! Nu, nu-s nebun!

Sunt un român, poete, în surghiun
Ce te-a adus cu el peste hotare
și-aș arde de-aș ști să te recompun
să reînvii! Nu, nu-s deloc nebun!

Miraculos pe- aici, prin văgăuni,
Comunicarea-n evoluție prea naturală..
Nu știm de ne va face căpăuni
dar nu ne pasă, nu suntem nebuni..

Poete-n foaia asta mă transpun,
Că eu iubesc pământul deopotrivă!
Îngenunchez, în umbra-ți, pân-apun
Iubindu-te-n exil! Nu sunt ne bun!

In vid

Oh, Doamne, de Iubire sunt avid!
Inimile-s în anestezie generală,
Mințile-s tulburate! Ce tablou morbid
Ieși din „pensula” macabrului COVID..

Am mârâit, trăind ieșit din cușcă
de ceva vreme, botniță mi-am pus
azi nu vorbesc, de teamă că mă-mpușcă
și groază mi-e, că toată lumea mușcă,

iar eu nu văd nimic, ce-i după mască
rămâne un mister prea scandalos..
o mondială, paralelă ordine de gură-
cască;
ce fel de vietăți, pe-aici, o să se nască?

Dați-mi doar o micuță veste bună,
Că eu dau numai bună veste, tuturor,
că am putea trăi câțiva din noi pe lună,
cu alocația de stat.. de vorbă împreună

Gândi-vom de la individ la individ

Că-n spațiu, unde se propagă telepat..
Gândul, simțirea, fără vorbe se divid
Între coproprietarii vastului co-vid!
Totuși mă-ntreb : va fi un ghid în vid..

M-am săturat!

M-am săturat să tot mă satur
sătul, mereu, ca să te știu!
Nu pot un nesătul să fiu..
m-am săturat! Ochiu-mi matur,

îmbrobodit de-nțelepciune,
tot hoinărește-n nevăzut..
să fiu sătul am început
de tot ce văd și nu pot spune!

M-am săturat ca să nu fug
de rău, de ură, de blesteme!
M-am săturat de-a nu mă teme
de jertfă ori de-arderi pe rug..

M-am săturat chiar și de bine
de tot ori poate de puțin..
Și plâng și râd și mă închin
să mă deschid spre Căi Divine!

M-am săturat de toți, de mine
m-am săturat, nimic mai mult!
M-am săturat să mă ascult:
«s-a născut binele ăsta-n tine!»

Unii dau prea mult bine..
Alții vor prea mult bine
și fac doar rău, nemăsurat!
Nimeni nu se abține.
M-am săturat!

JURNAL ÎN IZOLARE

Veronica PAVEL LERNER

Stau în casă. Așa ni s-a spus, iar eu ascult. Când am primit aceste instrucțiuni era încă iarnă, acum, de la balcon, mi se pare că văd iarbă verde. Mă întreb cum de a venit primăvara fără ca eu să-i urmăresc pașii...

*

Săptămâna trecută Dumnezeu mi-a trimis un mic necaz. Spun mic pentru că nu are dimensiune

în prezența pericolului acestui virus ucigaș care ne înconjoară. Mașina mea era moartă, nu o puteam deschide cu cheia cu baterie, nici cheie fizică nu aveam. Când în cele din urmă am reușit să scot cheia fizică din cea cu baterie - conform unui video de pe Internet -, am constatat că totul era mort. Am reușit să găsesc o companie care a venit și mi-a schimbat bateria mașinii. Două secunde pentru citit povestea au fost, în timp real, o zi întreagă și cu mare stress. Acuma, cu mașina pot ieși, măcar să văd natura. Ieri am zărit câteva viorele la marginea drumului. Emoționantă surpriză!

*

Am crezut că am scăpat de necazuri, dar iată, azi, 12 aprilie 2020, când în Canada e sărbătoare, "Easter Sunday", a apărut altul: mașina de gătit - defectă. Nu e un scurt circuit, toate celelalte aparate electrice, inclusiv lumina, funcționează. Asta nu mi s-a mai întâmplat niciodată. Nimeni nu te poate ajuta în Duminica de Paști. Dar, în situația actuală, când totul e blocat, administrația blocului e închisă și am fost anunțați că nicio cerere de reparație nu se rezolvă cu excepția situațiilor de urgență - foc sau inundație - mă gândesc că va trebui poate să mă resemnez cu mâncare gătită la microunde. Statistic vorbind, probabilitatea ca să mi se defecteze mașina de gătit chiar în timpul pandemiei e mult mai mică decât cea a contaminării mele cu virusul. Și totuși s-a întâmplat. Să însemne asta că voi fi ferită de probabilitatea cealaltă, mare și înfricoșătoare?

*

Am nevoie, de când mă știu, de multe ore de somn. Cu ani în urmă, o doctoriță căreia m-am plâns de acest lucru m-a întrebat: "Ai și vise?" "Da", am răspuns. "Frumoase?" "Foarte", am exclamat eu încântată. "Păi atunci de ce vrei să dormi mai puțin? Viața ta din vise e cu siguranță mai bună decât cea din realitate!" Avea dreptate și atunci, dar mai ales acum. Trăim invers: nu răsuflăm ușurați când ne trezim dintr-un coșmar visat, ci, dimpotrivă, o facem când adormim și scăpăm de realitate...

*

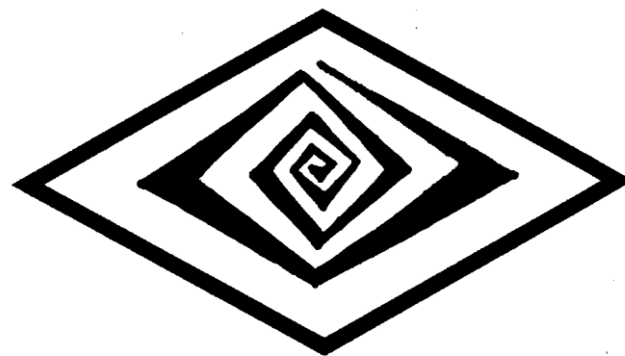
Din punct de vedere psihologic, omul e dotat cu arme de apărare atunci când e în pericol. Este însă neputincios în fața incertitudinii. Cel mai greu lucru, de exemplu, este așteptarea unui rezultat medical. Bolnavul de cancer știe să lupte cu boala, dar cu greu își controlează angoasa așteptării verdictelor medicale. Iar acuma, tot ce ne înconjoară este incert. Suntem în izolare, dar nu știm până când. Circulă pronosticuri economice sumbre, dar nu se știe gradul lor. Până și noțiunile de *optimism* și *pesimism* și-au pierdut sensul, topit fiind în incertitudini.

*

Orice om e un unicat. Românul spune: "Fiecare pasăre pe limba ei piere". Ne aflăm singuri în lupta trupului cu viața, a spiritului cu gândurile, temerile, speranțele și iubirile noastre. Dar acuma e invers, suntem cu toții victimele aceluiași coșmar, al izolării impuse de un pericol pe care nu-l cunoaștem, nu l-am mai întâlnit, n-avem arme împotriva lui. Din acest *invers* trebuie să învățăm să ieșim.

*

Am prietene care se întâlnesc zilnic în convorbiri pe computer. Subiectul? Incertitudinea în care înotăm. Prefer să-mi notez aici gândurile și să încerc, scriind, să găsesc secretul învingerii incertitudinii. Iar dacă va exista și numai un singur cititor care se va recunoaște în rândurile mele născute în izolarea și incertitudinea de acum, voi fi consolată: va însemna că n-am trăit degeaba...

Desen DecaR

POVESTE ANTICOID
Melania RUSU CARAGIOIU

A fost odată și va mai fi și trăi, un Făt Frumos. El era harnic, bun, bogat, drept

și înțelept, făcând totul ca să nu piară el și ai lui de pe fața pământului.

L-au pândit, l-au prădat, l-au înșelat, l-au făcut mercenar gratuit în folosul lor. L-au disprețuit, vorbindu-l de rău, apoi, i-au ascuns meritele, istoria

lui adevărată, obligându-l și pe el să spună că este de aceeași părere cu minciuna sfruntată, cu minciuna despre micimea lui, deși mărirea lui era evidentă

Erau hrăpăreți și invidioși. El căuta pacea fiindcă nu voia să periclitizeze viața celor dragi lui și nici viața lui, păstrându-se nemuritor.

Atunci a început prigonirea urmașilor lui buni, geniali și puternici, ca el. Au fost cosiți ca fânul ars de soare, generații după generații, dar ei tot răsăreau.... Apoi El a fost legat la ochi, dar el tot vedea, dar tăcea înghițindu-și durerea. Apoi a fost legat de mâini cu funie verde, cu funii roșii, bătut, și i-au scos dinții și unghiile.

Au pus după el și ai lui vătafi sângeroși, ca să nu crâcnească; câte trei vătafi, după fiecare ins. Toți feroce și îmbuibăți. El era lipsit de tot ce este omenesc pentru a trăi... Și n-a murit.

Cu buzele sângerânde, orbit, schilodit, era obligat sub amenințarea cu moartea pentru ei și ai lui, să poarte samarul ca un animal de povară. Au încercat să-l facă să-i fie rușine de originea lui vitează, de minunile pe care le-au descoperit fii lui, și cu perfidie și interes-final bănesc pentru buzunarul lor-au început să-l prezinte lumii pe el și ai lui ca bicisnici.

Furii au scormonit și în măruntaiele pământului lui, scoțând seva din el și minunându-se de cele ce strămoșii lui ingenioși au știut să facă împreună cu harul divin. Și ca să țină totul pentru ei, au sigilat și au pus pază, socotind aceea ca fiind tot a lor. Dar tăceau, fiecare mușcând cât putea mai mult.

Sub atâtea asupriri și prigoană urmașii lui Făt Frumos și-au vărsat de multe ori sângele, dar tot le-a mai rămas,

Atunci în fânul cosit au răsărit buruieni otrăvite, care plăceau celor ce-l asupreau. Acei tâlhari le ocroteau pe buruieni și cu ajutorul lor murdar, răsărit monstruos din neamul lui --, scăpătații de la Dumnezeu"- îl chinuiau pe acest Făt Frumos și pe cei drepti ai lui.

Perfidia lor era din ce în ce mai adâncă și mai puternică, ajungând să-i fure identitatea, țărâna scumpă din vatră... sufletul, dar tot i-a mai rămas, fiindcă era nemuritor.

Atunci i-au îmbrobodit mintea, dar el tot gândea, dar micuții, crescuți hidos, începeau să nu mai priceapă, deși sufletul lor avea scânteia divină...

Dascălilor le era teamă, sub amenințare cu moartea, sau temnița grea și schingiuitoare, să zică adevărul despre satrapi.

Prin marii furăcioși, cu lefuri grase, au desființat grădinița, biblioteca, căminul cultural, biserica, chiar școala, cu scopul de a folosi acei bani pentru lefurile lor mărite. Ei erau slujbașii acelor satrapi. Ei jupuiau pentru aceea, păstrându-și zeciuiala lor în hambarul, care dădea pe dinafară de plin ce era.

Făt Frumos tăcea ca să nu-i fie ucis neamul. Plângea când vedea năpasta crescândă, dar nu putea nici mușca, nici zgâria și ... am aflat de ce.

Toate se ruinau în jurul lui Făt Frumos, toate decădeau, dar creștea Invidia, ura, cruzimea, răutatea, parvenitismul, desfrâul, îmbuibarea satrapilor care priveau disprețuitor la Făt Frumos și la ai lui, zicându-le în loc de nume „prostovani”. I-au ciopârțit mereu pământul, sufletul, graiul, reducându-l la neputință fizică și strângând corzile roșii.

Dar el încă era același în sinea lui și șoptea înviorător alor lui, cu speranța „, vremea bună vine iară!”

Unii, din ai lui, care au reușit, au zburat mai departe de prăpăd, mulți au fost decimați, vânați, mutilați. Acolo au trăit și trăiesc într-o sclavie, dar fără frica de exterminare... De acolo încearcă, precum pot, să -i susțină pe oropsiții lor frați de lângă Făt Frumos. Dar tâlharii îi urmăresc pe aceștia și pe acolo, și când vreunul zice adevărul îl decapitează fizic sau prin spălare de creier, șantaj, sau alte mijloace moderne sofisticate.

Bietul Făt Frumos, încolțit și cu colții săi smulși, mocnește de constrângere, disperare, suportând greu disprețul și nimicnicia unor pervertiți, chiar din neamul său.

Unii, să le zicem parveniți au întocmit clanuri care dirijează prin teroarea locului gândirea și voința colocalnicilor lor. Au inventat tot felul de mijloace de propagarea minciunii, falsității, hoției, arătând-o ca pe o năstrapă curată și spălată.

Făt Frumos se mai burzuluiește câte odată, dar imediat vine asupra lui o asuprire și mai mare și suferința sufletului său crește, crește...

Ba l-au declarat și laș...

Cum poți fi laș când te gândești să aperi „glia și nevoile și neamul”, nutrind speranța în vremuri mai bune, când tiranii se vor îneca în propria avuție furată... și se vor sătura de a mai asculta pe la ferestrele celor care gândesc drept și încearcă printr-o scânteie să aprindă lumânarea și luminarea fiilor lui Făt Frumos...

POEZII BASARABENE

Lilian CUREVICI

Stare...

...Necazul Țării mele, o, Doamne, ce guverne?!
 Spitale risipite în pandemii inferne,
 O lume muribundă, în panică devreme
 Nu știe, dacă mâine...cel Soare îl mai vede...
 Eram sub norii sumbri și pân-la pandemie,
 Ținând bufoni pe umeri, corupere, hoție,
 Cum, Doamne, cea tribună suportă-nșelăciunea
 Zidită de guvernul mai negru ca...tăciunea?!
 Deja decenii grele se calcă doar o greblă,
 Ce taie, mușcă, doare, mai mult cum e o febră,
 Dar stăm cu toții, leneș, cu mâinile la spate,
 Pân-ce-ntr-o zi ciocoi și poarta ne vor scoate.
 Cum, naiba, se mai poate vorbi de iobăgie
 Și-n ale noastre zile, lipsite de mândrie.
 Suntem noi oare demni, ființe vertebrale,
 Or, suntem doar golani, fără de soră, frate?!
 ...O veșnică-ntrebare, ce macină decenii,
 Dilemă oropsită pe aripile vremii,
 Suntem în...carantină, acum, doar de o lună,
 Or, poate mai demult, de la o vreme bună?
 Și de-am uitat ce-i spada, ce este buzduganul,
 Plecând mereu și capul, trădându-ne și neamul,
 Să știți, a noastră este și vina, și amarul,
 Purtate-n veșnicie când proslăveam...groparul...
 ...Ne iartă, Doamne, Sfinte, de zile-ntunecate,
 Ferește-ne copiii și tot ce se mai poate,
 Ne scoate spre lumină, spre Cruce și Credință,
 Nu ne lăsa-n ispite, ci doar în pocăință...

Codrule...

...Codrule, de poți, să-mi plângi, -
 Poate-o piatră mi-ai lua
 De la trupu-mi ce-i doar stânci,
 Împietrit de vremea grea...
 Codrule, ești pe Pământ,
 Fie iarnă, fie vară,
 De e ploaie, de e vânt,
 Umbra ta ne cheamă-n Țară...
 Codrule, văzut-ai multe,
 Zile albe, zile negre,
 De la Dunăre la munte
 Frunza îți era doar verde.
 Codrule, se schimbă anii,
 Lumea nu mai poate crede
 Decât numai...gologanii,
 Tot, din ale tale...lemne...
 Codrule, să-ți legeni pruncii,
 Să-i mai ții pe lângă casă, -

Te-au uitat demult haiducii,
 Țara de vânzare-i scoasă...

Codrule, de poți, ne iartă,
 Pe copii, pe-ai tăi nepoți,
 Ce durerea grea ți-o poartă
 Pe la mult străine porți...
 ...Doamne, adă-L pe Luceafăr
 Să ne-alinte cu-a sa pană,
 Lângă foșnet de mesteacăn,
 Lângă tată, lângă mamă...
 Doamne, ține-mi codrul
 verde,
 Căci e unicul ce știe -
 Limba mamei nu se vinde,
 Țara-i Marea Românie!!!

Primăvară...

...Când pleacă troiene, când rar bate vântul,
 Când viforul iernii se-ascunde retras,
 Vioara `Vivaldi ne-aduce alintul,
 Cel sunet-minune zglobiu pâraiaș...
 Mirosul de flori ne îmbată Pământul,
 Atunci, când se-mbracă în vii ghiociei
 Și vale, și deal, mai apoi chiar și gândul,
 Iar șesul e plin de ieduți și de mei...
 Lalele, narcise, plăpânzi brebenei,
 Covorul albastru de dulci vioarele
 Sunt una cu cerul, de azi și de ieri,
 De parcă coboară o mare de stele...
 ...Spre lacul cu nuferi mă-ndeamnă mereu
 O Cale Lactee și-un vast Univers,
 Ce-mi strecură lira de un antic Orfeu,
 Ce-și scrie și-și cântă viața în vers...
 Și vrei să cuprinzi cât mai mult din frumos,
 Visând, undeva, că ai prins veșnicia
 Și astre, voind să coboare mai jos,
 Prin simpla tăcere-aducând...armonia...

Singurătate...

...Singurătatea, Doamne, ucigașă,
 Se strecură, furiș, la noi în casă,
 Ne vrea îngenunchiați, ne tot apasă,
 Furând, mușcând, durând, la chip hidoasă...
 N-am bănuț cândva, nici gând n-aveam,
 Vedeam în orice zi puterea-n ban,
 Acum suntem nebuni, în căutări,
 Aproape de icoane, lumânări...
 Suntem respinși de tot, chiar și altarul

Își varsă peste noi, din greu, amarul,
O, lume, unde-o fi s-ajungem mâine, -
Când nu se știe...cine va rămâne?

...Privim spre cer mai mulți, ca niciodată,
Cu pumnii strânși pentru o mamă, tată,
De multe ori uitați, fără-ndoială,
Căci viața se trăia...făr-de...morală...

Veneția, 2020...

...O liniște vicleană se strecură în suflet,
Ce-i obosit de vremea cu lacăt pe la porți,
Restricții în gândire, restricții și în cuget,
Pedeapsă capitală, de parcă-am fi...excroci...

E totul viceversa, privind de la balcoane,
Gondole-ncremenite pe termen infinit,

Nu mai auzi nici strigăt, nici zbor de avioane,
În lumea-n care pare și timpul s-a oprit...

Durerea, spaima, moartea se plimbă-n cartiere,
Azi nu mai e în viață cel, de-a zâmbit mai ieri,
Veneție, o, Doamne, esti pusă pe galere,
Să-ți porți smerită crucea din medii cavaleri.

Iar noi, mai păcătoșii, privind mereu la stele,
În murmur „Tatăl Nostru” rostim cu pumnii strânși,
Gândind la multe alte în lume cartiere,
La casa părintească, la focul ce-i aprins...

...O liniște perfidă se strecură în lume,
Acoperind cu pânza-i pe cei mai pământeni,
Urcând în ceruri alții, mai iubitori de Lună,
Ce vor veghea trecutul, să nu mai fie...ieri...

SARJA ZILEI – 29.03.2020

Cristian EȘANU

*...vad ca se tot aduna la Covidul literar
și artistic*

DIN CASA CA O IZOLETĂ

De pe balcon mă uit în zare
Și văd, ce văd...?! Nu văd nimic
E totuși o mobilizare
Ce rupe coada la ibric

Prin aer vin, ca Moș Crăciunii
Cu daruri multe cei de-afară
Li-e dor de bunii și străbunii
Care-au rămas stingheri în țară

Așa că vin, buluc, acasă
Cu-aceleași fuste înflorate
Ei știu că viața e frumoasă
Dar au concepții mult schimbate

Căci s-au perfecționat la Londra
Or' la Berlin, or' la Paris
S-o furi pe baba ipohondra
Ar fi deja un compromis

Pe care, haide, treacă-meargă
Îl fac, la început cu-un ou
Antrenament, căci știu să spargă
Și bancomate de tip nou

În fine, este un scenariu
Pe care nu îl am pe masă
Unde un pește din acvariu
Îmi spune: Stai pitit în casă!

###

Din casa ca o izoletă
Privesc politica internă
Aud pe Cătu la flașnetă
Punând izmenele în bernă

Admir un falnic președinte
Care mereu pe mâini se spală
Dar obligat să-l ascult zilnic
Mi-e că-o să mor de plictiseală

Marian ILIE – replica

SĂ NU MORI, BRE, DE PLECTIS...

Măi, izolarea nu-i nasoală -
Uite Similea ce te-nvață
Să mori, bre, nu de plictiseală
Să mori din dragoste de viață

Da, ni se-ntorc românii-acasă
- Doamne, ce mulți și ce grăbiți! -
I-aduce însă a' cu coasă
Nu Cavalerii Iohanniți

Ce le-au promis țară normală
Anticipat rai-pe-de-rost
Dar ei săracii dau năvală
C-afară nu mai e ce-a fost

De când cu asta - "Pandemia"
(Artemis, zis "a tuturor")
Le e iar dragă România
C-aici "călăul" n-are spor

La noi - să vezi și să nu crezi -
Un cavaler-poet stă, dur
C-un buzdugan pe meterez
De cade virusul în cur...

VERSURI

Lia RUSE

1 MARTIE 2020

Luna martie iese din vremea rece!
 Roțile-i macină zăpada târzie,
 Soarele, încă, poartă lumină-aurie,
 Prin sita de sticlă primăvara trece...
 Frageda frumusețe-nrămată-n mătasă
 E-adusă de-o legendă fermecătoare
 Ce leacuri de iubire peste lume lasă!
 -Mărțișorul cu noroc intră-n sărbătoare-
 Două superbe fire, frumos, se-mpletesc
 -Albul pur din ghiocel cu roșul din soare-...
 Suavul ritual, ușor copilăresc
 Prinde toată lumea în zâmbet și candoare!
 Ce magică e -primirea- mărțișorului !
 E o sclipire ce veselește văzduhul,
 Îngenunchează iarna pe fantezia lui...

 Oferit, cu grație, -înflorește- DUHUL !

8 MARTIE ZIUA FEMEII

Ce slăvită ești în această secundă!...
 Frumoasă, fără seamăn, îți e făptura,
 Dulce femeie cu privire adâncă,
 Romantică și fină îți e alura.
 Astăzi -Tu- ești printre visătoarele flori
 Și arde sărbătoarea-ți printre petale.
 Ai clipa-înflorită de-atâtea culori
 Când mărțișorul îți șoptește agale...
 Ai sufletul plin de sensibilitate,
 Poți fi asemuită cu o vioară
 Ale cărei coarde, când sunt mângâiate,
 Scot sonuri calde de muzică ușoară...

 O, viața ta e o suavă poveste!
 Și urci în cerul ei pe foșnet de lire...
 Idealul sfânt, imperiul tău este
 În care-ți trăiești frumoasa ta iubire.

E MARTIE

Cupola e adâncă cum un străfund de ape,
 Se umflă primăvara-n ea și-i gata să crape,...
 Se priponește martie de ochii care râd
 Scoțând din fire frigul și peisajul hâd.
 Ceru-i încălzit în bucle de abur cărunte,
 Scăpărări de semne lucii prin lacrimi mărunte...
 Golite, de vânt, clipele strâng sunete moi
 Pe grămezi de raze bete-n luminiș de ploi.
 Își îndeamnă , sălciile, la risipă puful,
 Zei, cu pene aurii, pictează văzduhul
 Prinzând iureșul culorii în mângâiere
 (Ușor se scutură, în necuprins, înviere).
 Zilele cutreieră iar, prin site de sticlă,...
 Miracol e timpul picurând în clepsidră...

 Caut, iubite, urma privirilor tale,...
 E -Martie-!... E strigătul iubirii totale...

FOȘNET PRIMĂVĂRATIC

Iată, iar sosește luna aprilie...
 Cu motiv tandru de lumină înaltă,
 Pudrează aerul! Atmosfera tresaltă
 Când vântul intră-ntr-o ușoară nebunie...

Sub grațioase raze, în jocuri grăbite,
 Bate liliacul cu degetele-n geam,

Are atâtea nodulețe movurii pe ram,
 Și-ncântă privirile cu luciri vrăjite!

Cuiburi de zambile-s, ghiocei, narcise
 Și lalele cu acele-n galben stropite,
 Cresc zilele înalte și neliniștite
 Pe verdele mijit printre caline vise...

Soarele alintă pământul și-l pictează!
 Ploaie de petale albe pe vântul ivit...
 Natura primenită se sparge-n ciripit...
 Iubirea crește,...prier extaziază!

APRILIE

Să nu mai cugetăm despre mâhnirea
 Și fuga frigului îmbătrânit!
 Pălăpie, înviind înmugurirea,
 Pendula -de sus- într-un joc vrăjit.
 În văzduh aurul, din nou, dospește
 Aruncat zilnic de pe roata de foc,
 Amorțit pământul se învârtește
 Deși ni se pare că el stă pe loc.
 Se țeș -urcând- arome visătoare
 Și-alarma găzelor ieșind din pământ.
 Ca-ntr-un miracol își plimbă o floare
 Fâșia de umbră atinsă de vânt.
 Se-ntâmplă ca cerul să se-nvelească
 C-un strat pufos, dar...clătinat ușor
 Să-ncerce, tot mai jos, să se topească
 Pe fire lungi ca la ecuator.
 April, aud prin clipe, mult, cum suni
 Și-acoperi goluri cu-nalta-ți lucire
 Aduc iar, primăvara, zeei tăi nebuni:
 -Mirare- rămasă-n veci peste fire

POEME DIN ANTICAMERA VIEȚII DE MARCEL MIRON

– Recenzie –

Elena OLARIU

Volumul de versuri *"Poeme din anticamera vieții"* a apărut la Ed. Timpul, Iași, 2020. Cu o prefață semnată de Mircea Platon, istoric și critic literar, volumul mai sus amintit face o incursiune – prin Cuvântul scris, a omului care, încă de la naștere și prin trecerea timpului ca pelerin, în permanență învață: să fie om, să formeze și să formeze, "Cateheză" care-i aduce bucurie sufletească, dorința de a

trece cu bine "Marea Roșie" prin vânturile sale inerente. Pentru cel ce caută să afle Adevărul, trebuie mai întâi " să se îmbrace în porfiră" precum "fiii de împărați/ magii de la răsărit/ căutând urma stelei/ spre umbra peșterii din Betleem" Odată ajunși la destinație, izvorul vieții – Crucea, îi va oferit "potirul" din care să soarbă "apa sângărândă" ce-l va duce la cunoaștere. Dar vai! (**Cateheză**) Este ca nașterea din nou de unde nu se va mai putea întoarce la lumesc... și atunci, precum "Moș crăciun", continuu va folosi brațele spre binecuvântare, va împarte "măinile și picioarele" în stânga și în dreapta bucurii nesperate și sieși, suferințe văzând în jurul său "amar de pruncime" pe "cărarea vieții". În lungul său pelerinaj autorul "pe sprânceana dealului Galatei" acolo în băătăura domnească a domnitorilor moldavi, unde vestita mănăstire este înconjurată de un zid viu de pădure seculară "printre frunzele/ ce foșnesc spre înserare" re trăiește cu ochiul minții evenimentele care s-au derulat în timp de regii noștri, de preoți de credința pe care am primit-o din generație în generație și, iluminarea despre care vorbește Sfânta Scriptură legată de "stejarul lui Avraam din Mambre" și nu numai, când focul nestins al Sfintei Treimi îl desparte pe om de ce este al omenescului..., "măine" autorul fiind "mai sărac în suferințe". (**Copacii lui Cassian**) Văzând lumea prin altă prismă din a acumula, a aduna nimicuri trecătoare, sufletul poetului se transformă prin a dăru. Și care este cel mai frumos dar?! Indubitabil Icoana. A Mântuitorului, a Maicii Domnului, a diferiților sfinți, a Sfintei Treimi. Icoane care, tăcute, stau suprapuse "într-un magazin aglomerat", graba luminează "indiferentă" alergând după nisipul din clepsidră care se scurge încet dar se scurge...

Exemplu personal a celui care trăiește tăcerea suferindă a icoanelor lăsate precum "copiii la orfelinat" pe care nimeni nu i-a voit dar s-au născut... Așa este și cu credința. Dacă nu o trăiești, ești ca o mamă care nu vede și nu simte maternitatea și darul acesta pe care i l-a dat Dumnezeu. (**Dar**)

Cu "sufletul pustiit", privind în zare ca în "fața unei rame/ prin care fereastra/ se conturează/pe tărâmul celălalt", inima poetului sângerează; atâta indiferență, atâta ipocrizie, atâta dezbrăcare de caracter al unui față de celălalt care se traduce libertate, îi amintește de familia primordială: "**Adam și Eva**" și ispitele inerente prin care au trebuit să treacă pentru

a deveni nemuritori... Jugul sau Crucea cu care s-au înhamat trebuia dus până la capăt. Dar frumusețea trupului cu care Stăpânul o înzestrăse pe Eva ispitește pe diavol și "tălpile îi ard fierbinte / pe casa lui de foc" Dacă Adam își privește însoțitoarea ca pe o "lumină necunoscută", Eva, văzând atâta forță și vitalitate la Adam, o atrage comparându-l cu un "trunchi viu/ sau o stană de piatră" Pentru că tăria acestuia este foarte mare. Ispita la fel. Mușcând din mărul cunoașterii binelui și răului, inima îi "sângerează" privind cu tristețe la liniștea pierdută și "urmele celei plecate" Cine vrea să urmeze Lui Hristos, trebuie să meargă pe Calea îngustă și spiralată cu "blândețe" în suflet, cu lumină în ochi, ca o floare "ce înflorește dimineața în zori" Adevărul îi va arăta că nu i-a fost în "zadar călătoria spre stele" acolo unde va descoperi Viața. Dar atenție "la cădere" dacă te "va ispiți al peșterilor zvon", "căderea" să nu fie definitivă. "pasărea, și ea sângărată de moarte" va ști cât și cum să se "topească/ în lumile de plumb" penitentul, "în taină" urmărind-o îndeaproape și ascultându-i până la înfiorare "blându-i gângurit".

Aceasta este cărarea pe care trebuie s-o urce și s-o coboare "lovindu-se unii de alții"(...) "ca stelele din buzunarul lui Dumnezeu", să-și ducă solitari greaua Cruce și "cu ochi blânzi/ să se privească" ca niște "veșnici îndrăgostiți". Mai mult, să-și cânte unul altuia ode de iubire. (**Cărarea**)

"Iubirea" în ochii poetului este "ca un buchet de trandafiri", prin urcușul "spinos" către înflorire, florile timpului – ca focul, "îi străpung inima"; plânsul mut al sufletului este alinat de "vântul blând/ce mângâie pe trecători cu parfumul din această grădină de foc... Iubirea, așadar, este forma clocotindă a sufletului; penitentul nu are liniște, nu se mai regăsește, nu are somn, căutarea fiindu-i continuă. Ajuns "la marginea timpului" unde se sfârșesc cele materialcești, unde "ultima picătură de apă din care să ieși viului viu" căutătorul descoperă Adevărul din Viață: Botezul. Botezul pe care l-a primit și Mântuitorul Hristos prin Ioan Botezătorul, botezul de foc prin care "mintea (...) vorbește mut" nu prin cuvinte "zgomotoase" și, "noul botezat" – în "haină invizibilă, ca și timpul" se face nevăzut atunci când voiește, și ascultat când este chemat. Iar "numele celui botezat este cunoscut – firește, doar de "Părintele ceresc"

De multă vreme nu am mai citit astfel de versuri! Poate la Ioan Alexandru sau Cezarina Adamescu. Poate Constantin Străchinaru ori Radu Gyr – "bătrâni copaci cu scorburi" la umbra cărora se adăpostesc cei însetați sau trudiți, unde încearcă să afle tainele demiurgului cel captivat de cuvântul divin, unde se adună și privighetoarea dar și șerpui. "În taină", "fac terapie spirituală" pregătind neîncetat călătorii acestui timp pentru "cărările intergalactice" Sunt acei bătrâni înțelepți de vreme, binecuvântați de Dumnezeu, acei îngeri cu părul înzăpezit înainte de vreme, cu "obraji tomnateci", cu trupurile "dureros brăzdate" dar cu bucuria incomensurabilă că nu peste multă vreme îi "așteaptă înflorirea noului anotimp".

Începând cu "aluviunile Dunării (...) Apostolul (...) cum altădată "Petru al Moldovei" este "purătorul de vise, penițe și pene de lebădă", "Chemarea" acestuia la "dansul vieții/pe luciul apelor volburate" presupune multă renunțare la sine, un fel de mortificare a trupului și simțurilor, dezvoltându-se în schimb dorința de purificare, de iubire către cele înalte, spirituale și de căutarea Adevărului; acesta fiind Iubire. Iubirea dezinteresată. Dar pentru aceasta continuu este "la poarta ispitei" dintre bine și rău, drumul spiralat spre urcuș necesitând renunțare, sărăcie, credință, sfășiere, penitentul fiind mereu "un cărbune aprins" ce din dragoste pentru divinitate "arde precum tămâia cu bună mireasmă/spre slava tronului său".

"Codrii albaștri" din pădurile blânde sau mai puțin prin care traversează zilnic și până la" adâncurile putrezite/ale codrilor milenari" îi amintesc de strămoșii noștri lăsați gaj de cunoaștere și credință prin "cântecele de vitejie/ și baladele de haiducie (...) ale toreadorilor/ îmbrăcați în togi de heruvimi sau taumaturgi. Ca un "copac rănit" egumenul, între adevăr și minciună, între bucurie lăuntrică și foc suflesc, sacrificant, "cu lumânarea aprinsă" în miez de noapte caută; "inima zdrobită", aici face trimitere la anii grei de detenție a lui Nicolae Steinhardt și botezul acestui "căutător prin stele/ și lumile în surpare" și lumina duhovnicească coborâtă prin darul Duhului Sfânt în formă de porumbel "trimisul Domnului", devenind de acum "ochiul lui Dumnezeu". "Căți în Hristos v-ați botezat (...) în Hristos v-ați și-mbrăcat", temnița devenind propria "mănăstire" în care paznicii tortionari/ păzeau schitul pe dinafară.

Ce poezie profundă care la prima citire par niște versuri obișnuite ca mai apoi să te trimită la "Ambrozie", acea plantă crescută pe maidane sau margine de drum, pe "pământ virgin" adică care încă din "tulpina fragedă" revărsă "prin glasul sălbatec" fiori de moarte. Un fel de fecioară-stană de piatră care încet, încet, devorează trupul și în același timp cu trupul te leagă de păcat, de păcatul original și "te oxigenează" cu ajutorul Marelui Stăpân...

"Poarta pădurilor încuiate" ca și "număratul copacilor" este strigătul sfâșietor al penitentului – veșnic îndrăgostit de o himeră, de o fată-fecioară, prin venele-i "nervii" fiindu-i amorțiți iar "bucuria" înscrisă în marea carte a vieții fiind "iarba ancestrală/din care cerbii rod/anotimpurile reci"; și el și ea, sunt doi călători în timp: "ca nemuritorul Ioan/ce poartă capul pe tipsie" și ea ca "Veronica/fecioara sfințită lumii/cu sudoarea drumețului însângerat". Cei doi au ales dimpreună, în "nesomnul nopții/ să alerge spre Golgota" unde Iisus "le zâmbește din năframa însângerată"... până să li se deschidă "fântânile cerului" din grădinile de jos, pământești adică, cu ochi senini, albaștri și plini de speranță privesc răsăritul de soare înrouat pe frunze, pe flori, pe picioarele ale căror încălțări s-a rupt de atâta căutare și jertfelnicie. Răcoarea dimineții și roua care le spală picioarele sunt ca apa vie ce-i însuflețește în fiecare zi până la asfințitul materialicesc când el, sufletul se va elibera din această închisoare vremelnică. Atunci "atât de mult dorita/inima Creatorului" îi va salva de chin și se vor regăsi ca două suflete libere.

Să lăsăm cititorul să facă incursiune în continuare în "Poemele din anticamera vieții", Marcel Miron, poetul-preot, încă de la începuturi fiind un ardent căutător al Cuvântului, pentru ca "spre asfințit" noi pelerinii acestui pământ să ne regăsim/să redescoperim "taina în "cuvintelor scrise" în Sfânta Scriptură, din Cântarea Cântărilor, "un vis cu apă și păsări" unde ea, "marea cântă în zgomot asurzitor" iar "păsările se cuibăresc pe vârful/coloanelor de apă"... Pe "dinlăuntru" sufletul plânge iar pe "dinafară se usucă", trecerea "din iad în rai" presupunând atâta înțelepciune încât să conștientizezi că "lumea n-o poți îndrepta"; cât privește "raiul" rămân povești pentru cei dragi pe care-i poți îmbrățișa și prin care "tainic" suferi de iadul martiriului; "moartea" în toată această vreme "se plimbă/dureros prin tine/fără s-o poți birui". Este ca un "șarpe" care te ucide încet, încet, sufocându-te, "trupul acestuia – "cetate de vin comestibil/ doar pentru furnic" nu cei ce-și duc Crucea până la capăt, rămânând pentru eternitate "fără înviere"...

Cassian Maria Spiridon, spunea, afirma despre "Marcel Miron că este un Adam liric din inima căruia se-nalță nu doar lujerul de floare al Evei, ci și cuvântul ce s-a îmbrăcat în toate culorile poeziei din **Cartea vieții**". Parafrazându-l pot spune că poemele poetului-preot sunt descoperirea Adevărului din Marea Cartea a Vieții, el însuși încercând prin "somnul nemuritor/ să învâluie prin nori de tăcere, recapitularea liniștii/ neliniștirilor noastre" nemaifiind un osândit la moarte ci mai degrabă un opaiț care să ne lumineze calea, atât cât o mai fi. La fiecare.

ANUNȚURILE COMUNITĂȚII

Grupaj realizat de Victor Roșca

NOTĂ: Toate activitățile culturale care se desfășoară la Sala Parohială „Pr. Petre Popescu” sunt suportate financiar de Catedrala Ortodoxă Română „Buna Vestire” din Montreal, proprietara imobilului

**Biblioteca „Mihai Eminescu”
a Catedralei „Buna Vestire”**

Biblioteca este deschisă:

- marțea și joia între orele 11:00 – 13:00, de pr. Liviu Alexandrescu, și
- duminica între orele 11:30- 13:00.

Biblioteca dispune de 20.000 de volume dintre care circa 5.000 în limba română și circa 15.000 în limbile franceză și engleză.

**Scoala duminicală
pentru copii
a Catedralei Buna Vestire**

Scopul școlii duminicale este formarea micului creștin. Se transmit copiilor iubirea de semenii, generozitatea, respectul față de părinți.

Abonamente

Vă rugăm să vă abonați pentru susținerea revistei. Costul anual este de 30\$.

1. Dreptul de a reproduce și de a difuza din revista „Candela de Montreal” este rezervat numai redacției.

2. De conținutul articolelor din revistă este răspunzător autorul.

* Candela pe internet la site-urile :

Asociația Canadiană a Scriitorilor Români
<http://www.scriitoriiromani.com/> butonul Candela
 Catedrala Ortodoxă Română Buna Vestire
<https://bunavestire.ca/revista-candela>

**ABONAȚI-DONATORI
CANDELA 2020**

Wladimir Paskievici	400
Total	400

**Programul
Slujbelor religioase**

În fiecare duminică și în zilele de sărbătoare marcate cu roșu în calendarul creștin:

- Orele 9:30 – Utrenia;
- Orele 10:30 – Sfânta Liturghie.

În fiecare vineri la orele 18:00 se oficiază Slujba Acatistului și Taina Spovedaniei.

Zile de post și posturi 2020

- Postul Adormirii Maicii Domnului (1 – 14 august)
- Postul Nașterii Domnului (15 noiembrie – 24 decembrie)

Servicii religioase

Anul	Botezuri	Cununii	Înmormântări
2010	124	17	4
2011	128	19	4
2012	101	15	4
2013	121	25	10
2014	129	18	4
2015	89	12	7
2016	119	15	2
2017	85	15	6
2018	73	15	4
2019	70	16	5
Total	1039	167	50

**Să ne cunoaștem
profesioniștii din comunitate**

**ME CEZAR CATALIN MIHAI
AVOCAT**

5497A, Ave Victoria, Bureau 104,
Montréal (Québec) H3W 2P9

Tel. : 514-341-5330, Fax: 514-341-8626

– Imigrație

– Drept matrimonial (separări, divorțuri, garda copiilor, pensii alimentare, litigii testamentare, omologări testamentare etc.)

– Drept imobiliar (defecte ascunse de construcție ori vicii de sol; recuperarea comisiunelor datorate agenților imobiliari)

– Régie du logement

VIOLETA PÎRVU

Courtière immobilier agréé

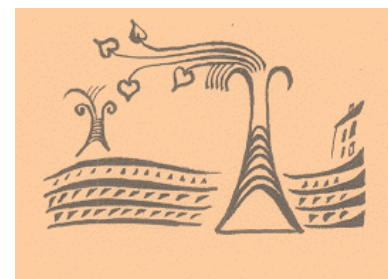
333 Champagne, St-Eustache J7P 2H4

Cell: (514) 567-4619

Courriel: info@Ianuarie

2019violeta.ca

**Cele mai bune condiții pentru clienții
români la www.violeta.ca**

Cenaclul Mihai Eminescu

Datorită situației legate de virusul Covid 19 și directivelor impuse de Guvernul Quebecului activitatea Cenaclului se amână. Vom anunța la momentul potrivit reluarea întâlnirilor noastre literare. Multă sănătate și toate cele bune.

Leonard I. Voicu

Scoala Junimea Romana

Scoala **Junimea Romana** a demarat cu mult entuziasm cel de-al unsprezecelea an scolar! Profesori iubitori si intreg personalul scolii asteapta in fiecare sambata copiii sa participe la cursurile pregatite cu mult drag (in clasa dar si online, pentru cei ce locuiesc departe). Precizam faptul ca scoala **Junimea** ofera cursuri pentru copiii prescolari incepand cu 4 ani, de asemenea pentru nivelul primar si secondaire (liceu). La cerere, se poate acorda sprijin si pentru studenti de colegiu ori de universitate, indeosebi la matematica. Cursurile de limba si cultura romana, adaptate atat pentru canadieni cat si pentru orice nivel, sunt organizate intr-o maniera interactiva si captivanta, astfel incat sa indragim tot mai mult limba "ce pe buze-aduce miere cand o cuvântam". In plus, sunt oferite cursuri de matematica, engleza, franceza, sah, arte plastice, karaté, stiintele naturii. Un evantai de concursuri (interne si internationale), activitati extrascolare si recreative agrementeaza intreg anul scolar, care se va incheia pe 12 iunie 2021 cu Gala Meritas ce incununeaza efortul tuturor junimistilor. **Junimea Romana** este un proiect de suflet, care a prins contur din pasiunea de a darui frumosul romanesc. La scoala fara note copiii invata din drag de profesori, iar metodele interactive, tactul si profesionalismul au dat in timp rezultate, cum ar fi de exemplu olimpiade internationale de matematica. Inscriseri si detalii pe site: www.junimearomana.com

Otilia-Sorina Tunaru, coordonatoare Junimea Romana

– CARTE SUB TIPAR –
Istoria Comunității Canadienilor de Origine Română
1880-1980, de Victor Roșca

Victor Roșca

***ISTORIA
COMUNITĂȚII CANADIENILOR
DE ORIGINE ROMÂNĂ
1880-1980***

Cartea domnului Victor Roșca este un document istoric de care memoria imigranților români avea nevoie. E păcat că subiectul nu a atras atenția istoricilor profesioniști, dar și în această situație, entuziasmul de fondator al autorului, același care a făcut posibilă longevitatea revistei Candela, a reușit să suplinească admirabil dezinteresul altora.

(Mircea Gheorghe, extras din „În loc de prefață”)

